

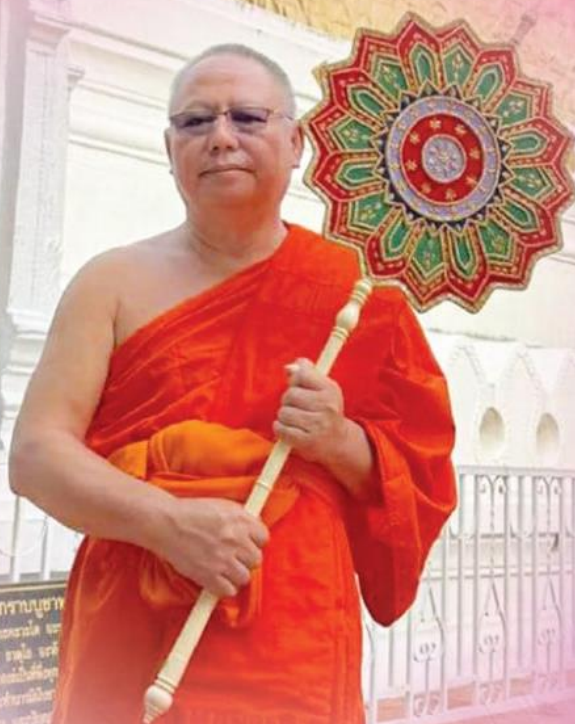
[illegible]

ທິດສະດີ

งานสมโภชสิญญาบัตร พัดยศ เจ้าคณะอำเภอชั้นเอก (จอ.ชอ.)

ผลองตราตั้งเจ้าคณะอำเภอเวียงชัย

และฉลองปริญญาบัตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

[illegible]

เจ้าอาวาสวัดพนาสัยเกษม, เจ้าคณะอำเภอเวียงชัย

ผู้ดำเนินการโรงเรียนหญิงชัษพิตยา

วันเสาร์ที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘

ร้อยเรียง "เวียงชัย"

ที่ระลึก

เนื่องในโอกาสที่พระครูพิธานพัฒนคุณ (จรัญ จิตตปณฺโญ)

เจ้าอาวาสวัดพนาลัยเกษม รองเจ้าคณะอำเภอเวียงชัย

ได้รับเลื่อนสมณศักดิ์เจ้าคณะอำเภอชั้นเอก (จอ.ชอ.)

ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอเวียงชัย

และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากมหาวิทยาลัยโพธิศาสตร์ สหรัฐอเมริกา

ร้อยเรียงเวียงชัย

ที่ปรึกษา

พระครูรัตนชัยคุณ

นายบดินทร์ เทียมภักดี

ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย

นายอำเภอเวียงชัย

กองบรรณาธิการ

พระครูพิธานพัฒนคุณ (จรัญ จิตตปณฺโญ), ดร.

พระครูวิมลศิลปกิจ รัช., ดร.

นายจิตรกร ชิวงค์เวียง

ผู้เขียน

นายอภิชาติ ศิริชัย

นักวิชาการอิสระ ด้านเชียงรายศึกษา

จัดทำโดย

คณะสงฆ์อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

พิมพ์ครั้งที่ 2

ธันวาคม 2567

จำนวนเล่ม

800 เล่ม

จำนวนหน้า

146 หน้า

ISBN :

978-616-7788-88-3

พิมพ์ที่

สำนักพิมพ์ล้อล้านนา เชียงราย

10/6 หมู่ 14 ถ.สันโค้งหลวง ต.รอบเวียง อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย 57000

โทร. 086-9232081

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

อภิชาติ ศิริชัย

ร้อยเรียงเวียงชัย--เชียงราย : คณะสงฆ์อำเภอเวียงชัย จ.เชียงราย สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2567
128 หน้า.

1. เชียงราย--ประวัติศาสตร์. I. ชื่อเรื่อง.

959.355

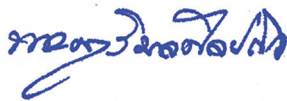
isbn 978-616-7788-88-3

คำปรารภ

ในโอกาสที่พระครูพิธานพิพัฒนคุณ (จรัญ จิตตปญโญ) เจ้าอาวาสวัดพนาลัยเกษม
รองเจ้าคณะอำเภอเวียงชัย ได้รับเลื่อนสมณศักดิ์เทียบเจ้าคณะอำเภอชั้นเอก (ทจอ.ขอ.)
เมื่อปี ๒๕๖๖ แล้วได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอเวียงชัย ปี ๒๕๖๗ และสำเร็จ
การศึกษาระดับปริญญาเอก ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมท้องถิ่น จากมหาวิทยาลัย
โพธิศาสตร์ สหรัฐอเมริกา อีกด้วย นับว่าท่านประสบความสำเร็จในการดำรงตนเป็นบุคคล
มุ่งมั่นในการดำรงพระพุทธศาสนา และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น คณะสงฆ์ คณะ-
ศรัทธา ประชาชน อำเภอเวียงชัย จึงได้จัดพิธีเฉลิมฉลองสมโภชในวันที่ ๓ - ๕ มกราคม
๒๕๖๘ เพื่อถวายมุทิตาสักการะแก่ท่าน

ในการนี้ ได้จัดพิมพ์หนังสือ “ร้อยเรียงเวียงชัย” ซึ่งเป็นหนังสือประวัติศาสตร์
อำเภอเวียงชัย ได้รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของอำเภอเวียงชัยในอดีต ชื่อบ้านนามเมือง สถานที่
ที่สำคัญต่าง ๆ ประกาศทางราชการในการตั้งตำบลและอำเภอเวียงชัย ตลอดถึงโบราณ
สถาน แหล่งโบราณคดี เข้าไว้เป็นหลักฐานในการศึกษาค้นคว้าของอนุชนรุ่นหลังต่อไป

ในนามของคณะสงฆ์อำเภอเวียงชัย ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนอำเภอเวียงชัย
ขอถวายมุทิตาสักการะแด่ท่านพระครูพิธานพิพัฒนคุณ (จรัญ จิตตปญโญ) ในโอกาสอันเป็น
มงคลยิ่งนี้ ด้วยความยินดียิ่ง

(พระครูวิมลศิลปกิจ, รศ.ดร.)

รองเจ้าคณะอำเภอเวียงชัย

คำนำ

อำเภอเวียงชัย ปัจจุบัน เป็นส่วนหนึ่งของเมืองเชียงรายในอดีต ยุคราชวงศ์มังราย สันนิษฐานว่าเดิมคือ **พันทาทรน (ทน)** บริเวณตำบลเวียงเหนือ, **พันทาก่อ** บริเวณตำบลทุ่งก้อ, **พันทาแซหาดเลียง** บริเวณรอบๆ หนองหลวงไปถึง ตำบลดอนศิลา-ผางาม, **ทุ่งยั้ง** เป็นบริเวณหยุดพักค้างแรมทางไปเมืองเทิง-เมืองเชียงของ พบแหล่งโบราณคดีและโบราณสถานกระจายตัวตามแหล่งชุมชนโบราณ โดยเฉพาะใกล้แหล่งน้ำและเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำระหว่างเมืองสู่เมืองซึ่งเป็นทางผ่านไปยังเมืองเชียงแสน เมืองเชียงของ และเมืองเทิง แต่ด้วยสถานการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปตามอำนาจการปกครอง ทำให้เกิดสงครามและการย้ายถิ่นฐาน พื้นที่บริเวณนี้จึงมีพัฒนาการตามกาลเวลาสืบมา

เมื่อประมาณ ๗๐ ปีที่แล้ว การรวมตัวกันจากหลายหมู่บ้านแยกตั้งตำบลเวียงชัย (แยกจากตำบลสันทราย) เมื่อ ๕๐ ปีก่อน รวม ๓ ตำบลแยกตั้งกิ่งอำเภอเวียงชัย (แยกจากอำเภอเมืองเชียงราย) ความเป็นมาช่วงประวัติศาสตร์ระยะใกล้นี้อาจเลื่อนหายไปจากความทรงจำของหนึ่งช่วงอายุคน รวมถึงการเข้าถึงหลักฐานจากประกาศและเอกสารทางราชการที่ไม่ได้เผยแพร่ ทำให้ชาวอำเภอเวียงชัยอาจจะไม่ทราบที่มาที่ไปของพื้นที่

หนังสือฯ เล่มนี้ ได้นำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจหลายเรื่อง เริ่มตั้งแต่ “**ภูมินาม**” ที่มาของชื่ออำเภอฯ, ประวัติบุคคลสำคัญที่มีส่วนในการผลักดันการก่อตั้งกิ่งอำเภอเวียงชัย, เอกสารทางราชการ และรูปภาพเก่า รวมถึงแหล่งโบราณคดีและโบราณสถานให้พี่น้องชาวอำเภอเวียงชัยและผู้สนใจด้านประวัติศาสตร์ได้ศึกษาต่อยอดด้านความรู้ในอนาคต

อภิชาติ ศิริชัย

นักวิชาการอิสระ ด้านเชียงรายศึกษา

ผู้เขียน

กฤษฎีกา

ที่ ๖ ๒๕๖๗

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๙ แห่งกฎหมายตราว่า ๒๕ (พ.ศ. ๒๕๕๑) ว่าด้วยการ
แต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดย
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และโดยอนุมัติของเจ้าคณะใหญ่หนเหนือ

จึงแต่งตั้งให้ พระครูพิธานพัฒนคุณ (เจริญ) ฉายา จิตกปณฺโณ อายุ ๖๑ พรรษา ๔๑
วิทยฐานะ ผ.ช.เอก, พช.บ., ค.ม., ปว.ก. วัคพหาลัยเกษม ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดพหาลัยเกษม และรองเจ้าคณะอำเภอเวียงชัย ดำรงตำแหน่ง

เจ้าคณะอำเภอเวียงชัย

มีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอของตน ตามกฎหมายตราว่า ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๕๑) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์

ขอจงถึงความเจริญของงานพระพุทธศาสนา ตลอดกาลนานเทอญ ฯ

แต่งตั้ง ณ วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

กำหนดการพิธีแสดงมุทิตาสักการะ
สมโภชสมณเสกดีพดยศเจ้าคณะอำเภอชั้นเอก (อ.อ.ช.อ.)
แต่ พระครูพิธานพัฒนคุณ, ดร. เจ้าอาวาสวัดพนาลัยเกษม
เจ้าคณะอำเภอเวียงชัย อังวะเจียงราย
วันที่ ๓-๔ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๕

วันที่ ๓ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๕

เวลา ๑๓.๐๐ น. ให้สัญญาบัตร พดยศ ตราตั้งเจ้าคณะอำเภอเวียงชัย และใบ
ปรัชญาคุณูปการที่ติดจากที่ว่าการอำเภอเวียงชัยเข้าสู่วัด

เวลา ๑๗.๐๐ น. ทำบุญทักษิณานุปาทานแด่บุพการี บुरาจารย์ ผู้มีพระคุณต่อ
วัดพนาลัยเกษม

เวลา ๑๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ชมมหรสพอบรมสมโภชฯ ในเวลาต่อมา

วันที่ ๔ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๕

เวลา ๐๘.๓๐ น. คณะสงฆ์ คณะศรัทธาสาธุชนเดินทางเข้าสู่วัดพนาลัยเกษม

เวลา ๐๙.๓๐ น. เริ่มพิธีการ

- พระครูพิธานพัฒนคุณ, ดร.
- จุฑาบุเทียนบูชาพระรัตนตรัย
- จุฑาบุเทียนเครื่องทองน้อย หน้ารูปเหมือนพระครูสุวรรณถิรคุณ
พระอุปัชฌาย์ และหน้ารูปเหมือนพระครูเกษมธรรมสาร
พระกรรมวาจาจารย์
- พิธีกรนำกล่าวบูชาพระรัตนตรัย สมาทานเบญจศีล รับศีล
- พระครูพิธานพัฒนคุณ, ดร. ทอดผ้าไตรบังสกุลแก่บุพการี
และบुरาจารย์
- พระสงฆ์พิจารณาผ้าไตรบังสกุล
- นายประเสริฐ จิตต์พลีชีพ รองผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย
ประธาน ฝ่ายคฤหัสถ์ อ่านสัญญาบัตรเลื่อนชั้นพระสังฆาธิการ
- นายบดินทร์ เทียมภักดี นายอำเภอเวียงชัย อ่านใบแต่งตั้ง-
เจ้าคณะอำเภอเวียงชัย

- พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา
- พระครูพิธานพัฒนคุณ, ดร. ถวายเครื่องสักการะแด่ประธาน-
สงฆ์
- พิธีเจริญพระพุทธมนต์สืบชะตาหลวง
- พระครูพิธานพัฒนคุณ, ดร. ถวายไทยธรรมบูชาพระพุทธ
ปฏิมาในวิหารหลวง
- เรียนเชิญประธานฝ่ายคฤหัสถ์ นำผู้มีเกียรติถวายไทยธรรมแก่
พระสงฆ์ ๆ อนุโมทนา เป็นเสร็จพิธี

เวลา ๑๑.๓๐ น. ถวายภัตตาหารพระสงฆ์ สามเณร และเลี้ยงอาหารกลางวันแก่
ผู้มาร่วมงาน

- ชมการแสดงวัฒนธรรมซอล้านนาจากคณะช่างซอจังหวัด
เชียงราย นำโดย คุณแม่จำปา แสนพรม และทีมงาน
- ชมการแสดงฟ้อนรำจากนักศึกษาวิทยาลัยผู้สูงอายุตำบล-
เวียงเหนือ

เวลา ๑๔.๐๐ น. ถวายผ้าป่าสามัคคีมหากุศล ๒๕๖๘ กอง ๆ ละ ๔๙๙ บาท ร่วม-
มุทิตาสักการะ เพื่อสมทบทุนสร้างพระธาตุเจดีย์วัดพนาลัยเกษม
- พระสงฆ์อนุโมทนาผ้าป่าสามัคคีฯ เป็นเสร็จพิธี.

ประวัติและผลงาน พระครูพิธานพัฒนคุณ

ชีวิตในเยาว์วัย

พระครูพิธานพัฒนคุณ นามเดิมชื่อ จรรย์ นามสกุล วิสัยพงษ์
เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๖ ตรงกับวันอังคาร ขึ้น ๔ ค่ำ เดือน
๗ ปีเถาะ (ค.ศ.๑๙๖๓) ณ บ้านศรีบุญยืน ตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
(ปัจจุบันเป็นตำบลศรีดอนมูล)

นามบิดา นายอ้วน วิสัยพงษ์ (ถึงแก่กรรมเมื่อปี ๒๕๑๔) นามมารดา นางบัวผัน
วิสัยพงษ์ สกุลเดิม ลาวนันทน์ ภายหลังได้อพยพมาอยู่บ้านเวียงเหนือ ตำบลเวียงชัย อำเภอ
เมือง จังหวัดเชียงราย (ปัจจุบันเป็นตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย)

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ ชีวิตในวัยเด็กได้รับความลำบาก เนื่องจากคุณพ่อเสียชีวิตในขณะ
ลูก ๆ ยังเล็กอยู่จึงเป็นภาระของคุณแม่ต้องหาเลี้ยงลูก ๆ จำนวน ๔ ชีวิตกับผีนนา ๑๐ ไร่

เมื่อสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ณ โรงเรียนบ้านเวียงเหนือ เพื่อน ๆ หลาย
คนวาดฝันว่าจะไปประกอบอาชีพอะไรจะไปเรียนต่อที่ไหน เราไม่รู้จะเดินทางไปทางไหน
ในความคิดคงเห็นเพียงแสงประกาย ผ่ากาสาวพัตร์ของสามเณรพี่ชาย เมื่อเข้าไปสัมผัสดู
แล้วเห็นมีความหวังในชีวิตขึ้นมา หวังว่าใช้แนวทางธรรมะในการปูเส้นทางชีวิต อย่างน้อย
เป็นการแบ่งเบาภาระของคุณแม่ ชีวิตนี้ได้มุ่งหลักปึกฐานเขตสีมาของวัดพนาลัยเกษม
หรือวัดป่าบางขวาง โดยมอบตัวเป็นศิษย์ของหลวงพ่อทวน หรือ พระครูเกษมธรรมสาร
ในเวลาต่อมา

ชีวิตในร่มผ้ากาสาวพัตร์

ปี ๒๕๑๘ ได้บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดพระแก้ว อำเภอเมืองเชียงราย โดยมีหลวง
พ่อพระพุทธรังษีวิวัฒน์ (วงศ์ ทานวิโส) เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย เจ้าอาวาสวัดพระแก้ว
เป็นพระอุปัชฌาย์ หลังจากนั้นได้ศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จนจบนักธรรมชั้นเอก
เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๓ เนื่องจากเคยตั้งเป้าหมายว่า จะเรียนทางโลกให้ได้จบมัธยมตามสามเณร
รุ่นพี่ในขณะนั้น แต่เนื่องจากต้องมีค่าใช้จ่ายสูงมาก จึงหันมาช่วยหลวงพ่อในการพัฒนาวัด
และสุสานโดยฝึกการเป็นช่างไม้ช่างปูนพร้อมกับเพื่อนสามเณรด้วยกัน

พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ พัทธสีมาวัดพนาลัยเกษม โดยมีหลวงพ่
พระครูสุวรรณถิรคุณ (คำปัน ถิรญาโณ) เจ้าคณะตำบลเวียงเหนือ เจ้าอาวาสวัดราษฎร์เจริญ
เป็นพระอุปัชฌาย์ หลวงพ่อพระครูเกษมธรรมสาร (ทวน ภิภูธมโม) เจ้าอาวาสวัดพนาลัย
เกษม เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระครูอินสอน จนทโก เจ้าอาวาสวัดปางไตรแก้ว เป็นพระ
อนุสาวนาจารย์ เมื่อบวชแล้วได้เริ่มสนองงานคณะสงฆ์โดยการเป็นครูสอนนักเรียน เมื่อปี
๒๕๒๗ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๕๒๙ เข้ารับสนองงานหลวงพ่พระอุปัชฌาย์ โดยรับหน้าที่เป็นเลขานุการ
เจ้าคณะตำบลเวียงเหนือ ปฏิบัติหน้าที่ในการประสานงานกับเจ้าคณะผู้ปกครอง และทำงาน
ในหน้าที่กองงานเลขานุการคณะสงฆ์อำเภอเวียงชัยร่วมกับอาจารย์พระครูวิมลศิลปกิจ
ซึ่งทำหน้าที่เลขานุการเจ้าคณะอำเภอเวียงชัยอยู่ โดยมีหลวงพ่พระครูประโชติธรรมคุณ
(สุดใจ โชติปัญโญ) เป็นเจ้าคณะอำเภอเวียงชัย (๒๕๒๔-๒๕๔๐) ในปีนี้เองที่ได้สัมผัสกับการ
เรียนรู้ทางโลก โดยการสมัครเรียนกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเวียงชัย (กศน.
เวียงชัย) ในการเรียนระดับ ๓-๔ และระดับ ๕ อาจารย์ที่สอนไม่เคยลืมเลยคือ อาจารย์-
อินสอน ชมภูเข อาจารย์อนันต์ สิทธิประเสริฐ อาจารย์สุชาติ แก้วตุลุดุก และอาจารย์
สมชาติ กันทะวัง หลังจากจบการศึกษาแล้วมุ่งหน้าสู่การทำงานอย่างจริงจัง

พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้รับมอบหมายให้เปิดการเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกธรรม-บาลี และธรรมศึกษาขึ้นที่วัดไชยราษฎร์สำราญ (เวียงชัย) ซึ่งคณะสงฆ์ได้สร้าง
อาคารเรียนไว้ที่นั่น ทำการเรียนการสอนได้เพียง ๒ ปี ก็ยุติลงเนื่องจากไม่มีทุนดำเนินการ
จากนั้นเดินทางไปเข้ารับการอบรมครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมของกรมการศาสนา
ในขณะนั้น ที่วัดพระธาตุดอยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ (รุ่นแรกของกองพุทธศาสนศึกษา)
เมื่อเสร็จสิ้นการอบรมแล้วจึงได้กลับมาเริ่มงานการสอนอย่างจริงจัง ณ สำนัก ศาสนศึกษา
วัดราษฎร์เจริญ

เนื่องจากการที่สังเกตเห็นว่า พระภิกษุสามเณรในอำเภอเวียงชัยมีไม่มากนัก
ส่วนใหญ่เมื่อบวชแล้วก็จะไปแสวงหาความก้าวหน้าทางการศึกษาที่อื่น ทำให้ขาดแคลน
พระภิกษุสามเณรที่มีความรู้ความสามารถ เมื่อได้ปรารภกับอาจารย์พระครูวิมลศิลปกิจ
(ขณะนั้นเป็น จก.เรื่องฤทธิ์ ธนปัญโญ จต.เมืองชุม เจ้าอาวาสวัดวังช้าง) ท่านมีความเห็น
พ้องต้องกันว่า น่าจะเปิดการเรียนวิชาสามัญทางโลกด้วย

ชีวิตเริ่มการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๓๕ หลวงพ่อพระครูสุวรรณธรรณคุณ ได้ลาออกจากตำแหน่งเจ้าคณะตำบลเวียงเหนือ เนื่องจากสุขภาพไม่สมบูรณ์ คณะสงฆ์ตำบลเวียงเหนือ ได้มอบหมายภาระให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบล กอปรกับหลวงพ่อร้องให้ช่วยงานคณะสงฆ์ จึงรับสนองงานด้วยความเต็มใจเมื่ออายุได้ ๒๙ ปี เมื่อเข้ามารับตำแหน่งแล้วได้เริ่มงานกิจการคณะสงฆ์ที่ได้รับมอบหมาย ๓ ด้านดังนี้

๑. ด้านการขับเคลื่อนงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ภายใต้ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. ๒๕๑๘ หรือ อ.ป.ต. ซึ่งมีการกิจในการพัฒนาตำบล ๘ ด้าน ร่วมกับทางอาณาจักรซึ่งมีกำหนดเป็นรองประธาน สามารถรวมใจกันสร้างสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น ใช้กลไกของอ.ป.ต.สร้างกฎเกณฑ์ หรือระเบียบพิธีทำให้เกิดความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติร่วมกัน เช่น ระเบียบว่าด้วยการประกอบพิธีศพ ระเบียบว่าด้วยการไม่เล่นการพนันในขณะทำพิธีศพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีการปฏิบัติธรรมเข้ากรรมรูกชุม และการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เป็นต้น

๒. การพัฒนาพุทธสถานพระเจ้ากือนา

สถานที่แห่งนี้เดิมคณะศรีท้าวตโปไตรแก้ว เป็นผู้ดูแลรักษา และจัดพิธีสงฆ์น้ำทุกปีในวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๘ เหนือ ต่อมาคุณธวัชและคุณนายโมรินทร์ วิบูลย์จักร แห่งบริษัทวิบูลย์โชค คหบดีชาวเชียงราย ผู้มีความเลื่อมใสในหลวงพ่อบูญญาน ได้มาสร้างศาลไว้หน้าองค์หลวงพ่อบูญญานพระพุทธรูป ๑ องค์และรวบรวมปัจจัยซื้อที่ดินเพิ่มอีก ๕ ไร่ รวมเป็น ๗ ไร่ มอบถวายให้พระเดชพระคุณพระราชาธิบดี เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย ขณะนั้น (พระธรรมราชานุวัตร เจ้าคณะภาค ๖) พระเดชพระคุณได้มอบหมายให้คณะสงฆ์อำเภอเวียงชัยดูแลรักษาภายใต้ชื่อว่า พุทธสถานพระเจ้ากือนา เมื่อปี ๒๕๓๗ ได้เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่

เชียงราย น้ำแม่กกได้ท่วมบริเวณพุทธสถานสูงประมาณเมตรครึ่ง น้ำท่วมมิดถนนด้านหน้า รวมถึงน้ำจากหนองหลวงผ่านน้ำแม่สะกิ้น ได้เอ่อล้นท่วมถนนทั้งสาย น้ำท่วมครั้งนี้สร้างความเสียหายแก่พุทธสถานเป็นอันมาก ต้นไม้ที่ปลูกเริ่มตายจำนวนมาก คณะสงฆ์จึงได้จัดสร้างเหรียญคุรบาศรีวิชัยรุ่นน้ำท่วมขึ้น เพื่อหาทุนทรัพย์พัฒนาพุทธสถานพระเจ้ากือนาเพิ่มเติมขึ้น

๓. การพัฒนาการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้เริ่มเปิดการศึกษาแผนกสามัญขึ้นเป็นครั้งแรกโดยการประสานงานจากครูศรีสุรางค์ คูดิษฐาเลิศ หรือครูเจี๊ยะ ครูกศน.เวียงชัย ที่อยากเห็นการเริ่มต้นการศึกษาของพระเถรชาวเวียงชัย จึงได้พากันไปขอห้องเรียนโรงเรียนผู้ใหญ่วัดอุดมมงคล ห้วยเคียน ซึ่งมีหลวงพ่อมหาบุญส่ง ชินวโร เป็นครูใหญ่ ท่านได้อนุญาตให้จัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้ จึงได้จัดการเรียนการสอนห้องเรียนวัดราษฎร์เจริญตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา มีเจ้าอธิการเรืองฤทธิ์ ธนปญโญ ได้ลาออกจากเจ้าอาวาสวัดวังช้างมาช่วยงานหลวงพ่อกัน เป็นรักษาการแทนครูใหญ่ ครูศรีสุรางค์ คูดิษฐาเลิศ (ครูเจี๊ยะ) เป็นฝ่ายวิชาการ มีเจ้าอธิการเจริญ จิตตปญโญ เป็นครูสอน มีนักเรียนเริ่มต้น ๔๐ กว่ารูป

พ.ศ. ๒๕๔๐ คณะสงฆ์อำเภอเวียงชัยยุคใหม่ มีหลวงพ่อมหาครูรัตนชัยคุณเป็นเจ้าคณะอำเภอ มีการปรารภกันถึงการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามอย่างอำเภอต่าง ๆ ที่จัดทำกัน ได้ร่วมกันจัดตั้งโรงเรียนวัดราษฎร์ชุมพลวิทยา สังฆ-ประชาสรรค์ขึ้น ที่วัดราษฎร์ชุมพล แต่สถานที่คับแคบ จึงย้ายไปเรียนกันที่วัดไชยราษฎร์สำราญ หรือวัดเวียงชัย ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งจากกรมการศาสนาในชื่อวัดโรงเรียนวัดเวียงชัยพิทยาส ทำให้โรงเรียนผู้ใหญ่วัดราษฎร์เจริญ ปิดตัวลงในรุ่นที่ ๔ (๒๕๔๐)

การเรียนรู้ไม่หยุดนิ่ง

หลังจากที่ตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดเวียงชัยพิทยาสำเร็จ เราต่างคิดว่าเราไม่มีวุฒิการศึกษาทางครูเลย จึงได้พร้อมใจกันแสวงหาสถานศึกษาที่จะรองรับได้ ปรากฏว่าสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงราย ต่างปฏิเสธไม่มีที่นั่งเรียนสำหรับพระสงฆ์ โชคยังดีที่ได้รับเมตตาธรรมจากหลวงพ่อบุญธรรมคุณนุวัตร เจ้าคณะอำเภอเทิงขณะนั้น (สมณศักดิ์สุดท้าย พระสิทธิสารมุนี รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย) ซึ่งท่านดำรงตำแหน่งรองคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ท่านได้เมตตาเปิดห้องเรียน มจร.วัดอัมมาตย์ในปี ๒๕๔๐ เปิดสอนในคณะครุศาสตร์ภาคพระสังฆาธิการ ภายหลังห้องเรียนได้ปิดลง เนื่องจาก พรบ.มหาวิทยาลัยสงฆ์ผ่านสภามีผลตามกฎหมายแล้ว ต้องไปเรียนที่จังหวัดแพร่จนสำเร็จการศึกษาพุทธศาสตรบัณฑิตคณะครุศาสตร์ สาขาการสอนสังคมศึกษาในวันที่ ๔๗ เข้ารับปริญญาบัตรในปี ๒๕๔๕ เป็นความภูมิใจที่เราต่อยอดจากมัธยม กศน. ขึ้นสู่ปริญญาตรีที่เหนือความคาดฝัน ในปี ๒๕๔๕ หลังจากทีหลวงพ่อบุญธรรมคุณนุวัตร เจ้าอาวาสได้มรณภาพและพระราชทานเพลิงเสร็จแล้ว จึงได้รับหน้าที่เจ้าอาวาสต่อจากหลวงพ่อบุญธรรมท่านนั้นได้เข้าอบรมเป็นพระอุปัชฌาย์ในวันที่ ๓๗ ณ วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร ในอีก ๒ ปีต่อมาเหมือนโชคช่วย เมื่อรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ได้เปิดโครงการพัฒนาคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา โดยนายสุขวิช รังสิตพล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สมัยนั้น ให้ผู้บริหารตั้งแต่ผู้อำนวยการ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ เข้าเรียน ป.บัณฑิต บริหารการศึกษา สำหรับผู้บริหารที่ไม่มีวุฒิบริหารการศึกษาเข้าเรียน สำหรับพวกเราหลังจากเรียน ป.บัณฑิต ๑ ปี แล้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายเปิดโอกาสให้ศึกษาต่ออีก ๑ ปี ก็สำเร็จการศึกษาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาเมื่อปี ๒๕๔๘ พร้อมกับพระสงฆ์ที่เป็นผู้บริหารสังกัดเดียวกันอีก ๙ รูป

สำหรับโรงเรียนวัดเวียงชัยพิทยา หลังจากที่ได้รับการอนุญาตจัดตั้งแล้ว ได้ย้ายมาเปิดการเรียนการสอนอยู่ที่โรงเรียนบ้านเวียงเหนือเดิมที่ยุบเลิก เนื่องจากนักเรียนมีน้อย จึงได้ทำเรื่องขออนุญาตใช้สถานที่ ได้รับอนุญาตจากกรมธนารักษ์ โดยอนุญาตให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เปลี่ยนชื่อจากเดิมโรงเรียนวัดเวียงชัยพิทยา มาเป็นโรงเรียนเวียงชัยพิทยา เนื่องจากเป็นโรงเรียนของคณะสงฆ์อำเภอเวียงชัย สังกัดวัดพนาลัยเกษม

รับสนองงานคณะสงฆ์

พระบ้านนอกสนองงานโครงการพระราชดำริ ฯ

หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว ได้รับมอบหมายในหน้าที่ครูใหญ่โรงเรียนวัดเวียงชัยพิทยา ต่อจากพระครูวิมลศิลปกิจ ที่ท่านขึ้นไปเป็นผู้ช่วยผู้จัดการ และทำหน้าที่ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ในปี ๒๕๕๑ ได้รับข่าวดีคือองค์สมเด็จพระเทพฯ ได้รับเอาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายเข้าในโครงการพระราชดำริส่วนพระองค์ (สสท.) สมเจตนารมณ์ ที่พยายามขอเข้าอยู่ในโครงการพระราชดำริ ฯ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ ว่าที่ ร้อยตรี กิตติ ชันธมิตร กรมวังผู้ใหญ่ รองผู้อำนวยการโครงการพระราชดำริและ ดร.ผ่องพรรณ เอกอาวุธ ผู้ประสานงานได้เดินทางมาแจ้งอย่างเป็นทางการ ณ โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา จากนั้นได้กำหนดเอาโรงเรียนเวียงชัยพิทยาซึ่งเป็นโรงเรียนที่ตั้งประธานกลุ่มฯ เป็นโรงเรียนที่รับเสด็จเป็นโรงเรียนแรกของจังหวัดเชียงราย เมื่อกลับมาบอกข่าวดีให้ชาวบ้านฟัง หลายคนไม่เชื่อว่าโรงเรียนบ้านนอกอย่างเราจะทำได้ ซึ่งขณะนั้นโรงเรียนเวียงชัยพิทยาไม่เป็นที่รู้จักของประชาชนชาวบ้านมากนัก เราต้องจัดการวางแผนเตรียมการทุกอย่างกับคณะครูเพียงลำพัง จนกระทั่งวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๒ เฮลิคอปเตอร์ของกองทัพบกบรรทุกเจ้าหน้าที่ตรวจการส่วนหน้าสำนักพระราชวัง ได้มาลงที่สนามโรงเรียนเวียงชัยพิทยา ทุกคนจึงรู้ว่าสิ่งที่ได้รับข่าวนั้นเป็นความจริง หลังจากเจ้าหน้าที่ตรวจการส่วนหน้า ลงสำรวจพื้นที่รับเสด็จแล้ว หน่วยงานในพื้นที่หลายหน่วยงาน ก็เข้ามาช่วยเตรียมงาน โดยในวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๒ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย นายไตรสิทธิ์ สิ้นสมบุญทอง มาเปิดป้ายศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน จากนั้นเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เข้ามาสอบถามถึงความต้องการของโรงเรียน องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย เข้ามาปรับพื้นที่ปรับปรุงภูมิทัศน์ องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือประสานเรื่องงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการรับเสด็จ เหตุการณ์ต่าง ๆ จบลงในวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ เป็นวันที่ประชาชนชาวอำเภอเวียงชัย ได้เฝ้ารับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นการ

ส่วนพระองค์ เพื่อทอดพระเนตรการเรียนการสอน ของโรงเรียนเวียงชัยพิทยฯ พระปรียัติ
ธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยมีพระครูโกวิทนพการ ผู้จัดการ พระครูวิมลศิลปกิจ ผู้ช่วย-
ผู้จัดการ พระครูพิธานพิพัฒนคุณ ผู้อำนวยการ รับเสด็จฯ สิ่งทีโรงเรียนได้รับการรับ
เสด็จในครั้งนี้สรุปแล้วมี ๔ ประการคือ

๑. ประชาชนได้รู้จักและเข้าใจสถานภาพของโรงเรียนเวียงชัยพิทยฯเป็นอย่างดี

๒. น้อมกระแสนพระราชมารัสที่พระองค์รับสั่งให้ปฏิบัติมี ๒ ประการ คือ

๑. เปิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้สามเณร
ที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นได้มีที่เรียน และเป็นการฝึกฝน อย่างต่อเนื่อง

๒. สนับสนุนให้ชุมชนได้ศึกษาเรื่องราวประวัติศาสตร์ และส่งเสริมกิจกรรม
ทางศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย ให้เกิดความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๓. ได้ปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน หลังจากที่ได้รับเสด็จผ่านไปแล้ว สำนักงานพระพุทธ
ศาสนาแห่งชาติ ได้มาจัดสร้างอาคารเรียนเฉลิมพระเกียรติให้ ๑ หลัง งบประมาณ ๒.๕ ล้าน-
บาท สำหรับใช้เป็นอาคารเรียน ม.ปลาย ได้รับพระราชทานนามอาคารว่า “สิริพิทยาคาร”

๔. ได้ใช้พื้นที่โรงเรียนเวียงชัยพิทยฯเป็นสถานที่จัดกิจกรรมลานวัฒนธรรมประจำ
ปีทุกปี และจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมชุมชนตำบลเวียงเหนือขึ้น เพื่อน้อมรับกระแสรับสั่ง
ให้อนุรักษ์สืบสาน ส่งเสริมจารีตประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ผสมผสานให้เป็นกิจกรรมใน
ความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน ยกย่องผู้มีผลงานดีเด่นทาง
วัฒนธรรม กระตุ้นให้ชุมชนมีความตระหนักรู้หวงแหนเข้าใจเข้าถึงวัฒนธรรมประเพณีที่
มีอยู่ และร่วมกันจัดกิจกรรมประจำปีขึ้น

การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

พ.ศ. ๒๕๖๐ ทางเทศบาลตำบลเวียงเหนือต้องการที่จะจัดตั้งสถานศึกษาสำหรับผู้สูงอายุขึ้น ตามความเรียกร้องของกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลเวียงเหนือ ได้เดินทางไปศึกษาดูงานหลายแห่ง มีมติที่จะจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้น และขอให้พระครูพิธานพัฒนคุณ ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการ และขอใช้พื้นที่วัดพนาลัยเกษมเป็นที่ตั้ง โดยใช้ชื่อว่า วิทยาลัยผู้สูงอายุตำบลเวียงเหนือ (wiangnuea Senior Citizen College) ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากข้าราชการบำนาญ และปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามาทำหน้าที่ครูจิตอาสา ในวิทยาลัยผู้สูงอายุตำบลเวียงเหนือ ปัจจุบันมีนักศึกษาจำนวน ๑๐๐ คน มีครูจิตอาสา จำนวน ๒๐ รูป/คน

การศึกษาในระดับดุขฎิบัณฑิตและการทำงานกับมหาวิทยาลัยโพธิศาสตร

มหาวิทยาลัยโพธิศาสตร ฟลอริดา สหรัฐอเมริกา (Bodhisastra University Florida USA) เป็นมหาวิทยาลัยเปิด จดทะเบียนประเทศสหรัฐอเมริกา บริหารงานโดยคนไทย มีพระวิเทศพรหมคุณ เป็นนายกสภา ศ.ดร.ศักดิ์ ประสานดี เป็น CEO เริ่มการศึกษาโดยการแนะนำจาก รศ.ดร.พระครูวิมลศิลปกิจ ประธานหลักสูตรส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น สถาบันสมทบภาคเหนือตอนบน จนสำเร็จการศึกษาปริญญาดุขฎิบัณฑิต (ปร.ด.) เมื่อปี ๒๕๖๗ ปัจจุบันทำหน้าที่คณะกรรมการประเมินงานวิจัยระดับดุขฎิบัณฑิต มหาวิทยาลัยโพธิศาสตร

งานสาธารณูปการ งานก่อสร้างและพัฒนาวัด

๑. สร้างอาคารอเนกประสงค์ อาคารหลวงพ่อดอนอนุสรณ์ เมื่อปี ๒๕๕๕ เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่หลวงพ่อดอนอนุสรณ์ (ทวน ธิภูธมโม ๒๕๖๐-๒๕๕๓) เจ้าอาวาสรูปที่ ๑๓ ผู้สร้างคุณูปการแก่วัดพนาลัยเกษม

๒. บูรณปฏิสังขรณ์กุฏิสงฆ์ สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๘ บูรณะปี ๒๕๔๗ โดยการเปลี่ยนกระเบื้องหลังคา ปรับปรุงภายในเปลี่ยนเพดาน ประตูหน้าต่าง ต่อเติมระเบียงหน้ากุฏิ

๓. พ.ศ. ๒๕๕๔ สร้างกุฏิสามเณร เป็นอาคาร ๒ ชั้น โดยชั้นแรกเป็นที่ฉันภัตตาหารชั้นที่ ๒ ใช้เป็นที่พัก งบประมาณ ๑.๕ ล้านบาท สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติ ๖๐ พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทำพิธีฉลองเมื่อ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๗

๔. พ.ศ.๒๕๕๕ สร้างอาคารศาลาเจริญธรรม เป็นศาลาโล่งเสาคอนกรีตมุงด้วยเมทัลชีท สำหรับเป็นที่พักญาติโยมในระหว่างทำกิจกรรมในวัด ปัจจุบันใช้เป็นอาคารจักษณ

๕. พ.ศ. ๒๕๕๙ สร้างโรงอาหารของวัด เป็นอาคารคอกรีตชั้นเดียว ขนาดกว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๐ เมตร หลังคาทรงโมเดิร์น มุงหลังคาด้วยเมทัลชีท ใช้สำหรับประกอบอาหารและเก็บภาชนะใช้สอยของวัด

๖. พ.ศ. ๒๕๖๐ ทำการบูรณะอาคารศาลาการเปรียญซึ่งทรุดโทรมมาหลายปี โดยเปลี่ยนกระเบื้องหลังคาเป็นเมทัลชีท ต่อเติมเพิงด้านหน้าเพื่อให้ใช้งานกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด

๗. วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์พระเจดีย์วัดพนาลัยเกษม โดยมีพระพุทธิวงศวิวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์ พระอารามหลวง เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ นายรังสรรค์ วันไชยธนวงศ์ ส.ส. เชียงราย เป็นประธานฝ่ายคฤหัสถ์ โดยมี สล่าพรมมา อินยาศรี ศิลปินเชียงรายที่มีความปรารถนาจะสร้างบุญนียวัตถุ ที่มีความมดงามด้านศิลปะพระเจดีย์ประกอบด้วย ๓ ส่วน ส่วนแรกชั้นที่ ๑ เป็นซุ้มประดิษฐานพระบรมจักรพรรดิ

นาคปรก ด้านละ ๑ องค์ ชั้นที่ ๒ เป็นซุ้มประดิษฐานพระสิงห์ ๔ ซึ่งเป็นการออกแบบตามจินตนาการของสถาปนิก ทิพย์ทอง ศิลปินเชียงใหม่ท่านหนึ่งที่มาช่วยออกแบบพระพุทธรูป ชั้นบนสุดเป็นองค์ระฆังหุ้มทองจังโกปิดทอง คาดว่าจะใช้งบประมาณในการก่อสร้าง ๗ ล้านบาท

๘. สร้างห้องน้ำมาตรฐานประจำวัด จำนวน ๑๑ ห้อง มีห้องน้ำสำหรับผู้พิการและสูงอายุ ๑ ห้อง

การทำงานและปฏิบัติหน้าที่

ด้านการปกครอง

พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้รับแต่งตั้งเป็นเลขานุการเจ้าคณะตำบลเวียงเหนือ

พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับแต่งตั้งเป็นรองเจ้าอาวาสวัดพนาลัยเกษม

พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะตำบลเวียงเหนือ

พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้รับแต่งตั้งเป็นรองเจ้าคณะอำเภอเวียงชัย

พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นเจ้าอาวาสวัดพนาลัยเกษมตำบลเวียงเหนือ

พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นพระอุปัชฌาย์สามัญ รุ่นที่ ๓๗

พ.ศ. ๒๕๖๗ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะอำเภอเวียงชัย

ด้านการศึกษา

พ.ศ.๒๕๒๗ ได้รับแต่งตั้งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ประจำสำนักศาสนศึกษาวัดราษฎร์เจริญ

พ.ศ. ๒๕๓๓ เข้ารับบรรจุเป็นครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม กรมการศาสนา

พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้รับแต่งตั้งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนวัดเวียงชัยพิทยา

พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนวัดเวียงชัยพิทยา

พ.ศ.๒๕๔๔ – ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพนาลัยเกษม

พ.ศ.๒๕๔๑ – ๒๕๕๕ เป็นประธานชมรมครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จังหวัดเชียงราย

พ.ศ.๒๕๔๙ – ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงชัยพิทยา

พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ เป็นรองประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ ๖ (เชียงราย-พะเยา-ลำปาง-แพร่-น่าน)

พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ เป็นประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

พ.ศ.๒๕๕๐ เป็นอาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นประธานคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ตำบลเวียงเหนือ

พ.ศ.๒๕๖๐ เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยผู้สูงอายุตำบลเวียงเหนือ

พ.ศ.๒๕๖๒ เป็นประธานเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุ เขต ๑ (อำเภอเมือง-เวียงชัย-แม่ลาว-เวียงเชียงรุ้ง)

พ.ศ.๒๕๖๔ เป็นเลขานุการคณะกรรมการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ฝ่ายศาสนศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย

สมณศักดิ์และรางวัล

พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้รับพระราชทานศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตร ตำแหน่งเจ้าคณะตำบลชั้นโท (จต.ชท.) ในราชทินนาม ที่ พระครูพิธานพิพัฒน์คุณ

พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็น พระครูสัญญาบัตร ตำแหน่งรองเจ้าคณะอำเภอชั้นเอก (รจอ.ขอ.) ในราชทินนามเดิม

พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้รับพระราชทานรางวัลเสมาธรรมจักร ผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา สาขาส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้รับรางวัลผู้บำเพ็ญประโยชน์ด้านการศึกษา จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.)

พ.ศ. ๒๕๖๗ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตร เทียบเจ้าคณะอำเภอชั้นเอก (ทจอ.ชอ.) ในราชทินนามเดิม

การดำเนินงานต่างประเทศ

๑. ไปนมัสการสังเวชนียสถาน รัฐพิหาร อุตรประเทศ ประเทศอินเดีย ๒ ครั้ง
๒. ไหว้พระ ชมถ้ำอชันต้า โอลโลร่า เมืองออรังคบาตร รัฐมหาราษฏระ และเยี่ยมชมปูชนียสถานเก่าแก่ รัฐมัทธานฑู สาธารณรัฐอินเดีย
๓. ไหว้พระมหาธาตุบุโรพุทโธ เมืองยอกยาการ์ตา อินโดนีเซีย
๔. เชื่อมความสัมพันธ์คณะสงฆ์ไทยในประเทศสิงคโปร์
๕. เยี่ยมบ้านเมืองพี่น้องชาวไทยดำดูการสู้รบพี่น้องไทย เมืองเดียนเบียนฟู สาธารณรัฐเวียตนาม
๖. เชื่อมความสัมพันธ์บ้านพี่เมืองน้องกับเมืองสิบสองป่านา สาธารณรัฐประชาชนจีน
๗. ไหว้พระชมมรดกโลกที่หลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
๘. นมัสการพระเจดีย์ชเวดากองและเจดีย์อินแขวน ประเทศเมียนมาร์

๙. ศึกษางานปราชญ์ที่พนมเปญ กัมปงโสม กัมปงจาม พระวิหารและเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา

๑๐. ร่วมขบวนกฐินสามัคคีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทอด ณ วัดปากน้ำ ญีปุ่น เมืองชิบะ ราชอาณาจักรญี่ปุ่น

๑๑. ชมน้ำตกคอนพะเพ็ง เมืองโขง และปราสาทวัดพู นครจำปาสัก

๑๒. ชมสวนป่าหินงาม ความเป็นอยู่พี่น้องเมืองห่อ คุณหมิง มณฑลยูนนาน

๑๓. ชมทุ่งไหหิน เมืองเชียงขวาง และถ้ำเมืองเวียงไซ แขวงหัวพัน

๑๔. ตามรอยทุ่งเจดีย์เมืองพุกาม และความงามเมืองมัณฑะเลย์ เมียนมาร์

๑๕. ชมพระราชวังเมืองเว้ ดานัง และฮอยอัน เวียดนาม

๑๖. ตามดูประวัติศาสตร์เมืองมะละกา บุตรจายา กัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย

๑๗. ไหว้พระชมเมืองเก่าอนุราธปุระ ไหว้พระศรีมหาโพธิ์ บูชาพระเขี้ยวแก้วเมืองแคนดี้ ศรีลังกา

๑๘. ชมนาขั้นบันไดกับความหนาวเหน็บที่นครซาปา เวียดนามเหนือ

ข้อคิด หลักปรัชญาในการทำงาน

- นักไม่มีชน คนไม่มีความรู้ สูที่สูงไม่ได้
- ไม่มีความอดทน จะเป็นผู้นำคนได้อย่างไร
- ทำงานด้วยจิตอาสา สร้างศรัทธาในชุมชน

เรื่อง

หน้า

ข้อมูลพื้นฐานอำเภอเวียงชัย	1
ลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ อำเภอเวียงชัย	2
ภูมินาม “เวียงชัย”	11
ประกาศกระทรวงมหาดไทย ตั้งตำบลเวียงไชย	22
ประกาศกระทรวงมหาดไทย ตั้งตำบลผางาม	25
ประกาศกระทรวงมหาดไทย ตั้งกิ่งอำเภอเวียงชัย	28
ประกาศกระทรวงมหาดไทย ตั้งตำบลเวียงเหนือ	29
ประกาศกระทรวงมหาดไทย ยกฐานะ กิ่งอำเภอเวียงชัย เป็น อำเภอเวียงชัย	31
ประกาศกระทรวงมหาดไทย ตั้งตำบลดอนศิลา	32
ประกาศกระทรวงมหาดไทย ตั้งตำบลเมืองชุม	33
ประกาศกระทรวงมหาดไทย ตั้งกิ่งอำเภอเชียงรุ่ง	36
ประวัติ นายศรัทธา สุกุลเวช ผู้มีส่วนสำคัญในการผลักดันก่อตั้งอำเภอเวียงชัย	37
ประวัติ ครูบาไชยวรรณ (พระไชยวรรณ ธมฺมชโย) อดีตเจ้าวาสวัดป่าเย็น	50
ดงเวียงชัย สถานที่ศักดิ์สิทธิ์	52
ชื่อสถานที่ หมู่บ้าน ในช่วงก่อน พ.ศ.2500	53
พระธาตุเจดีย์เวียงชัย ปูชนียสถานสำคัญในอดีต	54
ริเริ่มแรกสร้างกิ่งอำเภอเวียงชัย	76
แหล่งโบราณคดีในพื้นที่อำเภอเวียงชัย	81
โบราณสถานในพื้นที่อำเภอเวียงชัย	
- วัดป่ายางน้อย	90
- พระพุทธรูปโบราณ วัดเวียงเดิม	94
- พระพุทธรูปหินทราย วัดสันสลิด	98
- โบราณสถานพระเจ้ากือนา (วัดเขตตะอาราม)	101
- ฝ่องโบราณ หนองสะกีน	107
- พระพุทธรูปโบราณ บ้านท่าบันได	108
- โบราณสถาน สำนักสงฆ์สันตันแหน	111
- จารึกภูบ้านค่ายเจริญ	114

ข้อมูลพื้นฐาน "อำเภอเวียงชัย"

เวียงชัย (เวียงไชย) เป็นอำเภอหนึ่งในตอนกลางทางทิศตะวันออกของจังหวัดเชียงราย เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญ โดยมีน้ำแม่ลาวไหลผ่านทางทิศตะวันตก และน้ำแม่กกไหลผ่านทางทิศเหนือ แบ่งการปกครองออกเป็น 5 ตำบล ได้แก่

1. ตำบลเวียงชัย
2. ตำบลผางาม
3. ตำบลเวียงเหนือ
4. ตำบลดอนศิลา
5. ตำบลเมืองชุม

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเวียงชัยตั้งอยู่ทางตอนกลางของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอเมืองเชียงรายและอำเภอเวียงเชียงรุ้ง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอพญาเม็งราย
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอพญาเม็งราย อำเภอเทิง และอำเภอเมืองเชียงราย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอเมืองเชียงราย

ตำแหน่งที่ตั้งอำเภอเวียงชัย ที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอเวียงชัย>

ลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ อำเภอเวียงชัย

ลักษณะภูมิประเทศอำเภอเวียงชัย โดยทั่วไปเป็นที่ราบกว้าง มีภูเขาเรียงรายเป็นแนวเขตติดต่อกับอำเภออื่น ๆ บางส่วนเป็นแนวเขาลอนลึกและลอนตื้นลาดชันจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอ มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 420 เมตร ทางทิศเหนือมีภูเขาที่มียอดสูงประมาณ 788 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล

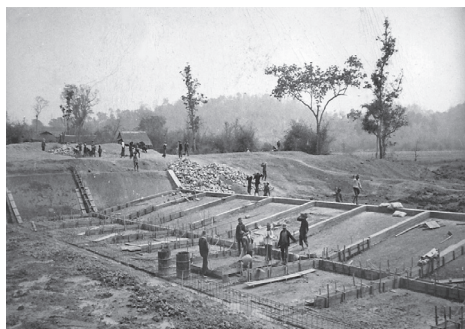
ทรัพยากรธรรมชาติ

“หนองหลวง” เป็นแหล่งน้ำจืดขนาดใหญ่ เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญในการทำเกษตร ประมง เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ สถานที่ท่องเที่ยว พักผ่อน สวนสาธารณะ ที่สำคัญของอ.เวียงชัย จ.เชียงราย มาหลายชั่วอายุคน

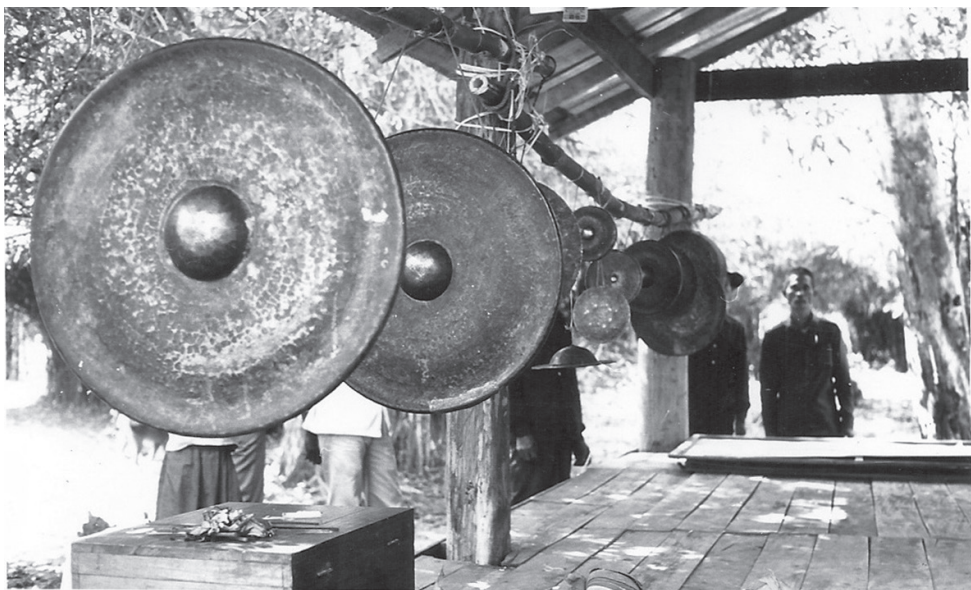

หนองหลวง พ.ศ.2512 ก่อนการพัฒนา

ภาพ : โกเมศ ชุนศรี

“หนองหลวง” ตั้งอยู่ในพื้นที่ 3 ตำบล 2 อำเภอ คือ ตำบลเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จำนวนกว่า 1,000 ไร่, ตำบลดอนศิลา อำเภอเวียงชัย จำนวนกว่า 1,000 ไร่ และตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองเชียงราย กว่า 6,000 ไร่ ทั้งนี้บริเวณรอบปากอ่างเก็บน้ำหนองหลวง เชียงราย มีเกาะปรากฏอยู่ทั้งหมด คือ เกาะแม่หม้าย เกาะดงมะเฟือง เกาะสันป่าเป้า เกาะสันกลาง เกาะทองกวาว เกาะไหมเย็บ (เกาะแม่หยิบ) เกาะขุนุน และเกาะไผ่เหมย โดยที่ผ่านมามีชาวบ้าน และกลุ่มนักสำรวจตรวจพบเสาวิหาร วัด โบราณสถาน ปากถ้ำ เลยจากฝั่งอ่างเข้าไปในเขตเกาะแม่หม้าย ถึงเกาะดงมะเฟือง อีกทั้งยังขุดพบขี้งอบโบราณ ขนาดใหญ่ จำนวน 12 ใบในพื้นที่ใกล้เคียงกันเป็นบริเวณกว้าง¹

ขี้งอบโบราณที่ขุดพบบริเวณหนองหลวงเมื่อปี พ.ศ.2487 ภาพนี้นำมาแสดงที่หนองหลวงอีกครั้ง พ.ศ.2512
ภาพ : โกเมศ ขุนศรี

¹ งานกองการศึกษา, หนองหลวง เทศบาลตำบลสิริเวียงชัย ออนไลน์ : <https://www.siriwiangchai.go.th/gallery-detail.php?id=171>

ป่าไม้ บางส่วนได้ถูกราชกรบุกกรุกเข้าไปทำฟืนไร่ แต่ยังมีป่าไม้บางส่วนคงเหลืออยู่เป็นบางส่วน

ทรัพยากรน้ำ

แม่น้ำ อำเภอเวียงชัยมีแม่น้ำที่สำคัญ คือ

1. แม่น้ำกก เป็นลำน้ำแนวแบ่งเขตด้านทิศตะวันตก ระหว่างอำเภอเวียงชัย และอำเภอเมืองเชียงราย โดยผ่านอำเภอเวียงชัยรวมความยาวประมาณ 28 กม.

น้ำแม่กก (ภาษาถิ่น : ເມ່ນ້ຳເກີດ) เป็นแม่น้ำสายสำคัญสายหนึ่งในภาคเหนือของประเทศไทย มีต้นกำเนิดจากทิวเขาแดนลาวและทิวเขาผีปันน้ำตอนเหนือของเมืองก๊ก จังหวัดเชียงตุงภายในอาณาเขตของภูมิลานในประเทศพม่า ไหลเข้าสู่ประเทศไทยที่ช่องน้ำแม่กก อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ไหลมาเรื่อย ๆ จนผ่านตัวอำเภอเมืองเชียงราย หลังจากนั้นก็ไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่บริเวณสบกก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีความยาว 285 กิโลเมตร (ในประเทศไทยยาว 130 กิโลเมตร) ลำน้ำสาขาที่สำคัญได้แก่ น้ำแม่ฝาง น้ำแม่ลาว น้ำแม่กรณ์ และน้ำแม่สรวย

แม่น้ำกก ช่วงไหลผ่านตัวเมืองเชียงราย

ภาพ : www.thetrippacker.com/en/image/จังหวัดเชียงรายChiangRaiProvince/111576

จิตร ภูมิศักดิ์ เชื่อว่าบริเวณแม่น้ำกกแห่งนี้เป็นศูนย์กลางใหญ่ที่สำคัญอย่างยิ่งของสังคมชนชาติไทยและอารยธรรมของไทยยุคก่อนหน้า พ.ศ.1800 ขึ้นไป ซึ่งอาจเป็นเพราะบริเวณลำน้ำมีต้นกกขึ้นอยู่โดยรอบจึงเรียกแม่น้ำกก ซึ่งร่องรอยของอารยธรรมอยู่ที่สองฝั่งของแม่น้ำกก จ.เชียงราย และ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ มีซากเมืองโบราณกระจายอยู่มากมาย ทั้งสองจังหวัดนี้รวมกันถึงกว่า 30 แห่งด้วยกัน เฉพาะที่ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ ซึ่งอยู่ทางต้นแม่น้ำกกนั้นมีซากเมืองโบราณที่พบแล้วถึง 12 แห่ง และใน จ.เชียงราย ที่อยู่ปลายแม่น้ำกก มีซากเมืองโบราณที่พบแล้วเช่นกันกว่า 15 แห่ง

ซากเมืองโบราณเหล่านี้ จิตร ภูมิศักดิ์ ให้ความเห็นว่าน่าจะสร้างขึ้นราวหลังพุทธศตวรรษที่ 17 แต่อย่างไรก็ตาม จิตร ยังบอกว่าบริเวณแห่งนี้มีชนชาติไต-ไท ตั้งถิ่นฐานกันอยู่เรื่อยมาอย่างไม่ขาดสาย แต่มีศูนย์กลางทางการเมืองอยู่ทางน้ำแม่สายซึ่งอยู่เหนือขึ้นไปเล็กน้อย

ชนชาติไทที่ลุ่มน้ำกกแห่งนี้มีอาชีพทำนา ปลูกข้าวโดยอาศัยน้ำจากท่า หรือน้ำจากฟ้า พอถึงราวพุทธศตวรรษที่ 19 ศูนย์กลางทางการเมืองก็เริ่มย้ายจากน้ำแม่สายมาอยู่ที่น้ำแม่กก อำนาจทางการเมืองเริ่มขยายตัวลงทางใต้มากขึ้น

จนกระทั่งราว พ.ศ.1805 พญามังราย กษัตริย์เมืองเงินยาง ก็มีอำนาจแล้วสร้างเมืองเชียงรายขึ้น ครั้นถึง พ.ศ.1839 พญามังรายก็ย้ายศูนย์กลางของเมืองลงมาถึงลุ่มแม่น้ำปิง สร้างเมืองขึ้นใหม่ เรียกว่านครพิงค์เชียงใหม่ ตั้งแต่นั้นมาศูนย์กลางของสังคมไทยล้านนาก็ย้ายมาจากลุ่มแม่น้ำกกอันเก่าแก่ลงมาอยู่ที่ลุ่มแม่น้ำปิง แล้วหยั่งรากอารยธรรมลือลือราบจนทุกวันนี้²

2. แม่น้ำลาว ไหลจากอำเภอเมืองเชียงราย เข้าสู่อำเภอเวียงชัยด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ ไหลลงสู่ลำน้ำกกทางทิศตะวันตก รวมความยาวที่ไหลผ่านอำเภอเวียงชัยประมาณ 14 กม.

น้ำแม่ลาว (ภาษาถิ่น : ເນີ້ເລີ້ເລີ້) เป็นแม่น้ำสายหนึ่งในจังหวัดเชียงราย มีต้นน้ำเกิดจากตอยนางแก้วในทิวเขาผีปันน้ำ ในเขตบ้านขุนลาว ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ไหลผ่าน อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอแม่สรวย จากนั้นเป็นเส้นแบ่งเขตอำเภอกันกับอำเภอแม่ลาว เข้าอำเภอแม่ลาว อำเภอเมืองเชียงราย เข้าสู่อำเภอเวียงชัย และทำน้ำเป็นเส้นกั้นเขตระหว่างอำเภอเวียงชัยกับอำเภอเมืองเชียงราย บรรจบ

² แม่น้ำกกต้นกำเนิดอารยธรรมล้านนา ออนไลน์ : <https://www.komchadluek.net/news/83279>

แม่น้ำลาว ช่วงเขื่อนแม่สรวย

ภาพ : www.prachachat.net/economy/news-784876

น้ำแม่กกท้ายฝายเชียงราย บริเวณบ้านสันต้นแหวน ต.เวียงเหนือ อ.เวียงชัย จ.เชียงราย ลำน้ำสาขาที่สำคัญได้แก่ น้ำแม่เจดีย์ น้ำแม่ปุนหลวง น้ำแม่ยางมัน น้ำแม่ตาช้าง น้ำแม่สรวย³

ที่ราบลุ่มสบลาวเป็นชุมชนทางผ่านในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำกก-โขง เนื่องจากที่ราบลุ่มสบลาวเป็นพื้นที่บนเส้นทางคมนาคมเพื่อรองรับการแวะพักระหว่างทาง ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดชุมชนทางผ่านเนื่องจากอาณาจักรล้านนาเป็นแหล่งรวมของสินค้าของป่า ซึ่งสร้างรายได้ให้กับผู้ค้าอย่างสูง สินค้าของป่าประกอบด้วย หนังกวาง ไม้ฝาง ยางรัก กายาน น้ำผึ้ง และชะมดเช็ด เป็นต้น แหล่งกำเนิดของสินค้าของป่าส่วนใหญ่อยู่ในเมืองต่างๆ ในดินแดนล้านนา และเมืองในเขตภูมิภาคตอนบนคือ ยูนนาน สิบสองปันนา เมืองตอนเหนือของพม่า และล้านช้าง เป็นต้น สินค้าของป่าเหล่านี้จะถูกลำเลียงสู่เชียงใหม่ แต่เมื่อพิจารณาสภาพภูมิประเทศของอาณาจักรล้านนา พบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูงมากกว่าพื้นที่ราบ และในระหว่างที่ราบแต่ละแห่งจะมีเทือกเขากั้นอยู่ ทำให้การเดินทางไปมาระหว่างเมืองต่างๆ ค่อนข้างลำบากและต้องใช้เวลาในการเดินทางมาก จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้เกิดชุมชนทางผ่านบนเส้นทางการค้าเป็นจำนวนมาก เพื่อแวะและแลกเปลี่ยนสินค้า⁴

³ สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน), 2555, หน้า 4

⁴ อุษณีย์ ธงชัย และคณะ, (2555), ชุมชนพื้นที่สบลาวในบริบทของเครื่องปั้นดินเผา ต.เวียงเหนือ อ.เวียงชัย จ.เชียงราย, ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

3. น้ำแม่ต้าก (ภาษาถิ่น : ເຈ້ໂຈ່ໂອ) ต้นน้ำอยู่ที่ตำบลดอนศิลา ทางทิศตะวันออก ไหลผ่านหมู่บ้านในเขตตำบลดอนศิลา และตำบลผางาม ระยะทางประมาณ 20 กม.

อ่างเก็บน้ำแม่ต้าก

ภาพ : ศูนย์ปฏิบัติการธรรม พุทธอุทยานอ่างเก็บน้ำแม่ต้าก

4. น้ำแม่สะกิน (ภาษาถิ่น : ເຈ້ໂຈ່ໂວດ) ต้นน้ำจากหนองหลวงไหลไปทางทิศเหนือ ตามแนวกิ่งกลางของอำเภอเวียงชัยลงสู่แม่น้ำกก ยาวประมาณ 16 กิโลเมตร⁵

แหล่งน้ำอื่น ๆ ได้แก่ ฝาย สระ หนอง บึง บ่อบาดาล หรือบ่อน้ำตื้น ซึ่งมีกระจายอยู่ทั่วไป ประเภทหนองน้ำที่สำคัญและมีศักยภาพสูงในการพัฒนาทั้งด้านการท่องเที่ยว การประปา และการชลประทาน คือ หนองหลวง มีพื้นที่กว่า 5,000 ไร่ เป็นที่ตั้งของสถานีประมงน้ำจืด จังหวัดเชียงราย

⁵ รายงานข้อราชการอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย พ.ศ.2524 เอกสารอัดสำเนา จัดทำโดย นายธำนิทร์ สุภาแสน, หน้า 3.

ผางาม ตำนานภูเขาคินและการเกิดขึ้นทางธรณีวิทยา

ตำนานปู่หิ้ง : บรรพบุรุษร่างใหญ่ของคนลุ่มน้ำของ (แม่น้ำโขง)

“ปู่หิ้ง” คือเรื่องราวตำนานพื้นถิ่นของคนลุ่มน้ำของที่เล่าสืบต่อกันมา ซึ่งมีด้วยกันหลากหลายเรื่องราวสำนวนแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น แต่มีโครงเรื่องหลักที่เหมือนกันคือ ปู่หิ้ง เป็นบรรพบุรุษของคนลุ่มน้ำของที่มีรูปร่างใหญ่โต ภูเขาตอยเกาะแก่งในเขตสองฟากฝั่งน้ำของเป็นเพียงแค่ก้อนดินจากการไถแปรของปู่หิ้งทั้งนั้น

ส่วนตำนานพื้นถิ่นของคนลุ่มน้ำของ ณ เมืองเชียงของ เล่าสืบกันมาว่า ปู่หิ้งหาบถ่านสองกวย (กวย : ตะกร้า หรือ เข่ง) ด้วยไม้คาน หรือ ไม้กาน (ภาษาถิ่น) เดินทางขึ้นไ้ทางเหนือของเมืองเชียงของ เมื่อเดินทางไปถึงบริเวณเหนือผากันตุง ไม้กานหัก พื้นที่บริเวณที่ไม้กานหักก็คือบ้านเมืองกาน (ปัจจุบันเขียนเป็น บ้านเมืองกาญจน์) ซึ่งตั้งอยู่ริมน้ำของในเขตตำบลริมโขงปัจจุบัน ถ่านที่หาบไปกวยหนึ่งตอกอยู่บริเวณไม่ไกลจากบ้านเมืองกานนัก เรียกบริเวณนั้นว่า “ผาถ่านหลวง” ส่วนอีกกวยตกอยู่ที่ผาถ่านริมท่าเรือวัดหลวงในเขตตำบลเวียง อ.เชียงของ ปัจจุบัน ดูจากตำแหน่งที่กวยทั้งสองตกก็พอให้จินตนาการถึงความใหญ่โตของปู่หิ้งได้ว่าสูงใหญ่เพียงไร และหากพิจารณาลักษณะหินที่บริเวณที่ถูกเรียกว่าผาถ่าน จะพบว่ามึลักษณะไม่แตกต่างไปจากถ่านเลย และตลอดสองฝั่งแม่น้ำ จากเชียงของถึงเชียงแสน มีตำนานเล่าต่อกันว่า ปู่หิ้งครอบครองแผ่นน้ำแผ่นดินน้ำโขงตลอดแม่น้ำบริเวณนี้ ร่างที่สูงใหญ่เป็นยักษ์ ขนาดตอนต้นไม้ใหญ่ ๆ มาสานเป็นกระดัง เป็นไซ เครื่องไม้เครื่องมือก็ใหญ่โต ส่วนซี่ไถ หรือรอยไถ ก็มีขนาดประมาณดอยที่เห็นอยู่ทุกวันนี้ ปู่หิ้งไม่เพียงเป็นตำนานของคนลุ่มน้ำของอย่างเมืองเชียงของเท่านั้น ยังรวมเป็นเรื่องเล่าขานมากมายโยงชื่อบ้านนามเมืองของชาวจังหวัดเชียงราย แพร่ น่าน คนอีสาน คนลาว ต่างเล่าถึงชายร่างใหญ่ ปานยักษ์คล้ายกัน อาจต่างชื่อต่างนามไปตามถิ่นนั้น⁶

⁶ เรียบเรียง รวบรวมจาก รักเชียงของ เรื่องเล่าจากผู้คน, หนังสือพิมพ์เชียงของนิวส์ ออนไลน์ : www.facebook.com/media/set/?set=a.722228167842239.1073741942.510658608999197&type=3&_rdr

ตำนานปู่หิ้ง : กับภูเขาหินผางาม

ปู่หิ้งยังเป็นเรื่องเล่าเกี่ยวข้องกับภูเขาหินที่เรียกว่า “ผางาม” ในพื้นที่ตำบลผางาม อ.เวียงชัย จ.เชียงราย ว่าด้วยการหาค้อนซี่ไถแล้วไม้คานมาหักบริเวณน้ำแม่กก ค้อนซี่ไถนั้นจึงกลายเป็นผางาม ค้อนซี่ไถอีกปลายหนึ่งของไม้คานคือกลุ่มดอยถ้าพระดอยตุ๋ป ในเมืองเชียงรายอีกด้วย⁷

ผางาม ต.ผางาม อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

การเกิดภูเขาหินในพื้นที่ตำบลผางาม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

พื้นที่ตำบลผางาม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เป็นส่วนหนึ่งของระบบภูมิประเทศทางเหนือของประเทศไทยที่มีลักษณะเป็นเทือกเขาหินปูนและหินตะกอนที่เกิดขึ้นในยุคแคมเบรียน (Cambrian Period) ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อประมาณ 500 ล้านปีที่แล้ว ลักษณะทางธรณีวิทยาของพื้นที่นี้ประกอบด้วยชั้นหินตะกอนที่ก่อตัวจากการสะสมตัวของวัสดุต่างๆ เช่น โคลนและทราย ในทะเลโบราณ ซึ่งต่อมาได้ถูกกดทับและเกิดการแปรสภาพเป็นหิน

⁷ สัมภาษณ์ อ.ชรินทร์ แจ่มจิตต์ อายุ 83 ปี บ้านเลขที่ 173/2 หมู่ 16 ถ.สันโค้งหลวง ต.รอบเวียง อ.เมือง จ.เชียงราย 57000

กระบวนการสำคัญที่มีส่วนในการก่อกำเนิดภูเขาหินในพื้นที่นี้ คือ การยกตัวของเปลือกโลกอันเป็นผลมาจากการชนกันของแผ่นเปลือกโลกอินโด-จีน และแผ่นเปลือกโลกเอเชีย ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงยุคไทรแอสซิก (Triassic Period) ราว 200 ล้านปีที่แล้ว การชนกันนี้ทำให้เปลือกโลกในบริเวณนี้ยกตัวและเกิดเป็นเทือกเขาหินปูนที่เห็นในปัจจุบัน

นอกจากนี้ กระบวนการทางเคมีที่เรียกว่า “การละลายของหินปูน” (chemical weathering) มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนรูปภูมิประเทศของตำบลผางาม การละลายของแร่แคลไซต์ (calcite) ในหินปูนโดยน้ำฝนที่มีคาร์บอนไดออกไซด์ทำให้เกิดการกัดเซาะเกิดเป็นโพรงถ้ำและภูเขาที่มีรูปร่างคมชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงยุคน้ำแข็ง (Ice Age) ที่มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและปริมาณน้ำที่ไหลผ่านพื้นที่ ทำให้เกิดการกัดกร่อนอย่างรุนแรงขึ้น

ในปัจจุบัน เทือกเขาหินปูนในพื้นที่ตำบลผางามไม่เพียงแต่เป็นหลักฐานทางธรณีวิทยาในการศึกษาภูมิประวัติศาสตร์ แต่ยังเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญทั้งในแง่ของการท่องเที่ยว การเกษตร และการอนุรักษ์ธรรมชาติ⁸

ผาช้าง ต.ดอนศิลา อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

⁸ แหล่งอ้างอิง:

1. สุกัญญา แสงมณี. ธรณีวิทยาพื้นฐานของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.
2. ปรีชา มงคลชัยฤกษ์. ธรณีวิทยาโครงสร้างและภูมิศาสตร์เชิงธรณีวิทยาของประเทศไทย. เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2562.
3. หน่วยศึกษาระดับภาคเหนือ. รายงานการสำรวจธรณีวิทยาของจังหวัดเชียงราย. เชียงใหม่ : หน่วยศึกษาระดับภาคเหนือ, 2555.

ภูมินาม “เวียงชัย”

เวียงชัย มาจาก เวียงไชยนารายณ์ ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน
จากตำนานสิงหนดิกุมาร (ฉบับวัดลำเปียง ต.นางแล อ.เมือง จ.เชียงราย)

พุทธทำนาย

หน้าลานที่ ๒๖

...แล้วพระพุทธเจ้าก็นิสิทนะนั่งอวยหน้าไปหนูปุพพะแล้ว ก็ทำนายว่า ภิกขเว
ดูราภิกขุทั้งหลาย พายหน้ายังมีขนไม้กวาดต้นหนึ่งไหลล่องลำน้ำแม่ของนั้นมาค้างอยู่
ที่สบน้ำแม่กู่กะนที ทัดท่าเมืองสุวรรณโคมเกล้านั้นแล้ว ก็จักบังเกิดพิภพปลายล่องใต้ และจัก
บังเกิดมุนขึ้นเป็นเกาะอันใหญ่ชะแล ภายหน้าพระตถาคตนิพพานแล้วล่วงไป ๑๒๐
พระวัสาดังอัน จักมีพระญาติหนึ่งจักมาตั้ง อยู่ยังเกาะอันนั้นหือเปนมืองแล้ว จักมีชื่อว่า
ไชยนารายณ์ แล คนทั้งหลายเข้าตั้งอยู่ในที่นั้นกระทำอันใดก็สัมฤทธิ์มั่งมูลทุนทำชะแล
แลจักเป็นที่ตั้งศาสนาแห่งพระตถาคตหมีนชะแล ว่าอัน

หน้าลานที่ ๔๑

สกราชได้ ๑๕๐ ตัว พระพุทธเจ้านิพพานไปได้ ๑๕๐ พระวัสสานั้นท่านก็มีราช-
บุตดา ๒ ตน ราชบุตตีก็ ๒ ตนแล ราชบุตตาตนที่มีชื่อว่า พระองค์เชื่อง มีอายุได้ ๕๕ ปลี
ราชบุตตน้องมีชื่อว่า พระองค์ไชยนารายณ์ มีอายุได้ ๕๐ ปลี มี ๔ คนจิมกันแล

เมื่อนั้น พระองค์มั่งรายนราช มหากระสัดเจ้าตนพอกัจะทำยังพระองค์เชื่องตนพินั้น
หือเปนมหาอุปราชแล้วกับลูกญิงผู้หนึ่ง หืออยู่ยังเมืองโยนกนอครด้วยตน แลแล้วก็เวนราชสม
ปัตติข้าคนช้างม้าวัวควาย คนครัว ๑๐๐,๐๐๐ หือแก่ไชยนารายณ์ตนน้องกับลูกหลานนั้น
แล้วก็แบ่งหือไฟตั้งเมืองอยู่ที่ใหม่คี่ของใต้หนูปุพพะที่พุกวาวมูลเกิดเปนมเกาะดอนอันใหญ่
ที่เมืองสุวรรณโคมคำเกล้านั้นแล สกราชได้ ๑๕๑ ตัว ปลีเปลีกีย เดือน ๗ ออก ๘ คำ วัน
๑ พระองค์ไชยนารายณ์ ตนเปนลูกพระองค์มั่งรายนราช กระสัดเมืองโยนกนอคร^๑

^๑ ชรินทร์ แจ่มจิตต์ : ปรีวรรต, ตำนานสิงหนดิกุมาร, ฉบับวัดลำเปียง ต.นางแล อ.เมือง จ.เชียงราย, 2535, เอกสารอัดสำเนา หน้า 26.

หน้าลานที่ ๔๒

ออกไปตั้งพุทรวาดดอนมูลที่เป็นเมืองแล้วเข้าอยู่ที่นี่แล้วก็เรียกชื่อว่า **เวียงไชย** **นารายณ์เมืองมูล** ว่าอันแล้ว ลุนนันท่านก็สร้างยังบุบผารามวิหารที่พระพุทธรูปเจ้ามาสถิตนั่ง อยู่ฉนั้นเข้าปิ่นทิบาตที่ข้างของดอกหื้อทานนั้น มหาวิหารแล้วก็สร้างพระพุทธรูปเจ้าองค์ใหญ่ แล้วก็ใส่รักทางประจิตติดคำบรมวลแล้ว ก็กะทำบุญเปนปลางอันใหญ่ในเดือน ๔ เพง วัน ๔ แล้วบวระมวร **พระองค์ไชย**นารายณ์เจ้าก็อยู่เสวย**เวียงไชย**นารายณ์เมืองมูลที่นั้น สืบเช่นลูกเช่นหลานไปหลายแล คนทั้งหลายอยู่ที่นี่ก็สมฤทธิด้วยของปลูกปลูกฝังทั้งมวร ก็มั่งมูลทุนเท่า ตามตั้งคำพระพุทธรูปเจ้าท่านวายนั้นแล ที่พระเจ้าหลวงก็ได้ชื่อว่า **บุบผาราม** **วิหารสวนดอก** แต่นั้นมาแล¹⁰

ดังนั้น

ที่ตั้ง "**เวียงไชย**นารายณ์" อยู่ที่พุทรวาดดอนมูล ทางใต้เวียงเชียงแสนปัจจุบัน บริเวณ บ้านสวนดอก ต.บ้านแซว อ.เชียงแสน จ.เชียงราย ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับใดๆ กับพื้นที่ อำเภอ เวียงชัย

¹⁰ ชรินทร์ แจ่มจิตต์ : ปวีรรต, ตำนานสิงหนดิภูมิมาน, ฉบับวัดลำเปียง ต.นางแล อ.เมือง จ.เชียงราย, 2535, เอกสารอัสสำเนา หน้า 31.

เวียงไชยปราการ ของ พระเจ้าพหรม จากตำนานสิงหนดิกุมาร (ฉบับวัดลำเปียง ต.นางแล อ.เมืองเชียงราย)

หน้าลานที่ ๕๑

แล้วยามนั้น ยังมีขอมส่วยใช้เมืองนี้ อยู่หอรดีเปนลูกเมืองได้ส่วยเขาแต่เช่นพระญาสิงหนดิราชตนเปนปะละมะหมากษัตริย์เจ้ามาตั้งเวียงพันธุสิงหนดินครลูกนี้ ลำดับมาถึงบัดนี้แล พระญาขอมมาอยู่เมืองอุโมงคเสลานคอรที่นี้ไกล ๕ คั้นทางแล พระญาขอมตนค่านี่มีใจสอธัมมหายาบข้าทหารณัก หั้นพระองค์พังตนเปนกระสัดเจ้าโยนกนคอรข้างแสนที่นี้ หนุ่มน้อยดังอัน พระญาขอมค่านั่นก็ยกกำลังมา ๑๐๐,๐๐๐ แล้วมาขึ้นสู่ชิงเอาเมืองที่นี้ เดือน ๕ แรมค่ำ ๑ วันอาทิตย์ พระญาขอมได้เข้าเมืองโยนกนคอรเชียงแสน ที่นี้แล

ยามนั้น ส่วนว่าพระองค์เจ้ามีใจอ่อน บ่กล้าแข็ง ลวดถวายเวรเมืองหื้อแก่พระญาขอมค่านเปนลูกเมืองนั้นหั้นแล

เมื่อนั้นพระญาขอมตนนั้นคั่นว่าได้เมืองแล้ว มันก็ขับพระองค์พังเจ้าตนเปนกระสัดเปนเกล้าแลนางเทวีแลเสนาอามาตย์ไพร่ไทเมืองทั้งมวร หื้อหนีออกจากเวียงเสียเสียแล้ว ส่วนพระญาขอมตนนั้นก็เปนกระสัดอยู่เสวยเมืองโยนกนคอรบุรีศรีช้างแสนที่นี้ แล้วก็ใช้ไปเลิกเอาลูกเมียเสนาอามาตย์และชาวขอมทั้งมวรแห่งมัน อันมีในเมืองอุโมงคเสลานคอรที่นั้นมาอยู่ในเวียงโยนก¹¹

หน้าลานที่ ๕๔

สักราชได้ ๒๘๓ ตัว ปลีกไล่ใส่ เดือน ๔ แรม ๘ ค่ำ วัน ๑ ยามรุ่งแจ้ง คัพพะนางเต็มทสมาสได้ ๑๐ เดือน บัรอมวรแล้วนางก็ประสูติได้ลูกชายผู้หนึ่ง เกิดมามีต่าเนาเลางาม มีदनอันหมดใส หามละมลทินติดแปดบได้เปนดังช่วยไว้นั้นแล เมื่อนั้นญาติทั้งหลายมีเกล้าบ้านสี่ทวงตนพ่อเปนเกล้าแลเสนาอามาตย์ พราหมณ์ปุโรหิตก็มาเรียกเอามา แล้วก็เบิกบายนามกรเอานิมิตอันงาม¹²

¹¹ ขรินทร์ แจ่มจิตต์ : ปวิวรรต, ตำนานสิงหนดิกุมาร, ฉบับวัดลำเปียง ต.นางแล อ.เมือง จ.เชียงราย, 2535, เอกสารอัดสำเนา หน้า 39.

¹² เรื่องเดียวกัน หน้า 41.

หน้าลานที่ ๕๕

เหมือนดังพรหมลงมาเกิดนั้นจึงใส่ชื่อว่า **พรหมกุมमार** หั้นแล แต่นั้นไปพายหน้าพรหมกุมमारจำเริญขึ้นใหญ่มา ๗ ปลี ก็บ่มีพยาธิอันใดแล กุมमारก็มีใจใคร่ได้เครื่องศาสตราวุธทั้งหลายก็จึงขอพระญาติพี่น้องที่เอาช่างทั้งหลายมาแปลงแล เมื่อนั้นพระญาติพี่น้องก็ตามคำลูกแห่งตนก็เอาช่างทั้งหลาย มาตีหอก ดาบ สีนาด ปืนไฟทั้งมว ร ชูปลีบั้ง ต่อทำอายุกุมमारนั้นได้ ๑๓ ปลีชวบเข้าแล

สกราชได้ ๒๙๙ ตัว ปลีกัดเล่า พระองค์พังกษัตริย์เจ้าฝ่ายขอมได้หนีไปเป็นเกลบ้านสี่ทงอยู่นานได้ ๑๙ ปลีแล เดือน ๘ เพง วัน ๒ ก็เสด็จคืนมาเสวยเมืองโยนกนครราชธานีไชยบุรีศรีช้างแสนเวียงหลวงที่เกล้า ได้เปนมหากษัตริย์เจ้าเล่า ๒ ที่วันนั้นแล เมื่อนั้นท่านก็จัดหื้อพรหมกุมमारเจ้าตน ลูกเป็นอุปราชปกครองเมืองแล ส่วนว่าพรหมกุมमारเจ้าท่านก็บ่รับ ก็ยกเอาหื้อทุกขิตะกุมารตนเปนพี่เปนที่อุปราชแสงเมือง รอมหากระสัตรเจ้าตนพ้อหั้นแล

เมื่อนั้นพระองค์พรหมกุมमारเจ้าท่านก็มาร่ำเพ็งว่ากลัวข้าเล็กเกล้าทั้งหลายนั้นพิกลคืนมาบิเบียนพระองค์เจ้าตนเป็นปิตดาตนพ้อแห่งตนแถมพายหน้า ว่าอันแล้วก็ขออนุญาตกับด้วยกษัตริย์เจ้าตนพ้อแล้วก็จักไปตั้งเวียงเกิดอยู่หั้นแล เดือนยี่เพง วัน ๔ พระองค์พรหมกุมमारราชเจ้าก็เอานางเทวีและยสบริวารแห่งตน แล้วก็เสด็จไปตั้งเวียงอยู่ที่ฝ่ายน้ำกุกะนทีทักขิณฐานกล้ำใต้ ไพรอดแล้วก็ขุดค้ำหื้อเปนเวียงหื้อหมั่นดีแล้ว ก็เข้าอยู่แล้วเรียกชื่อว่า **เวียงไชยปราการ** ว่าอันแล ลูกแต่เวียงโยนกนครหลวงไปหาเวียงไชยปราการไกลกันคั่นทางหนึ่ง แลในเวียงสี่ลูกนี้คือว่า เวียงโยนกนครหลวงนี้ เวียงไชยนารายณ์แคว่นขวา เวียงไชยปราการนี้ เวียงพานคำแคว่นซ้ายนี้ ก็ตั้งบ้านกลางและในติดกัน **พอแม่ไก่ล่าเทิงกัน** เปนอันหนึ่งอันเดียวกันแล¹³

เวียงไชยปราการ สันนิษฐานว่าอยู่บริเวณบ้านร่องห้า-บ้านทุ่งยั้ง ต.ผางาม อ.เวียงชัย

ในอดีตชาวบ้านเรียกว่า “**สันเวียง**” หรือ “**เวียงเดิม**” และอีกชื่อเรียกว่า “**เมือง-ตุ้มทุ่งยั้ง**” ซึ่ง “**เมืองตุ้ม**” แปลว่า “**เมืองร้าง**”¹⁴ เนื่องจากมีแนวคูคันดิน กำแพงดินล้อมรอบเนื้อที่ประมาณ 113 ไร่ 1 งาน 82 ตร.ว.¹⁵

¹³ ชรินทร์ แจ่มจิตต์ : ปวิวรรต, **ตำนานสิงหนาทกุมมาน**, ฉบับวัดลำเปียง ต.นางแล อ.เมือง จ.เชียงราย, 2535, เอกสารอัดสำเนา หน้า 42.

¹⁴ อินทร์ สุใจ, **สัมหาราช**, 2555, ม.ป.ท. เอกสารอัดสำเนา หน้า 62.

¹⁵ แผนที่แสดงขอบเขตที่ดินกำแพงเมือง-คูเมือง เวียงไชยปราการ ต.ผางาม อ.เวียงชัย จ.เชียงราย, กรมธนารักษ์.

แนวกำแพงเมือง-คูเมือง เวียงไชยปราการ
ปรับปรุงจากโปรแกรม Google Earth จัดทำโดย : อภิชาติ ศิริชัย

พ.ศ.2559 กรมธนารักษ์ ได้มีมติให้ความเห็นชอบรับรองแผนที่การกำหนดขอบเขตที่ดินกำแพงเมือง-คูเมือง ได้ลงนามรับรองแผนที่กำแพงเมือง-คูเมือง จำนวน 4 เมือง ได้แก่ เวียงกัวพร้าว อ.แม่จัน, เวียงไชยปราการ อ.เวียงชัย, เวียงจันทจำ อ.แม่จัน และเวียงเชียงรุ้ง อ.เวียงเชียงรุ้ง จ.เชียงราย

อำเภอเวียงชัย มีที่มาจาก "เวียงไชยปราการ" ของพระเจ้าพรหม หรือไม่?

เมืองโบราณตั้งอยู่ในเขตการปกครองบ้านทุ่งยั้งหัวฝาย ตำบลผางาม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย มีขนาดประมาณ 1,350 x 1,360 เมตร มีรูปร่างสี่เหลี่ยมตามลักษณะภูมิประเทศ ไม่สมมาตร มีการซ้อนทับของคูเมืองกำแพงเมืองภายในพื้นที่หลายวง สภาพปัจจุบันเป็นพื้นที่เกษตรกรรม มีการเพาะปลูกยางพารา เมืองโบราณแห่งนี้กรมธนารักษ์ยังไม่ได้ดำเนินการสำรวจและกำหนดขอบเขต พื้นที่ตั้งของเมืองโบราณอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลผางาม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

Indian 1975

แผนที่
แสดงขอบเขตที่ดินกำแพงเมือง - คูเมือง เวียงไชยปราการ

2201400.00 311.611500.00 316.

612500.00 316.

2200400.00 311.611500.00 316.

612500.00 316.

ตำบลผางาม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย มาตราส่วน ๑ : ๕๐๐๐ ระวาง 5048 IV 1000,1200,1298

100 0 100 200 METER

- ☐ ขอบเขตที่ดินกำแพงเมือง - คูเมือง เวียงไชยปราการ ตามที่คณะกรรมการให้ความเห็นชอบผลการศึกษา เนื้อที่ ๑๑๓ ไร่ ๑ งาน ๘๒ ตารางวา
- ☐ ขอบเขตที่ดินกำแพงเมือง - คูเมือง ซึ่งจะต้องดำเนินการภาคสนามเพิ่มเติม เนื้อที่ ๐ ไร่ ๑ งาน ๑๖ ตารางวา

รายชื่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ..
()
ข้าราชการ/ทหาร
รายชื่อ.....
(นาย.....)
ตำแหน่ง นาย.....
รายชื่อ.....
(นาย.....)
ตำแหน่ง นาย.....
รายชื่อ.....
(นาย.....)
ตำแหน่ง นาย.....
รายชื่อ.....

เวียงไชยปราการ ในตำนาน สู่การสำรวจพื้นที่

พ.ศ.2510 นายสงวน โชติสุขรัตน์ นักเขียนสารคดีด้านประวัติศาสตร์ล้านนา, นายสมจิต เรืองคณะ ช่างศิลป์โท กรมศิลปากร (ขณะนั้น), นายปวงคำ ด้อยเขียว ผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่าน แปล ภาษาล้านนา และ ดร.ฮันส์ เพนธ์ ชาวเยอรมัน ผู้เชี่ยวชาญการอ่านจารึกล้านนา ได้ออกสำรวจเมืองโบราณที่อำเภอพาน ได้มาพบนายอินทร์ สุใจ ครูใหญ่โรงเรียนบ้านปูแกง ได้คุยกันหลายเรื่องเกี่ยวกับเมืองโบราณและสถานที่สำคัญๆ บริเวณจังหวัดเชียงราย นายสมจิต เรืองคณะ และ นายสงวน โชติสุขรัตน์ พร้อมคณะได้ให้ความเห็นว่า **“เมืองไชยปราการ”** ของพระเจ้าพรหม (ในตำนาน) น่าจะอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย เพราะอ่านๆ ดูประวัติศาสตร์ตอนนี้ของนักประวัติศาสตร์รุ่นก่อนๆ แล้วรู้สึกไม่สบายใจ เพราะหาหลักฐานมายืนยันไม่ค่อยได้ เป็นแต่เพียงคาดคะเน ระยะทางก็ไกลจากเมืองเชียงแสน และคำว่า เมืองไชยบุรี เมืองไชยนาทรายณ์ เมืองไชยปราการ เมืองปานคำ **“เป็นเมืองพี่น้องอยู่ติดๆ กัน แค่มแม่ไก่ล่าเต็งกัน”** ก็แสดงให้เห็นว่า **“เมืองเหล่านี้ใกล้เคียงกัน”** จึงอยากให้นายอินทร์ สุใจ ลองค้นหาหลักฐาน ได้ความอย่างไรกรุณาแจ้งให้ทราบ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ

จากการสำรวจในครั้งนั้น ตัวเมืองตั้งอยู่บนเนิน 2 เนิน ตรงกลางเป็นกลุ่ม สมัยโบราณคงเป็นที่กักเก็บน้ำ เพราะน้ำร่องห้าสามารถไขน้ำเข้าเลี้ยงในสระได้ตลอดปี ทั้ง 2 เนินสูงจากระดับพื้นราบประมาณ 3 เมตร เนินด้านเหนือลาดต่ำไปทางทิศใต้ มีความยาวไปทางทิศตะวันออกทั้ง 2 เนิน เนินด้านใต้มีรูปร่างของเมืองยาวรีคล้ายผลฝักฝางและผลมะค่าแฝด มีคูล้อมรอบทุกด้านของแต่ละเนิน เนินด้านใต้มีรูปร่างพื้นราบตรงกลางนูนแบบหลังเต่า ทั้งสองเนินมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 600 ไร่เศษ คูเมืองลึกสุดประมาณ 5 เมตร กว้างสุดประมาณ 9 เมตร ในบริเวณพื้นที่มีซากเจดีย์ 2 แห่ง แต่ถูกขุดค้นหมด ซากเจดีย์และหินตลอดจนดินลูกรังในบริเวณเนินด้านเหนือเป็นศิลาแลง รอยถูกเผาไหม้เกรียมยิ่งกว่าเมืองอื่นๆ ที่เห็นมา แม้ตัวเมืองด้านใต้จะไม่มีย่องรอยการถูกเผาไหม้ สันนิษฐานว่าเมืองด้านนี้จะเป็นเมืองที่สร้างขยายขึ้นใหม่

นอกจากนี้ในตัวเมืองยังเนินด้านเหนือยังขุดคุ้ยผ่านด้านในตัดขาดกันเป็นช่วงๆ ทำนองสร้างปีกกาล้อมป้อมประตูเมืองอีกชั้นหนึ่งแบบเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า บริเวณรอบๆ เมืองโดยปริมาตรห่างไม่เกิน 2 กิโลเมตร มีวัดร้างและถ้ำหลายแห่งควรมีการขุดค้นเพื่อสำรวจร่องรอยทางโบราณคดีต่อไป¹⁶

¹⁶ อินทร์ สุใจ, สีมหาราช, 2555, ม.ป.ท. เอกสารอัดสำเนา หน้า 62.

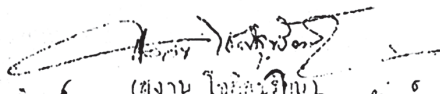
เรียน คุณครูอิน สุใจ ที่นับถือ

ก่อนอื่น ผมต้องขอขอบคุณอย่างถึง ที่ทำให้ความกรุณาช่วยอ่านบทความ สะทกให้แก่มมและดร.อินต์ ยอร์น เพนท์ แห่งมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ในการนำไปชม สถานที่ต่าง ๆ ผมได้กลับถึงเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๕ เดือนนี้ โดยทางเครื่องบิน อากาศ ที่เชียงใหม่ร้อนกว่าเชียงใหม่ และมีฝนตกหนักในเย็นวันที่ ๑๐-๑๑ ของวันซื่อน

ผมได้ส่งหนังสือของตีในเชียงใหม่และพระคณอบโตมวให้ก่อน วันหลัง จะส่งหนังสืออื่นมาให้อีก หากให้รับกรุณาตอบให้ผมทราบด้วย สำหรับหนังสือใบลานที่คุณว่า จะให้ผมยืมอ่านดูนั้น หากจะกรุณาส่ง ไม่ให้ผมทาง ม.ม. ก็จะเป็นพระคุณยิ่ง การส่งกรุณาใจ กระดาษแข็งหุ้มให้ตี ผมเกรงว่าจะหัก ถ้าส่งเท่าเร ผมจะจัดการส่งมาให้ หรือหากมีคนที่รู้จักกันเดินทางไม่เชียงใหม่ จะฝากไปให้ผมก็ได้ คำนวณตามค่าไปโรงพิมพ์ ผมจะออกให้หมด

ผมสนใจเรื่องเมืองไชยปราการที่พระเจ้าพรหมมหาราชทรงสร้าง ผมกำลัง อ่านหนังสืออยู่ หากผมได้ความว่าอย่างไร ผมจะบอกมาได้ เพราะผมอ่านเรื่องนี้ มียุคใน พจนานุกรมหรือตำนานล้านนา มีอยู่ในหนังสือพระคณอบโตมวที่ ๒๑ ซึ่งเป็นหนังสือ ที่หาอ่านยากมาก ผมเห็นฉบับที่พิมพ์ในกรุงเทพฯ ยังไม่มีให้ผมได้มาอ่านเลย หากมีเรื่องใด คีทว่าพิมพ์ขึ้นในแบบในราคาของมทวร ผมเข้าใจว่าคนทางภาคเหนือเราคงยินดีหรือ เป็น การช่วยค่าพิมพ์ ซึ่งหากผมจะพิมพ์เมื่อไร ผมจะขอความร่วมมือมาอย่างคุณช่วยโฆษณาทางนี้ ให้ผม ๆ ขอบอกพิมพ์หนังสือเล่มนี้มาก เพราะเห็นว่ามีความสำคัญในการศึกษา แต่ของให้ทุน ในการพิมพ์มาก จึงรอไว้อยู่ ผมสนใจเรื่องอื่นอีกหลายเรื่อง เกี่ยวกับเรื่องหมู่บ้าน ตำบล บ้านเถื่อนเมืองน้อยต่างๆ ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ผมจะส่งมาให้ภายหลัง ที่สุดนี้ ผมขอขอบคุณ มาในที่นี้อีกครั้ง.

ขอแสดงความนับถือ

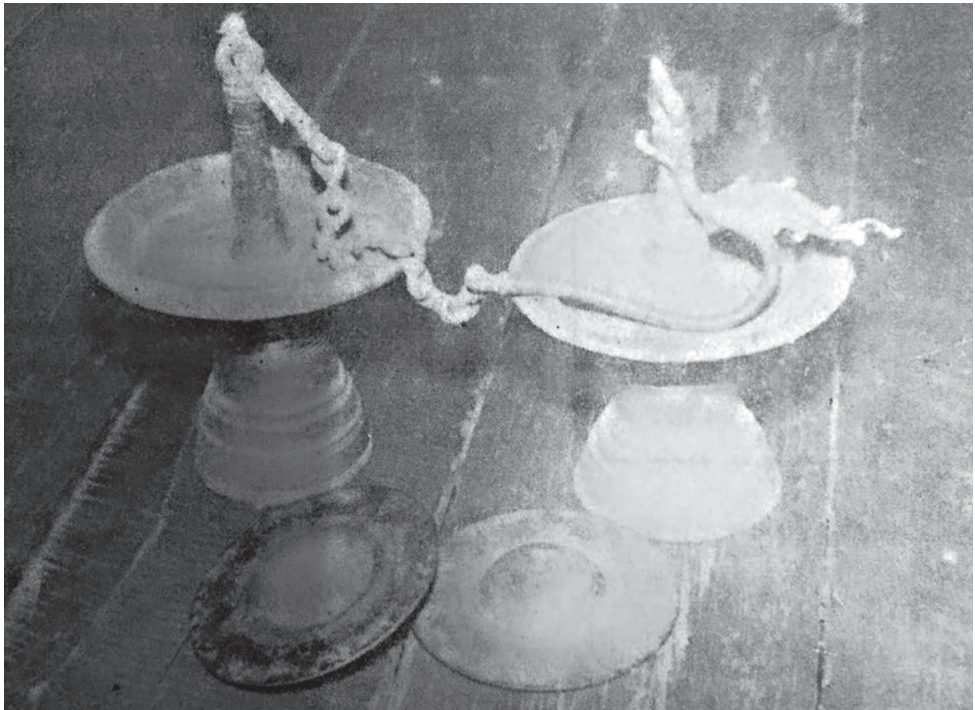

(สงวน ไชยสุวรรณ์)

จดหมายนี้ในชื่อ นักรบพิทักษ์ธรรม อาจารย์ สิววน ไชยสุวรรณ์ และคณะให้ควม
เห็นแก่ "วิธีใช้ของรักการ" ของพระเจ้าพรหมมหาราชในเขตจังหวัดเชียงราย ที่ ๑๐-๑๑-๑๑

สงวน ไชยสุวรรณ์ ถึง คุณอิน (อินทร์) สุใจ เพื่อลงพื้นที่สำรวจเมืองไชยปราการ ของพระเจ้าพรหม พ.ศ.2510

ที่มา : หนังสือ "สืมหาราช" อินทร์ สุใจ หน้า 88

การจุดพบโบราณวัตถุในเวียงไชยปราการ 2 ชิ้นนี้ เรียกว่า “ชวาลา”
หนังสือพิมพ์ถิ่นนิยม ไชยนารายณ์ ฉบับเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2532

ชวาลา หมายถึง น. เครื่องตามไฟชนิดหนึ่ง ทำด้วยทองเหลือง มีรูปร่างเหมือนขนาดย่อม ๆ สำหรับใส่น้ำมัน มีพวยต่อออกมาข้าง ๆ 2 พวยบ้าง 3 พวยบ้าง ใส่ด้ายดิบเป็นไส้ใช้จุดไฟ และประกอบกับแกนรับหม้อใส่น้ำมันตั้งบนถาด ใช้ได้ทั้งตั้งและแขวน เช่น ถัดถึงคุณหาสน์หอทอง ชวาลาเรืองรองรยับด้วยรัตนรัศมี (สรรพสิทธิ์)¹⁷

ชวาลา เครื่องตามประทีปแบบโบราณลักษณะคล้ายตะเกียง แต่ชวาลามีลักษณะต่างไปจากตะเกียง คือ ชวาลาทำฐานอย่างจานรอง และต่อต้นสูงขึ้นไปปรับดวงตะเกียงยาว มีพวยสำหรับสอดไส้ใช้จุดตามไฟมากหลายพวยด้วยกัน ในโคลงโลกนิติ มีบทที่กล่าวถึงชวาลา คือ

เรือนใดย่ำค่าเข้า	สนธยา
ปราศจากไฟชวาลา	มืดกลุ้ม
เรือนนั้นตั้งมรณา	นฤชีพ
อันตรายจักหุ้ม	ท่อนได้จำเริญฯ ¹⁸

¹⁷ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, ออนไลน์ : <https://dict.longdo.com/search/ชวาลา>

¹⁸ กรมศิลปากร พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร ออนไลน์ : <https://www.finearts.go.th/museumbangkok/view/28933-ชวาลา>

การตั้งชื่อหมู่บ้าน "เวียงชัย"

ราวปี พ.ศ.2477 บ้านปงเย็น มีผู้บุกเบิกทำการเกษตรกรรมครอบครัวแรก 3 คน พ่อแม่ลูก ได้แก่ นายกอง-นางแก้ว กันธิยะ ต่อมาครอบครัวนายคำ-เด็กหญิงพลอย (ลูกสาว) นายชื่น-นางบัวแก้ว คำเป็ก พร้อมพวก 7 ครอบครัว และตั้งนายบ้านปกครอง 9 คราวเรือน¹⁹

พ.ศ.2480 มีผู้คนเริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานรอบๆ หนองหลวง เพราะเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ และอุดมสมบูรณ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ จึงเป็นการก่อตั้งหมู่บ้านขึ้นชื่อว่า “บ้านปงเย็น” ขึ้นอยู่กับตำบลสันทราย อำเภอเมืองเชียงราย ต่อมาราษฎรในตำบลห้วยสักได้อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่บริเวณนี้มากขึ้นจนกลายเป็นชุมชนใหญ่²⁰

พ.ศ.2483 เริ่มสร้างวัดปงเย็นแต่ไม่มีพระจำพรรษาอยู่ 1 พรรษา พ.ศ.2484 ได้มีพระภิกษุไชยวรรณ ฌมขโย มาโปรดศรัทธาวัดปงเย็นและสร้างวิหาร 1 หลัง พร้อมพระประธาน 3 องค์ พ.ศ.2487 บ้านปงเย็น ยกฐานะเป็นบ้านหมู่ที่ 8 ตำบลสันทราย อำเภอเมืองเชียงราย พ.ศ.2489 เปลี่ยนชื่อ “วัดปงเย็น” เป็น “วัดไชยราษฎร์สำราญ”²¹

พ.ศ.2498 นายศรัทธา สกุลเวช ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านปงเย็น ท่านเป็นนักพัฒนา และสนใจเรื่องราวพื้นถิ่นอย่างมาก จึงได้เสาะแสวงหาความรู้จากนักปราชญ์ ผู้อาวุโส พระสงฆ์ รวมถึงผู้หลักผู้ใหญ่ของบ้านเมืองที่มีภูมิรู้ด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่นี้ ด้วยพื้นเพท่านเป็นชาวอีสานเกิดที่จังหวัดอุดรธานี ติดตามบิดาซึ่งเป็นข้าราชการ ไปอยู่จังหวัดต่างๆ ในภาคอีสานหลายแห่ง หลังจากท่านจบการศึกษาได้รับราชการเป็นครูที่จังหวัดหนองคายแล้วลาออก และถูกส่งตัวไปศึกษาต่อที่นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศลาว อีก 2 ปี เมื่ออายุ 19 ปี จึงมุ่งหน้าขึ้นมาที่จังหวัดเชียงรายทางแม่น้ำโขง ขึ้นทะเบียนทหารที่จังหวัดเชียงราย แต่ได้โอนไปคัดเลือกทหารที่จังหวัดแพร่ และได้ทำงานเป็นลูกจ้างบริษัททำไม้และโรงน้ำตาล กระทั่งอายุ 39 ปี จึงตั้งต้นชีวิตอยู่ที่บ้านปงเย็นจนได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน²²

ผู้ใหญ่ศรัทธา สกุลเวช เป็นผู้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านปงเย็น เป็น บ้านเวียงชัย แม้ไม่มีหลักฐานหรือที่มาเป็นลายลักษณ์อักษรด้านเหตุผลของความหมาย แต่อาจพิจารณาได้ดังนี้

¹⁹ ประวัติวัดไชยราษฎร์สำราญ (บ้านปงเย็น : เวียงชัย) ต.เวียงชัย อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

²⁰ ธาณินทร์ สุภาแสน, หัวข้อรายงานข้อราชการ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย, 2524, เอกสารอัดสำเนา หน้า 1.

²¹ ประวัติวัดไชยราษฎร์สำราญ (บ้านปงเย็น : เวียงชัย) ต.เวียงชัย อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

²² อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณพ่อศรัทธา สกุลเวช, ม.ป.ท. 2531, หน้า 11.

เวียงชัย เป็น สามัญนาม (นามที่ใช้กันทั่วไป)

ความหมาย คำว่า เวียง

เวียง เป็นคำที่มีสองความหมาย ความหมายหนึ่งหมายถึงศูนย์กลางของเมืองที่มีกำแพงเมืองหรือคูน้ำล้อมรอบ, เวียง อาจมีคุ่มหรือหอนอนของเจ้าผู้ปกครองด้วย อีกความหมายหนึ่ง คือ ศูนย์กลางของเมือง ทั้งในทางการปกครอง เศรษฐกิจ และความเจริญ ตรงกับคำว่า “ตัวเมือง” ในปัจจุบัน ทุกวันนี้ชาวล้านนายังใช้คำว่า “เวียง” หมายถึง “ตัวเมือง” อยู่ เช่น ไปะก่านในเวียง แปลว่า ไปทำงานในเมือง (ส่วนใหญ่จะเป็นตัวอำเภอ) เป็นต้น

ชื่อชุมชนที่มีคำว่าเวียงอยู่สะท้อนประวัติศาสตร์ของชุมชนนั้นๆ ว่าอาจเคยมีกำแพงเมืองก่อไว้ โดยกำแพงดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเป็นกำแพงอิฐ อาจเป็นกำแพงไม้หรือคันดินก็ได้ นอกจากนี้ ยังมีตำบลที่ใช้ชื่อว่า “เวียง” โดดๆ แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ของตำบลนั้นเคยเป็นศูนย์กลางของเมืองใดเมืองหนึ่งมาก่อน

คำว่า “เวียง” พบการใช้ทั่วไปทุกภาค นอกจากภาคเหนือ (ล้านนาเดิม) แล้ว ในสมัยอยุธยากำหนดวิธีจัดระเบียบราชการจตุสดมภ์ เวียง วัง คลัง นา, ต.เวียงคำ อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานี, ต.เวียงคุก อ.เมือง จ.หนองคาย, ต.เวียงชัย อ.พยัคฆภูมิพิสัย จ.มหาสารคาม, อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น, ต.เวียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี, ต.เวียงคอย อ.เมือง จ.เพชรบุรี เป็นต้น

ความหมาย คำว่า ชัย, ชัย (ไช, ไชยะ)

1. คำว่า ไชย [ไช ไชยะ] ว. ดีกว่า เจริญกว่า. (ป. ส. เขยย). [ไช ไชยะ] ว. ดีกว่า เจริญกว่า. (ป. ส. เขยย).

บาลีเป็น เขยย

(วิ.) พังชนะ วิ. เขตพพนติ เขยย. ชิ ธาตุ ญย ปัจ. วิการ อิ เป็น เอ ซ้อน ยุ.

2. คำว่า ชัย [ไช ไชยะ] น. การชนะ ความชนะ. (ป. ส.). [ไช ไชยะ] น. การชนะ ความชนะ. (ป. ส.).

บาลีเป็น ชย

(วิ.) ผู้ชนะ วิ.ชินาตีติ ชโย.ชิ ชย, อ. โณ วา. วิการ อิ เป็น เอ แปลง เอ เป็น อย.

ดังนั้น การที่ผู้ใหญ่ศรัทธา สกุลเวช เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเป็น “เวียงชัย” คงเป็นการให้เกียรติพื้นที่และเป็นสิริมงคลให้เจริญต่อไป กรณีนี้พบเห็นทั่วไป เช่น ดอนชัย ประตุชัย เป็นต้น อาจไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ “เวียงไชยนารายณ์” หรือ “เวียงไชยปราการ” ในตำนานแต่อย่างใด

ต่อมาเมื่อบริเวณนี้กลายเป็นชุมชนหนาแน่นขึ้นหลายหมู่บ้าน ประชากรเพิ่มขึ้น
เข้าหลักเกณฑ์ที่จะขอแยกตั้งเป็นอีกหนึ่งตำบลได้

ในปี พ.ศ.2501 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตตำบลใน
ท้องที่อำเภอเมืองเชียงราย ตั้งตำบลเวียงไชย โดยให้มีเขตการปกครอง 14 หมู่บ้าน ดังนี้

๒๕๖๕

เล่ม ๗๕ ตอนที่ ๕๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๑

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

เรื่อง ตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตตำบล

ในท้องที่อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอเชียงคำ
และอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย อำเภอตันหยก
จังหวัดเชียงใหม่ ถึงอำเภอคลองใหญ่ อำเภอเมืองตราด
จังหวัดตราด อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง กับอำเภอ
เมืองร้อยเอ็ด อำเภอขามเฒ่ามารถ อำเภอเสถียรภูมิ
อำเภอโพธิ์ทอง และอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

เนื่องจากผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัด
ตราด จังหวัดพัทลุง และจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ดำเนินการปรับปรุง ตั้ง
และเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองตำบลภายในท้องที่ โดยอาศัยอำนาจ
ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗
มาตรา ๖ และมาตรา ๒๕ ดังต่อไปนี้

จังหวัดเชียงราย

๑. ตั้งตำบลเวียงไชย ในท้องที่อำเภอเมืองเชียงราย โดยให้มี
เขตการปกครอง ๑๔ หมู่บ้าน คือ

เล่ม ๗๕ ตอนที่ ๕๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๑

โอนหมู่ที่ ๒๐ และหมู่ที่ ๒๑ ตำบลรอบเวียง, หมู่ที่ ๒๑
หมู่ที่ ๑๔ หมู่ที่ ๑๓ หมู่ที่ ๒๒ หมู่ที่ ๑๘ หมู่ที่ ๑๒ หมู่ที่ ๑๕
หมู่ที่ ๒๐ หมู่ที่ ๑๗ และหมู่ที่ ๑๕ ตำบลคันทราย กับหมู่ที่ ๑๓
และหมู่ที่ ๑๒ ตำบลทุ่งก่อ, ตั้งเป็นหมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๓ หมู่ที่ ๔
หมู่ที่ ๕ หมู่ที่ ๖ หมู่ที่ ๗ หมู่ที่ ๘ หมู่ที่ ๙ หมู่ที่ ๑๐ หมู่ที่ ๑๑
หมู่ที่ ๑๒ หมู่ที่ ๑๓ และหมู่ที่ ๑๔ ตำบลเวียงไชย ตามลำดับ และ
มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลรอบเวียง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัด
เชียงราย โดยมีลำน้ำแม่กกเป็นแนวแบ่งเขต

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลห้วยด็ก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัด
เชียงราย โดยมีสันเขาตงหลวงเป็นแนวแบ่งเขต

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลทุ่งก่อ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัด
เชียงราย โดยมีลำน้ำดาวเก่าเป็นแนวแบ่งเขต

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลรอบเวียง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัด
เชียงราย โดยมีลำน้ำดาวใหม่เป็นแนวแบ่งเขต

๒. ตั้งตำบลนาแว่น ในท้องที่อำเภอเชียงคำ โดยให้มีเขตการ

ปกครอง ๘ หมู่บ้าน คือ

เมื่อจัดตั้งตำบลเวียงไชยขึ้นแล้ว นายศรัทธา สกุลเวช ผู้ใหญ่บ้านปงเย็น ได้รับเลือกเป็นกำนันตำบลเวียงไชย คนแรก ท่านเป็นกำนันอยู่ 9 ปี ในระยะนี้สร้างความเจริญให้แก่ตำบลเวียงไชยเป็นอย่างมาก เช่น ตัดถนนหลายสาย, สร้างโรงเรียน, จัดตั้งหมู่บ้าน และเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านให้เป็นที่เหมาะสมเพื่อพ้องกับตำนานและประวัติศาสตร์ เช่น เวียงไชย (ปัจจุบัน เวียงชัย), เวียงทอง, เวียงแก้ว, เวียงเหนือ, เวียงเดิม, ไชยনারายณ์, ไชยปรกาการ, ศรีเวียง, ชัยภูมิ, ไชยนิเวศน์, เมืองชุม เป็นต้น²³

อ.สงวน โชติสุขรัตน์, กำนันศรัทธา สกุลเวช ถ่ายที่จังหวัดเชียงใหม่ 25 มกราคม 2507
ภาพ : สงวน โชติสุขรัตน์

²³ ผด คำดี้อ, อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณพ่อศรัทธา สกุลเวช, ม.ป.ท. 2531, หน้า 38.

“ตำบลผางาม”

พ.ศ.2508 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตตำบลในท้องที่อำเภอเมืองเชียงราย ตั้ง ตำบลผางาม โดยให้มีเขตการปกครอง 9 หมู่บ้าน ดังนี้

๘๕๕

เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๒๓

ราชกิจจานุเบกษา

๑๖ มีนาคม ๒๕๐๘

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตตำบลในท้องที่อำเภอเมืองเชียงราย และอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

เนื่องด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินการตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตตำบลภายในท้องที่ โดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๖ และมาตรา ๒๕ ดังต่อไปนี้

อำเภอเมืองเชียงราย

ตั้งตำบลผางาม ในท้องที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดยให้มีเขตการปกครอง รวม ๙ หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่ ๑	โอนจากหมู่ที่ ๒	ตำบลทุ่งก่อ
หมู่ที่ ๒	โอนจากหมู่ที่ ๓	ตำบลทุ่งก่อ
หมู่ที่ ๓	โอนจากหมู่ที่ ๒๑	ตำบลห้วยสัก
หมู่ที่ ๔	โอนจากหมู่ที่ ๑๕	ตำบลห้วยสัก
หมู่ที่ ๕	โอนจากหมู่ที่ ๑๔	ตำบลห้วยสัก
หมู่ที่ ๖	โอนจากหมู่ที่ ๑๓	ตำบลห้วยสัก
หมู่ที่ ๗	โอนจากหมู่ที่ ๑๕	ตำบลห้วยสัก
หมู่ที่ ๘	โอนจากหมู่ที่ ๑๒	ตำบลห้วยสัก
หมู่ที่ ๙	โอนจากหมู่ที่ ๑๘	ตำบลห้วยสัก

และให้มีอาณาเขตดังนี้

ประวัติตำบลผางาม อ.เมือง จ.เชียงราย (ปัจจุบัน อ.เวียงชัย จ.เชียงราย)

พ.ศ.2507 มีการประชุมขอแยกตำบลออกจาก **ตำบลห้วยสัก** อ.เมืองเชียงราย พ.ศ.2508 ได้รับอนุมัติให้แยก ชื่อว่า **ตำบลดอนงาม** แต่ **นายผัด คำตื้อ** ผู้ใหญ่บ้านบ้านป่าบาง ไม่เห็นด้วยกับชื่อตำบลนี้ เพราะคำว่า **ดอน** นั้นบ้านนอก (เขย) และเป็นชื่อบ้านดอน หมู่บ้านเดียว จึงเสนอเปลี่ยนเป็น **ตำบลผางาม** เหตุผลเพราะมีผาอยู่ 6 แห่ง สวยงามทั้งนั้น คือ 1. ผาช้าง 2. ผาบ่ม 3. ผาหมื่น 4. ผาแม่เอกรู 5. ผาหนองเก้าหก 6. ผากวักไถ่ หรือ ผาทุงยัง ทางราชการก็เปลี่ยนให้ตามเหตุผลนี้

ราชกิจจานุเบกษาฯ ประกาศมีเขตการปกครอง 9 หมู่บ้าน **จากตำบลห้วยสัก** 7 หมู่บ้าน ได้แก่ 1. บ้านช่องลม 2. บ้านสันอ่อนไถ 3. บ้านป่าบาง 4. บ้านร่องคือ 5. บ้านสันม่วงคำ 6. บ้านดอนเหนือ 7. บ้านดอนใต้ **จากตำบลทุ่งก่อ** 2 หมู่บ้าน ได้แก่ 1. บ้านร่องห้า 2. บ้านทุ่งยัง

วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2508 มีการเลือกตั้งกำนัน มีผู้เสนอชื่อ 2 คน คือ **นายผัด คำตื้อ** ผู้ใหญ่บ้านบ้านป่าบาง และ **นายสวัสดิ์ วิญญารัตน์** ผู้ใหญ่บ้านบ้านร่องคือ โดยให้สิทธิ์เฉพาะผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านออกเสียงเลือกเท่านั้น ก่อนที่จะลงคะแนนนั้นทางชาวบ้านทุ่งยังและบ้านร่องห้าเกณฑ์ชาวบ้านมามากเพื่อคัดค้านว่าถ้ากำนันไม่ใช่บ้านป่าบาง ทางสองหมู่บ้านนี้จะไม่มาร่วมเข้ากับตำบลผางาม จะกลับไปอยู่กับตำบลทุ่งก่อเหมือนเดิม

การเลือกตั้งครั้งนั้นมี **นายพร สวัสดิ์บุรี** นายอำเภอเมืองเชียงราย เป็นประธาน ได้แจ้งว่าจะขัดกฎหมายไม่ได้ ยังไม่รู้ได้ใครเพราะยังไม่ได้เลือก แจ้งให้ **นายดำ ธรรมสอน** แก่บ้านทุ่งยัง **นายสังวาลย์** (หรือ **นายผาย จำไม่ได้**) แก่บ้านร่องห้า ทราบ และผลการเลือกตั้งออกมา **ผู้ใหญ่นายผัด คำตื้อ** ได้ 7 คะแนน **ผู้ใหญ่นายสวัสดิ์ วิญญารัตน์** ได้ 2 คะแนน เป็นอันว่าทางบ้านทุ่งยังและร่องห้าพอใจไม่มีปัญหาอีก²⁴

²⁴ อำนวย คำตื้อ, อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ **นายผัด คำตื้อ**, ม.ป.ท. 2541, หน้า 23.

ผาช้าง ต.ผางาม อ.เมืองเชียงราย พ.ศ.2509 (ปัจจุบัน ต.ดอนศิลา อ.เวียงชัย จ.เชียงราย)
ภาพ : ศรัทธา สกุลเวช

กฐินสามัคคีอำเภอมืองเชียงราย พ.ศ.2511
โรงเรียนบ้านดอน ต.ผางาม อ.เมืองเชียงราย (ปัจจุบัน ต.ดอนศิลา อ.เวียงชัย จ.เชียงราย)
ภาพ : โกเมศ ขุนศรี

จัดตั้ง “กิ่งอำเภอเวียงชัย”

พ.ศ.2517 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง แบ่งท้องที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ตั้งเป็น กิ่งอำเภอเวียงชัย มีเขตการปกครอง 3 ตำบล คือ ตำบลเวียงชัย ตำบลทุ่งก้อ และตำบลผางาม

๒๕๘๕

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๐๐

ราชกิจจานุเบกษา

๑๑ มิถุนายน ๒๕๑๗

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

เรื่อง แบ่งท้องที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
ตั้งเป็นกิ่งอำเภอเวียงชัย

เนื่องด้วยท้องที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย มีอาณาเขตกว้างขวางและมีพลเมืองมาก ท้องที่บางตำบลอยู่ห่างไกลจากอำเภอ เจ้าหน้าที่ออกตรวจตราดูแลความทุกข์สุขของราษฎรไม่ทั่วถึง สภาพท้องที่โดยทั่วไป เชื่อว่าจะเจริญต่อไปในภายหน้า

ฉะนั้น เพื่อประโยชน์ในการปกครองและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนภายในท้องที่ กระทรวงมหาดไทยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕ จึงแบ่งท้องที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ตั้งเป็นกิ่งอำเภอ ๑ แห่ง เรียกชื่อว่า “กิ่งอำเภอเวียงชัย” มีเขตการปกครองรวม ๓ ตำบล คือ ตำบลเวียงชัย ตำบลทุ่งก้อ และตำบลผางาม ตั้งว่าการกิ่งอำเภอที่ตำบลเวียงชัย ให้อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

๕๘๕ ตั้งแต่วันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นต้นไป จึงประกาศมาเพื่อทราบทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๑๗

พ่วง สุวรรณรัฐ

รัฐมนตรีช่วยว่าการ ฯ รักษาการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

“ตำบลเวียงเหนือ”

พ.ศ.2521 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ตั้งและเปลี่ยนแปลงตำบลในท้องที่
กิ่งอำเภอเวียงชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ตั้ง ตำบลเวียงเหนือ โดยให้มีเขต
การปกครอง 7 หมู่บ้าน ดังนี้

๒๕๕๖

เล่ม ๕๕ ตอนที่ ๕๕

ราชกิจจานุเบกษา

๑๒ กันยายน ๒๕๒๑

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

เรื่อง ตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตตำบลในท้องที่กิ่งอำเภอเวียงชัย

อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

เนื่องด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินการตั้งและ
เปลี่ยนแปลงเขตตำบลภายในท้องที่ โดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๖ และมาตรา ๒๕
ดังต่อไปนี้

กิ่งอำเภอเวียงชัย อำเภอเมืองเชียงราย

ตั้งตำบลเวียงเหนือ ในท้องที่กิ่งอำเภอเวียงชัย อำเภอเมืองเชียงราย โดย
ให้มีเขตการปกครอง รวม ๗ หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่ ๑	โอนจากหมู่ที่	๑	ตำบลเวียงชัย
หมู่ที่ ๒	โอนจากหมู่ที่	๒	ตำบลเวียงชัย
หมู่ที่ ๓	โอนจากหมู่ที่	๑๘	ตำบลเวียงชัย
หมู่ที่ ๔	โอนจากหมู่ที่	๑๙	ตำบลเวียงชัย
หมู่ที่ ๕	โอนจากหมู่ที่	๕	ตำบลเวียงชัย
หมู่ที่ ๖	โอนจากหมู่ที่	๑๑	ตำบลเวียงชัย
หมู่ที่ ๗	โอนจากหมู่ที่	๑๗	ตำบลเวียงชัย

และให้มอานาเขตดังนี้

ท้องนา ตำบลไค - เวียงเดิม 9 สิงหาคม พ.ศ.2507

ภาพ : ศรัทธา สกุลเวช

พระพุทธรูปโบราณโพธิ์ชัย พ.ศ.2517 (ปัจจุบันบ้านป่ายางน้อย ต.เวียงเหนือ อ.เวียงชัย)

ภาพ : ศรัทธา สกุลเวช

ยกฐานะตั้ง “อำเภอเวียงชัย”

พ.ศ.2522 พระราชกฤษฎีกาตั้งอำเภอเวียงชัย โดยเป็นการสมควรตั้งอำเภอเพิ่มขึ้น ในท้องที่บางจังหวัด เพื่อประโยชน์แก่การปกครองและความสะดวกของประชาชน

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๑

เล่ม ๙๖ ตอนที่ ๔๒ ราชกิจจานุเบกษา ๒๕ มีนาคม ๒๕๒๒

(๔) กิ่งอำเภออุบลรัตน์ อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เป็น
อำเภออุบลรัตน์

(๕) กิ่งอำเภอเวียงชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
เป็นอำเภอเวียงชัย

(๖) กิ่งอำเภอดอยเต่า อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอำเภอ
ดอยเต่า

(๗) กิ่งอำเภอนิคมคำสร้อย อำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม
เป็นอำเภอนิคมคำสร้อย

(๘) กิ่งอำเภอนาหว้า อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม เป็น
อำเภอนาหว้า

(๙) กิ่งอำเภอเสิงสาง อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา เป็น
อำเภอเสิงสาง

(๑๐) กิ่งอำเภอศรีสาคร อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส เป็น
อำเภอศรีสาคร

(๑๑) กิ่งอำเภอบึงสามพัน อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์
เป็นอำเภอบึงสามพัน

(๑๒) กิ่งอำเภอนาดูน อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
เป็นอำเภอนาดูน

(๑๓) กิ่งอำเภอค้อวัง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร เป็น
อำเภอค้อวัง

“ตำบลดอนศิลา”

พ.ศ.2524 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ตั้งและเปลี่ยนแปลงตำบลในท้องที่อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ตั้ง ตำบลดอนศิลา โดยให้มีเขตการปกครอง 9 หมู่บ้าน ดังนี้

๕๓๑

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๔๘

ราชกิจจานุเบกษา

๓๑ มีนาคม ๒๕๒๔

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

เรื่อง ตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตตำบลในท้องที่อำเภอเวียงชัย

จังหวัดเชียงราย

เนื่องด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินการตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตตำบลในท้องที่ โดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๖ และมาตรา ๒๘ ดังต่อไปนี้

อำเภอเวียงชัย

ตั้งตำบลดอนศิลา ในท้องที่อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย โดยให้มีเขต

การปกครองรวม ๘ หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่ ๑	โอนจากหมู่ที่ ๑๖ (บ้านสมานมิตร)	ตำบลผางาม
หมู่ที่ ๒	โอนจากหมู่ที่ ๑๔ (บ้านหลังกู่ขุขร)	ตำบลผางาม
หมู่ที่ ๓	โอนจากหมู่ที่ ๓ (บ้านช่องลม)	ตำบลผางาม
หมู่ที่ ๔	โอนจากหมู่ที่ ๑๐ (บ้านจอเจริญ)	ตำบลผางาม
หมู่ที่ ๕	โอนจากหมู่ที่ ๑๒ (บ้านชัยพฤกษ์)	ตำบลผางาม
หมู่ที่ ๖	โอนจากหมู่ที่ ๑๕ (บ้านดอยงาม)	ตำบลผางาม
หมู่ที่ ๗	โอนจากหมู่ที่ ๗ (บ้านสันม่วงคำ)	ตำบลผางาม
หมู่ที่ ๘	โอนจากหมู่ที่ ๘ (บ้านดอนเหนือ)	ตำบลผางาม
หมู่ที่ ๙	โอนจากหมู่ที่ ๘ (บ้านดอนใต้)	ตำบลผางาม

และให้มีอาณาเขตดังนี้

“ตำบลเมืองชุม”

พ.ศ.2529 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ตั้งและเปลี่ยนแปลงตำบลในท้องที่อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ตั้ง **ตำบลเมืองชุม** โดยให้มีเขตการปกครอง 10 หมู่บ้าน ดังนี้

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๓๐

เล่ม ๑๐๓ ตอนที่ ๑๗๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ ตุลาคม ๒๕๒๕

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

เรื่อง ตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตตำบลในท้องที่อำเภอเวียงชัย

อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

เนื่องด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงรายได้ดำเนินการตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตตำบลภายในท้องที่ โดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๖ และมาตรา ๒๕ ดังต่อไปนี้

อำเภอเวียงชัย

ตั้งตำบลเมืองชุม ในท้องที่อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย โดยให้มีเขตการปกครอง รวม ๑๐ หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่ ๑	โอนจากหมู่ที่ ๑๕ (บ้านดอนแก้ว)	ตำบลเวียงชัย
หมู่ที่ ๒	โอนจากหมู่ที่ ๑๔ (บ้านเวียงแก้ว)	ตำบลเวียงชัย
หมู่ที่ ๓	โอนจากหมู่ที่ ๑๓ (บ้านเวียงทอง)	ตำบลเวียงชัย
หมู่ที่ ๔	โอนจากหมู่ที่ ๒๐ (บ้านใหม่เจริญ)	ตำบลเวียงชัย
หมู่ที่ ๕	โอนจากหมู่ที่ ๕ (บ้านศรีดอนเรือง)	ตำบลเวียงชัย
หมู่ที่ ๖	โอนจากหมู่ที่ ๑๕ (บ้านใหม่ดอนเรือง)	ตำบลเวียงชัย
หมู่ที่ ๗	โอนจากหมู่ที่ ๗ (บ้านเมืองชุม)	ตำบลเวียงชัย
หมู่ที่ ๘	โอนจากหมู่ที่ ๑๑ (บ้านยกเจริญ)	ตำบลเวียงชัย
หมู่ที่ ๙	โอนจากหมู่ที่ ๕ (บ้านวังช้าง)	ตำบลเวียงชัย
หมู่ที่ ๑๐	โอนจากหมู่ที่ ๑๐ (บ้านดอนมูล)	ตำบลเวียงชัย

ชาวบ้านเมืองชุม พ.ศ.2500

ภาพ : ศรัทธา สกุลเวช

กาดนัดวัวควายเวียงชัย บ้านเมืองชุม พ.ศ.2515

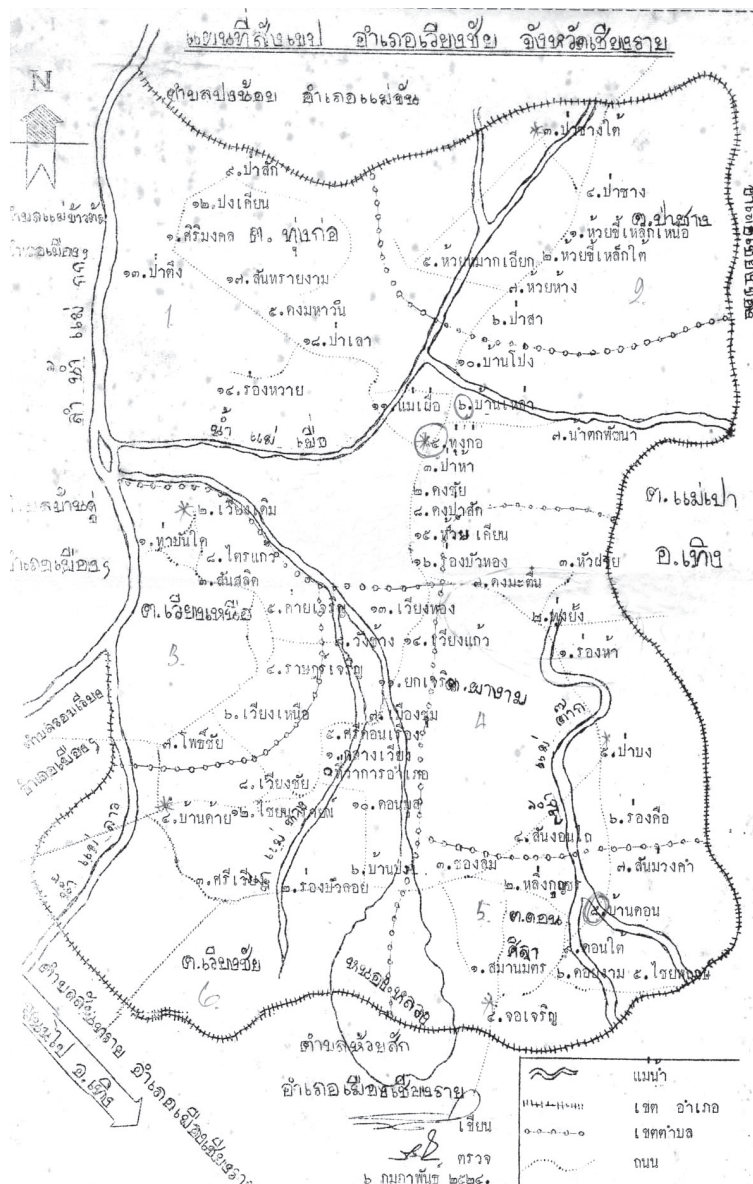
ภาพ : โกเมศ ชุนศรี

“ตำบลทุ่งก่อ”

ตำบลทุ่งก่อ อำเภอเมืองเชียงราย มีมาแต่เดิมเป็นส่วนหนึ่งของเมืองเชียงราย เมื่อรวมกับตำบลเวียงชัย ตำบลผางาม แยกจัดตั้งกิ่งอำเภอเวียงชัย พ.ศ.2517

วันที่ 9 ตุลาคม 2522 ตั้งตำบลป่าซาง แยกจาก ตำบลทุ่งก่อ

วันที่ 30 มีนาคม 2525 ตั้งตำบลดงมรวาน แยกจาก ตำบลทุ่งก่อ

รายงานขอราชการอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย พ.ศ.2524 จัดทำโดย นายธานินทร์ สุภาแสน

แยก “ตำบลทุ่งก่อ ตำบลป่าซาง ตำบลดงมหาวัน” อำเภอเวียงชัย จัดตั้งเป็น
“กิ่งอำเภอเชียงรุ้ง”

วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2538 แยกตำบลทุ่งก่อ ตำบลดงมหาวัน และตำบลป่าซาง
จัดตั้งเป็น กิ่งอำเภอเชียงรุ้ง โดยให้ขึ้นกับอำเภอเวียงชัย

วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ.2539 เปลี่ยนแปลงชื่อ กิ่งอำเภอเชียงรุ้ง เป็น กิ่งอำเภอเวียง-
เชียงรุ้ง

หน้า ๖๗

เล่ม ๑๑๒ ตอนพิเศษ ๕ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๘

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

เรื่อง แบ่งเขตท้องที่อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ตั้งเป็นกิ่งอำเภอเชียงรุ้ง

เนื่องด้วยท้องที่อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย มีอาณาเขตกว้างขวางและมี
มีพลเมืองมาก ท้องที่บางตำบลอยู่ห่างไกลจากอำเภอ เจ้าหน้าที่ออกตรวจตราดูแล
ความทุกข์สุขของราษฎรไม่ทั่วถึง สภาพท้องที่โดยทั่วไป เชื่อว่าจะเจริญต่อไป
ในภายหน้า

ฉะนั้น เพื่อประโยชน์ในด้านการปกครอง และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน
อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะ
ปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ กระทรวงมหาดไทยจึงแบ่งท้องที่อำเภอ
เวียงชัย จังหวัดเชียงราย ตั้งเป็นกิ่งอำเภอ ๑ แห่ง เรียกชื่อว่า “กิ่งอำเภอเชียงรุ้ง”
มีเขตการปกครอง รวม ๓ ตำบล คือ ตำบลทุ่งก่อ ตำบลดงมหาวัน และตำบล
ป่าซาง ตั้งที่ว่าการกิ่งอำเภอที่ตำบลทุ่งก่อ ให้อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเวียงชัย
จังหวัดเชียงราย

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๘

พลตรี สนั่น ขจรประสาทน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ประวัติ นายศรัทธา สกุลเวช ผู้มีส่วนสำคัญในการผลักดันก่อตั้งอำเภอเวียงชัย

รองอำมาตย์เอก หลวงพลานันตกิจ
จ้วน สกุลเวช

นายศรัทธา สกุลเวช
กำนันตำบลเวียงชัย คนแรก

นายศรัทธา สกุลเวช เป็นบุตรคนที่ 2 ของรองอำมาตย์เอก หลวงพลานันตกิจ (ข้าหลวงตรวจการริมฝั่งโขง ติดตามกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม, ศึกษาธิการมณฑลอุดร) และนางคำ บิดาเป็นชาวตำบลเสาชิงช้า บ้านอยู่หลังโบสถ์พราหมณ์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร มารดาเป็นลูกสาวของพระพิเนตร เจ้าเมืองหนองคาย²⁵ อยู่บ้านนาแค อำเภอเพ็ญ มีพี่น้องร่วมท้องกัน 4 คน คือ นางเกสร, นายศรัทธา, นางสัมนา, นางบุชา เกิดที่บ้านหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2455 ขณะที่ยังเยาว์ได้ติดตามบิดา ซึ่งเป็นข้าราชการไปอยู่จังหวัดต่าง ๆ ในภาคอีสานหลายแห่ง เรียนหนังสือเพียงชั้นมัธยม

²⁵ อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณพ่อศรัทธา สกุลเวช, ม.ป.ท. 2531, หน้า 11. เมื่อผู้เขียน (อภิจิต ศิริชัย) สืบค้นรายนามเจ้าเมืองหนองคายไม่ปรากฏชื่อนี้ แต่พบว่า พระพิเนตร ควรจะเป็น พระพิเนตรกิจพิทักษ์ ตำแหน่ง ศาลเมืองหนองคาย ดังนี้

ตามข้อบังคับการปกครองท้องที่ ร.ศ.117 (พ.ศ.2441) ที่ยกเลิกตำแหน่งเจ้าเมือง อุบาสด ราชวงศ์ ราชบุตร ในหัวเมืองภาคอีสาน มาเป็นตำแหน่งผู้ว่าราชการเมือง ปลัดเมือง ยกกระบัตรเมือง ผู้ช่วยราชการเมือง มหาดไทยเมือง คลังเมือง โยธาเมือง นครบาลเมือง ศาลเมือง เหมือนกันทั่วพระราชอาณาจักร ได้ปรากฏชื่อ

พระยาปทุมเทวาภิบาล (ท้าวเสือ ณ หนองคาย) เป็นผู้ว่าราชการเมืองหนองคาย สืบแทน พระปทุมเทวาภิบาล (ท้าวเคน) ไม่ทราบว่ามี ปี พ.ศ.ใด แต่ปรากฏหลักฐานในข้อบังคับการปกครองท้องที่ ร.ศ.117 (พ.ศ.2441) ท้าวเสือ ณ หนองคาย ได้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการเมืองหนองคาย และมีกรมการเมืองดังนี้ ข้าหลวงประจำเมือง

พระยาเพชรรัตนราชสงคราม (จรัญ)

ผู้ว่าราชการเมือง พระยาปทุมเทวาภิบาล (เสือ ณ หนองคาย)

ปลัดเมือง พระยาบริหารราชอาณาจักร (กุแก้ว)

ผู้ช่วยราชการเมือง พระวิเศษรักษากิจ (ปาน)

ศาลเมือง พระพิเนตรกิจพิทักษ์

นครบาลเมือง พระบริบาลภูมิเขต (เถื่อน) ฯลฯ

ปีที่ 3 ที่โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล จังหวัดอุดรธานี และเข้าไปเรียนต่อที่โรงเรียนเพาะช่าง กรุงเทพมหานคร อีก 2 ปี เมื่ออายุ 16 ปี ออกมารับราชการเป็นครูอยู่ที่โรงเรียนประจำ จังหวัดหนองคาย เพียง 4 เดือน ก็ลาออก เพราะญาติผู้ใหญ่ข้างมารดาที่จังหวัดหนองคาย เห็นว่าอายุน้อย จึงส่งตัวไปศึกษาต่อที่นครเวียงจันทน์ ประเทศลาวอีก 2 ปี เมื่ออายุได้ 19 ปี จึงมุ่งหน้าขึ้นมาจังหวัดเชียงรายทางแม่น้ำโขง ขึ้นทะเบียนทหารที่จังหวัดเชียงราย แต่ได้โอนไปคัดเลือกทหารที่จังหวัดแพร่ มีชีวิตในการเป็นลูกจ้างบริษัทป่าไม้อยู่ในจังหวัดเชียงราย, เป็นลูกจ้างโรงงานน้ำตาลเกาะคา จังหวัดลำปาง, เป็นลูกจ้างบริษัทป่าไม้แพร่, จนกระทั่งอายุ 39 ปี จึงตั้งต้นชีวิตอยู่ที่บ้านปงเย็น (เวียงชัย)²⁶

บ้านหลังแรกของนายศรีทรา สกุลเวช และครอบครัว ที่บ้านปงเย็น ภาพถ่ายเมื่อ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2493

²⁶ อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณพ่อศรีทรา สกุลเวช, ม.ป.ท. 2531, หน้า 11.

ทำการผู้ใหญ่บ้าน บ้านเวียงชัย หมู่ที่ 18 ตำบลสันทราย อำเภอมือง จังหวัดเชียงราย พ.ศ.2499

ทำการกำนันตำบลเวียงชัย / ทำการผู้ใหญ่บ้าน บ้านเวียงชัย หมู่ที่ 8
ตำบลเวียงชัย อำเภอมือง จังหวัดเชียงราย พ.ศ.2504

ทำที่การผู้ใหญ่บ้าน บ้านเวียงชัย หมู่ที่ 8 ต.เวียงชัย อ.เมือง จ.เชียงราย พ.ศ.2504

งานพัฒนาพื้นที่ร่วมกับชาวบ้าน พ.ศ.2506

ศาลาดอกรัก หน้าที่ทำการผู้ใหญ่บ้านเวียงชัย พ.ศ.2506

งานด้านการปกครองระดับท้องถิ่นตำบลเวียงชัยและระดับจังหวัด ณ จวนผู้ว่าราชการจังหวัดฯ พ.ศ.2507

ผลงานของท่านที่เป็นคุณูปการอีกมากมายในการพัฒนาอำเภอเวียงชัยปรากฏจนถึงปัจจุบัน เช่น

1. การสงวนที่ดินไว้เป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอเวียงชัย
 2. การสงวนที่ดินสำหรับสร้างสนามกีฬากลาง
 3. การสร้างอ่างเก็บน้ำหนองหลวง
 4. การสร้างฝายและเหมืองชัยสมบัติ
 5. การตัดถนนสายหัวดอย-บ้านเหล่า เป็นต้น
- ทั้งยังร่วมดำเนินงานต่างๆ กับภาคราชการ เช่น
1. การขยายเขตไฟฟ้าเข้าไปในกิ่งอำเภอเวียงชัย
 2. การพัฒนาหนองหลวงต่อ
 3. การสร้างสนามกีฬากลาง
 4. การสร้างอ่างเก็บน้ำเนรมิต (บวบกอน)
 5. การสร้างโรงเรียนมัธยมเวียงชัยวิทยาคม
 6. การสร้างโรงเรียนทุ่งก่อวิทยาคม
 7. การจัดหาที่ดินสร้างโรงเรียนผางามวิทยาคม
 8. การตัดแนวถนนสายร่องบัวทอง-ดงมะตั้น-ร่องห้า
 9. การสร้างหมู่บ้านใหม่ “บ้านสมานมิตร”
 10. การจัดหาที่ดินสร้างสถานีประมงน้ำจืด หนองหลวง
 11. การจัดสรรที่ดินแปลงใหญ่ตำบลทุ่งก่อ
 12. การตัดถนนสายดงมะหว้น-ปงเคียน-ป่าสักดำ ฯลฯ²⁸

²⁸ เรียบ นราดิศร, อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณพ่อศรีธา สุกุลเวช, ม.ป.ท. 2531, หน้า 34.

ฝายชัยสมบัติ พ.ศ.2506

ภาพ : ศรัทธา สกุลเวช

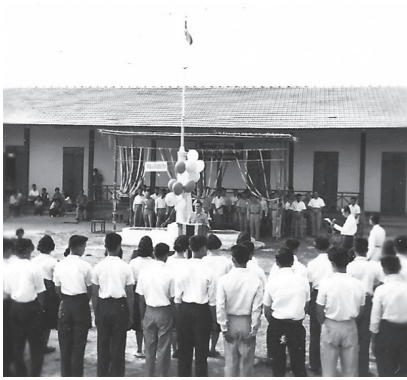
สะพานท่าฮ่อ และท่าฮ่อหนองหลวง พ.ศ.2507 และ พ.ศ.2511

ภาพ : ศรัทธา สกุลเวช

ถนนสายบ้านเวียงชัย-บ้านเหล่า พ.ศ.2511

ภาพ : โกเมศ ชุนศรี

โรงเรียนบ้านเวียงชัย พ.ศ.2498

สถานที่ก่อสร้างที่ว่าการกิ่งอำเภอเวียงชัย พ.ศ.2516

การขยายเขตไฟฟ้าเข้าไปในกิ่งอำเภอเวียงชัย พ.ศ.2517

ในขณะที่ท่านได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน ท่านยังเป็นช่างถ่ายรูปที่ร้านทวีศิลป์ เจ้าของชื่อคุณสุธรรม ทวีทรัพย์ ร้านตั้งอยู่หลังอนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งราย คุณสุธรรมและผู้ใหญ่ศรัทธาเป็นเพื่อนสนิทกันมาก ต่อมาจึงได้สร้างห้องมืดล้างฟิล์มและอัดรูปเองที่บ้าน ด้วยความชอบถ่ายรูป มีศิลปะในการจัดวางองค์ประกอบรูป และใส่ใจการบันทึกช่วงเวลาสำคัญทำให้ชนรุ่นหลังและลูกหลานได้เห็นภาพอดีตมากมาย

ศรัทธา สุกกเวช ขณะทำงานเป็นช่างถ่ายรูปและล้างอัดรูปที่ร้านทวีศิลป์ถ่ายรูป
สุธรรม ทวีทรัพย์ (คนกลาง) ศรัทธา สุกกเวช (ขวา)

ท่านได้สร้างศาลาดอกกรักซึ่งเป็นศาลาทรงแปดเหลี่ยมเพื่อให้เป็นที่พักผ่อนชุ่มฉ่ำและเป็นจุดหมายตาของชาวเวียงชัย เพราะหากจะเดินทางเข้าไปในเมืองเชียงรายได้ผ่านสามแยกศาลาดอกกรักแห่งนี้เสมอ (ปัจจุบันคือ ขอยปงเย็น ถนนเชียงราย-เวียงชัย)

งานอดิเรกยามว่างท่านชอบกีฬาเทียวปาล่าสัตว์ ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่
อำเภอเวียงชัยมีป่าไม้และแหล่งน้ำจำนวนมาก สัตว์ป่าชุกชุม ท่านมักชักชวนเพื่อนบ้านออก
ปาล่าสัตว์อยู่เสมอ

เป็นผู้มีอุดมการณ์ในทางสร้างสรรค์ มีความมานะอดทนไม่ท้อถอย ไม่เป็นคนถือตัว
มีธรรมประจำใจ คบหาสมาคมกับคนทุกชั้นวรรณะ เชื้อชาติ ศาสนา มีเพื่อนฝูงมากมาย
นับแต่นักการเมือง นักปกครอง ตลอดถึงบุคคลสามัญธรรมดาโดยทั่วไป เป็นที่รักชอบของ
บรรดาผู้ที่ได้พบปะสนทนาทุกระดับ ทั้งวัยแก่และอ่อนวัย เป็นนักคิด รักการเขียน ศึกษา
อยู่เสมอมิว่างวัน เคยไปดูงานที่ประเทศไต้หวัน ผ่านประสบการณ์ในอาชีพหลายสาขา อาทิ
งานเสมียน งานปกครอง งานบริหาร พ่อค้า ชาวไร่ชาวนา เคยประดิษฐ์สร้างกระเดื่อง
ดำข้าวแรงดันน้ำด้วย

สร้างกระเดื่องดำข้าวแรงดันน้ำ

ท่านเป็นผู้จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุอำเภอเวียงชัย ครั้งเมื่อตอนทำการเปิดป้ายชมรมฯ นั้น ท่านว่าเราควรจะหาบุคคลสำคัญมาทำการเปิดป้ายเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชมรมฯ ท่านพูดว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะมาในวันสงกรานต์ ท่านจึงกำหนดวันเปิดป้ายขึ้นในวันที่ 13 เมษายน พ.ศ.2528 และท่านก็ได้เชิญ คุณณรงค์ วงศ์วรรณ รัฐมนตรีฯ มาทำการเปิดป้ายจนได้ ท่านว่าชมรมผู้สูงอายุไม่ใช่ตั้งวันสองวัน จะต้องตั้งอยู่คู่คนไทยไปนานแสนนาน ฉะนั้นจึงเลือกเอาวันสำคัญ บุคคลสำคัญ มาทำพิธีการนี้²⁹

นายณรงค์ วงศ์วรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ขณะนั้น) แฉวยคนที่ 5 จากซ้ายไปขวา ทำการเปิดป้ายเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชมรมผู้สูงอายุอำเภอเวียงชัย

ต่อมาท่านเคยลาออกจากการันแล้วย้อนกลับมาเป็นผู้ใหญ่บ้านให้แก่ชาวบ้านอีกจนกระทั่งอายุครบเกษียณ

ด้านการปกครอง เริ่มปฏิรูปสังคมตั้งแต่ปีแรกที่เป็นตำบล คือ ปี พ.ศ.2501 ในด้านการปราบปราม เคยต่อสู้กับอันธพาลในเวลากลางวัน และยิงผู้ร้ายตาย 1 คน ในหมู่บ้าน ได้รับเหรียญทองมงกุฎไทย เคยได้รับเลือกเป็นตัวแทนของชาวนาในระดับชาติ และถูกส่งไปทำงานในประเทศไต้หวัน นอกจากผลงานในด้านพัฒนาแล้วก็มีในด้านการประพันธ์

²⁹ สานิต วิชัยปะ, อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณพ่อศรีธรา สกุลเวช, ม.ป.ท. 2531, หน้า 37.

เคยเขียนเรื่องลงในวารสารต่างๆ เช่น โยนก ของสมาคมชาวเหนือ, วารสารกำนันผู้ใหญ่บ้าน, เมฆรายสารของจังหวัดเชียงราย, การเมืองและสังคม ก.ส.ป. รุ่นที่ 6 ของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างไปเสริมความรู้ทางการเมือง (ระหว่างเป็นสมาชิกสภาจังหวัด) ครั้งหลังสุดเมื่ออายุ 70 ปี เขียน “หนังสือดีสู่ชนบท” ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และอยู่ที่บ้านกลางเวียง ตราบจนสิ้นอายุขัย³⁰

ผู้ช่วยหาเสียง ส.ส.บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ พ.ศ.2495

หาเสียง ส.จ. บ้านดอน พ.ศ.2512

ผู้ช่วยหาเสียง ส.จ. บ้านแม่ข้าวต้ม พ.ศ.2512

หาเสียง ส.จ. บ้านถ้ำ แม่สาย พ.ศ.2512

สวณการพิมพ์ เชียงใหม่ พ.ศ.2513

³⁰ อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณพ่อศรีธรา สกุลเวช, ม.ป.ท. 2531, หน้า 12.

เยี่ยมคำนับจอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี วันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2507

ส่ง พระยามโหสวรรค์ (โก สมบัติศิริ)
สนามบินเชียงราย 16 มิถุนายน พ.ศ.2509

การประชุมผู้นำขบวนการทั่วประเทศ ครั้งที่ 5
24 พฤษภาคม พ.ศ.2510

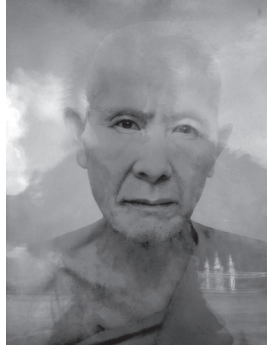

สนทนา กับ หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี
ณ ห้องประชุมกระทรวงมหาดไทย 25 พฤษภาคม พ.ศ.2519

เครื่องราชอิสริยาภรณ์
เหรียญทองมกุฎไทย

ประวัติ ครูบาไชยวรรณ
พระไชยวรรณ ฐมฺมชโย (ไชยวรรณ ไร่พุทธา)
อดีตเจ้าอาวาสวัดปงเย็น (ไชยราษฎร์สำราญ) พ.ศ.2484-2512

ครูบาไชยวรรณ ฐมฺมชโย (ไชยวรรณ ไร่พุทธา) ชาตะ พฤษภาคม 2442 นามบิดา ไม่ทราบ มารดาชื่อนางเอ๋ย เป็นชาวเชียงแสนหลวงโดยกำเนิด ต่อมาได้อพยพมาอยู่บ้านปางหมอปวง ขณะอายุได้ 5 ขวบ อยู่ได้ 7 ปี ก็อพยพมาอยู่บ้านห้วยไร่สันกองเชิงดอยตุง จึงได้บรรพชาเป็นสามเณรอยู่ที่วัดห้วยไร่สันกอง นานถึง 9 พรรษา พออายุครบอุปสมบท มีพระครูสุทธาภิรัต เป็นองค์อุปฌาย์ จำพรรษาได้ 6 พรรษา จึงย้ายมาจำพรรษา ณ วัดป่าแดงหลวง อำเภอแม่สาย ได้ 14 พรรษา

พ.ศ.2484 ท่านได้ย้ายมาจำพรรษาที่บ้านปงเย็น (ปัจจุบันคือบ้านเวียงชัย) แต่ยังไม่มียัด คณะศรัทธาจึงพร้อมใจกันสร้างอารามชั่วคราวตามกำลังของชาวบ้านซึ่งมีประมาณ 20 หลังคาเรือนในสมัยนั้น ครูบาเจ้ามีความมุ่งมั่นและใส่ใจในการเผยแผ่พระธรรมคำสอน ในเวลาว่างท่านได้จารธรรมใบลานเพื่อไว้สั่งสอนลูกศิษย์อยู่เสมอ และส่งเสริมด้านวัฒนธรรม ประเพณีล้านนาอย่างเหนียวแน่น เป็นที่เคารพนับถือของศรัทธาอย่างมาก ต่อมาท่านและศรัทธาได้พร้อมใจกันสร้างกุฏิและวิหาร เพื่อเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของศรัทธาจนได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาอย่างถูกต้องตามกฎหมายในวันที่ 7 มกราคม พ.ศ.2517 กว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร ลงนามโดย จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี และครูบาก็ได้จำพรรษาเป็นรูปแรก มีลูกศิษย์มากมายมาบวชเรียนอยู่กับท่าน ท่านเป็นพระสงฆ์ที่มีจริยวัตรอันงดงาม เป็นที่เคารพนับถือเป็นอย่างยิ่ง

จนกระทั่งวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ.2512 เวลา 17.00 น. ท่านได้ละสังขารมรณภาพลง ศิริอายุได้ 70 ปี 59 พรรษา³¹

³¹ ประวัติ ครูบาไชยวรรณ ฐมฺมชโย (ไชยวรรณ ไร่พุทธา) วัดไชยราษฎร์สำราญ ต.เวียงชัย อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

รูปเหมือนปูนปั้นและกุ่มบรรจุอัฐิครูบาไชยวรรณ วัดไชยราษฎร์สำราญ
ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

ดงเวียงชัย สถานที่ศักดิ์สิทธิ์

“ปางเวียงชัย” คือ ชื่อเรียกบริเวณพื้นที่ “บ้านปงเย็น” เดิม ซึ่งนายศรัทธา สุกุลเวช เมื่อได้รับการเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2498 เป็นผู้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน เพื่อให้สอดคล้องกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี เนื่องจากบริเวณเนินดอยที่เป็นส่วนราชการปัจจุบัน คือ ที่ตั้งที่ว่าการอำเภอฯ สถานีตำรวจฯ เป็นป่าไม้ยางสูงใหญ่ และมีซากเจดีย์โบราณที่พังทลายเหลือแต่ฐาน เรียกว่า “ดงเวียงชัย” ต่อมานายศรัทธา สุกุลเวช ได้ติดต่อประสานกรมศิลปากรเข้ามาสำรวจพื้นที่นี้ เรียกว่า “ผังเวียงเก่า” อีกด้วย พื้นที่ที่ผู้ใหญ่ศรัทธา สุกุลเวช มองการณ์ไกลสงวนที่ดินไว้เพื่อสร้างศูนย์ราชการเมื่อครั้งยังเป็นเพียงหมู่บ้านเล็กๆ ขณะนั้นยังเป็นพื้นที่สาธารณะใช้ประโยชน์ของหมู่บ้าน

ซากก่อนอิฐฐานพระเจดีย์โบราณ

ป่าไม้ยางสูงใหญ่ทั่วบริเวณ

สภาพพื้นที่และเส้นทางผ่านป่าไม้ยาง

ทางลัดวัวผ่านหน้าดงเวียงชัย

ชื่อสถานที่ หมู่บ้าน ในช่องก่อน พ.ศ.2500

จากบันทึกรายวัน นายศรัทธา สุกุลเวช พ.ศ.2498-2500 ปรากฏชื่อสถานที่ หมู่บ้าน บริเวณใกล้เคียง ทั้งชื่อเก่าและบางชื่อมีการเปลี่ยนแปลงภายหลัง บางแห่งถูกสืมเลื่อน ดังนี้

1. ดงเวียงชัยหลวง	2. ดงเวียงชัยน้อย	3. บ้านลุ่ม
4. บวกฮ่าง	5. ร่องกุ่ม	6. ฮ่องแฮ
7. ดงดินแดง	8. ป้างป้วย	9. ร่องดุ่ม
10. ท่าล้อ	11. เหมืองฮ่างเต๋ย	12. ป้างยุง
13. บวกซอน	14. ดงป่ายาง	15. บวกแฮด
16. ฮ่องน้ำฮาก	17. วังช้าง	18. เมืองชุม
19. ห้วยเคียน	20. เวียงฮุ่ง	21. ร่องโบล
22. ร่องหอยทอง	23. ต้นผึ้ง	24. พุ่งก่อ
25. บ้านป่าห้ำ	26. ป่าบงขวาง	27. สันผักฮี้
28. ปงหลวง	29. บ้านแม่สะกิน	30. ป่าบงผาป่ม
31. ผายกิงเกิด	32. ปางปลา	33. กิว่ม่วง
34. สันหมาโก้	35. หนองบัว	36. ร่องห้า
37. บวกครก	38. เกาะไคร้	39. หนองหญ้าไทร
40. บวกบอน	41. ป่าแดด	42. ป่ายาง
43. ฮ่องแก้ว	44. บ้านต้นแหน	45. บ้านป่าข่า
46. บ้านหัวผายร่องกุ่ม	47. เวียงดั่ง	48. ร่องฮ้อ
49. บ้านป่าจี้	50. บ้านสันโค้ง	51. ท่าแม่ลาว
52. หนองปลาตายห้า	53. บวกมะปราง	54. สันต้นเปา
55. สันขี้เหล็ก	56. ดอยกิวนก	57. ร่องเสือเต้น
58. หนองท่ามะกอก	59. ฮ่องปลาคว้าว	60. หนองบัว
61. สันทรายป่าเป้า	62. ป่าแหง	63. หนองฮี้
64. บวกปลาขาว	65. ดงหลวง	66. หล่ายดง
67. พุ่งข้าวเน่า	68. แม่ห่าง	69. บ้านโป่ง
70. ห้วยแก้ว	71. เด่นกลาง	72. บ้านเตาอบ
73. บ้านสันปูเลย	74. บ้านแม่เที่ยง	

พระราชฤๅติย์เวียงชัย ปุชนิยสถานสำัดนุใน๑ด๑ต

วันอังคารที่ 18 ตุลาคม พ.ศ.2498 นายศรัทธา สกุลเวช ได้บันทึกรายวันกล่าวถึง “ดงเวียงชัย” และ “ดอยดินแดง” บันทึกว่า นายบุญทา, หม่อมฉันทฤทธิ์ มาแะะ ไปดูที่ๆ จะทำสวนดงเวียงชัย ดอยดินแดง กับ แก้วลาย, ดวงโว่ ตกกลงให้ลู่ด๑ด๑บ๑แ้วไร่ๆ ละ 15 บาท อาหารกลางวันกับนายบุญทา, หม่อม คุยกัันจนบ๑าย

วันอาทิตย์ที่ 1 มกราคม พ.ศ.2499 แ้ว้วถางที่รูก๑มุล³² ที่ดงเวียงชัย ต่อมาวันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2499 ได้เข้าถว๑ยกาแพ่ ขนม พระครูพรหมลั๑งการ³³ ที่วัดศรีทรายมูล อ.เมือง เชียงราย แล้วยไปถว๑ยต่อที่ปางรูก๑มุล ดงเวียงชัย

วันพฤหัสบดีที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2499 นายศรัทธา สกุลเวช เขียนคำโฆษณาเชิญ ขวนบริจา๑เงินบ๑ำรุงสมทบทุนก่อสร้างปุชนิยสถานดงเวียงชัยหลวง วันอังคารที่ 3 เมษายน พ.ศ.2499 เขียนจดหมายฝากไปลงหนังสือพิมพ์ไทยล๑น๑นา เรื่องสร้างพระธาตุ

วันเสาร์ที่ 21 เมษายน พ.ศ.2499 แ้ว้วถางบริเวณสถานที่สร้างพระธาตุดงเวียงชัย มีการปลูกโรงล๑เก เวทีร๑วง เพื่องานร๑ื่นเร๑ง ซ๑้ออิฐมาจ๑ากวัดร๑องกุ่ม นายศรัทธา สกุลเวช เข้าพบพระครูพรหมลั๑งการที่ล๑น๑พระธาตุ และทำบ๑ายบริจา๑แขวนร๑ดและอ๑ื่นๆ จนด๑ก

วันอังคารที่ 24 เมษายน พ.ศ.2499 กล๑งค๑นเก๑ดฝนตกหนักทำให้รายได้พระธาตุ ผิดหวัง ร๑วมทั้งพ๑วกพ๑อค๑าและร๑วง แแต่ยังพ๑อใจที่ได้ทันเว๑นเทียนร๑บพระธาตุครบ 3 ร๑บ ทั้งๆ ที่ล๑มแรง ก๑นข๑วกันทั้งๆ ที่นั่งตากฝนในปะร๑ำ ร๑ุงเข้าอ๑ีกวันใส่บา๑ตรที่ล๑น๑พระธาตุและ ประก๑ศผลให้ค๑ะแน๑นการประก๑ดต๑่างๆ เงินเหล๑ือฝากไว้กับวัดต๑่างๆ 5 ร๑างวัลๆ ละ 492.55 บาท ต่อมาในเดือนธ๑นว๑คมมี ลุงอ๑าย ใจค๑า, มี ร๑า๑คม, ย๑น ร๑า๑คม, ท๑า ค๑าป๑ญญา ทำไร้ทางเข้าพระธาตุ ส๑ัญญ๑ารบ๑รองว๑าจะ๑ูแลร๑ัก๑า๑ความสะ๑อาดในบริเวณล๑น๑พระธาตุและ ปลูกดอกไม้

³² คำว๑า “รูก๑มุล” เป็นคำที่เร๑ีย๑ด๑ด๑มาจากคำว๑า “รูก๑มุลก๑งค๑ะ” ซ๑ึ่งเป็นวิธีปฏิบัติ๑ด๑เกล๑าแบบหนึ่งข๑ง “ธ๑ุดค๑” ค๑ือการ๑า๑ย๑โค๑นไม้เป็น๑ที่อยู่ เมื่อแรกมีผู้เข้ามาบ๑วเป็นภ๑ิก๑ในพระพุ๑ธ๑ศาสนา ที่พ๑ก๑า๑ย๑อันเป็น๑า๑การยังไม่มี ภ๑ิก๑ในยุค๑น๑พุ๑ธ๑กาลจ๑ึงต้องอยู่ตามโค๑นไม้ ในถ๑้า เจ๑ื่อมเขา เป็น๑น๑ ตาม๑แต่จะหาได้ ก๑าลต่อ๑มาจ๑ึงมีผู้สร้างที่พ๑กเป็น๑า๑การถว๑ยให้เป็น๑ที่อยู่ แ่ม๑กระนั้นภ๑ิก๑บางร๑ูปก็ยังพ๑อใจที่จะพ๑ก๑า๑ย๑ตามโค๑นไม้ เพื่๑๑ด๑เกล๑าไม้ให้๑ด๑ใน๑ที่อยู่อันสะ๑วกส๑บาย เป็น๑ที่มาข๑งการถ๑ือธ๑ุดค๑๑อหนึ่ง “รูก๑มุล” เป็น๑เพียงหนึ่งในวิธีปฏิบัติธ๑ุดค๑๑น๑นั้น ไม่ใช่ว๑าถ๑ือธ๑ุดค๑๑อ๑น๑ๆ ก็เร๑ีย๑ว๑า “พระรูก๑มุล”

³³ พระครูพรหมลั๑งการ (บุญสม อิน๑ท๑ก๑) ๑ด๑ิตเจ้า๑ว๑า๑วัดศรีทรายมูล, ๑ด๑ิตเจ้า๑คณะ๑ำ๑ล๑น๑ทร๑ย ๑ำ๑เภอเมืองเชียง๑ราย จ๑ังหวัดเชียง๑ราย

วางแผนก่อสร้างพระธาตุ เพื่อฉลองพุทธศตวรรษที่ 25 พ.ศ.2500

บันทึกประจำวัน นายศรัทธา สกลเวช วันพุธที่ 3 มกราคม พ.ศ.2500 ความว่า ตี 5 ถีบจักรยานไปเมืองชุมกับอำภา พอคนเต็มตลาดแล้วเรากับอ้ายลพกลับ แวะดูปางรุกขมูลกินข้าวเช้าแล้วไปปางรุกขมูล ประดับรูปพุทธประวัติและต่อเติมปะรำ วัดและกะที่ๆ จะประดิษฐาน โดยเอาที่ใหม่³⁴ แล้วกลับมาบ้านเพราะรถยนต์บรรทุกเหล้ามาคอยอยู่แล้ว ไปปางขวางกับรถส่งเหล้า แก่หมื่น มากินข้าวกลางวันในเมืองชุม ตามรถ เก็บขวด เก็บเงิน จนถึงบ้านด้ายจึงกลับ ไปปางรุกขมูลพบพระสงฆ์สนทนาเรื่องพระธาตุอยู่ครู่หนึ่ง เขียนแผนโครงการทะนุบำรุงหมู่บ้านจนติก จวนเที่ยงคืนจึงเข้านอน

วันจันทร์ที่ 28 มกราคม พ.ศ.2500 เริ่มแรกขุดฐานพระธาตุ นายศรัทธา สกลเวช เขียนจดหมายให้คณะสงฆ์เพื่อขอดินสังฆนียสถาน 4 แห่ง จากเจ้าคุณกิตติวงศ์เวที³⁵ เพื่อบรรจุพระธาตุ วันจันทร์ที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2500 ขนปูน, วางระดับอิฐที่ก่อพระธาตุ วันพฤหัสบดีที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2500 ขัดราขวัตร³⁶ รอบๆ บริเวณที่จะก่อพระธาตุ

วันศุกร์ที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2500 ทำพิธีวางรากพระธาตุ มีพระสงฆ์มาชุมนุมทำพิธี 10 รูป ชี้แจงเรื่องงานพระธาตุและรับบริจาคเงินสร้างยอดพระธาตุ วันต่อมาซื้อเหล็กเส้น และทองเหลืองสำหรับทำยอดพระธาตุ

³⁴ จากการปรึกษาหารือที่จะสร้างพระธาตุ เดิมกำหนดไว้ที่ “ดงเวียงชัยหลวง” ต่อมาได้พิจารณาย้ายไปสร้างที่ “ดงเวียงชัยน้อย” ซึ่งไม่ทราบได้ว่าตำแหน่งในปัจจุบันดงเวียงชัยหลวงอยู่ที่ใด แต่ **ดงเวียงชัยน้อย** คือจุดที่สร้างพระธาตุเจดีย์เวียงชัย ปัจจุบันคือบริเวณสถานีตำรวจภูธรเวียงชัย สันนิษฐานว่าคงอยู่ไม่ไกลกัน ดังจะกล่าวในเนื้อหาบันทึกต่อไป

³⁵ สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (สุวรรณ สุวณฺโฑโต ป.ธ.๗) อดีตกรรมการมหาเถรสมาคม, อดีตเจ้าคณะใหญ่หนเหนือ, อดีตแม่กองบาลีสนามหลวง, อดีตเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามราชวรวิหาร ชาติภูมิกุลบ้านนางแล ต.นางแล อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย

- พ.ศ.๒๔๙๓ เป็นพระราชกฤษฎีกาขึ้นสามัญ ในราชทินนามที่ **พระกิตติวงศ์เวที** ๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๙๓ เป็นพระราชกฤษฎีกาขึ้นราชทินนามเดิม

- พ.ศ.๒๕๐๑ เป็นพระราชกฤษฎีกาขึ้นเทพ ในราชทินนามที่ พระเทพกิตติมุนี ศรีวิสุทธีวราลังการ ปริชาญาณติกุล ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี

- พ.ศ.๒๕๐๕ เป็นพระราชกฤษฎีกาขึ้นธรรม ในราชทินนามที่ พระธรรมกิตติโสภณ วิมลศีลาจารวัตร ปรียัติคุณาลังการ ศาสนการุฬารม มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี พ.ศ.๒๕๐๖ เป็นพระราชกฤษฎีกาเจ้าคณะรอง ชั้นหิรัญบัฏ ในราชทินนามที่ พระพุทธิวงศมุนี ศรีปาพจนาลังการ ศีลาจารวัตรวิสิฐ พิพิธพัฒนิกมัตรา ประชานุศาสน์วราทร มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี

- พ.ศ.๒๕๓๒ เป็นสมเด็จพระราชาคณะ ชั้นสุพรรณบัฏ ในราชทินนามที่ สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ จุฬาลงกรณรังษฤษฎ์ กิตติโสภณ วราภรณ์ วิบุลศีลาจารวิมล ศิริชนพทนต์โส สิริปัญญาวราภรณ์ อุดมมหายาน ปธานาดิศร บวรสังฆาราม คามวาสี อรัณยวาสี

- ถึงกรมแผนภาพ ด้วยโรคหัวใจล้มเหลว เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ.๒๕๓๗ เวลา ๑๑.๔๐ น. ที่ตึก ๘๔ ปี โรงพยาบาลศิริราช สิริอายุได้ ๗๔ ปี ๓ เดือน ๑๗ วัน พรรษา ๕๔

³⁶ ราชวัตร หมายถึง รั้วมณฑลพิธี มีทั้งหมดสี่มุม ปักด้วยฉัตร เดิมนั้น จะพบเห็นได้วัดวออาราม มีลักษณะ เป็นแผงไม้ไผ่สานเป็นแผง ตาข่ายรอบเป็นรั้วที่สี่มุม มักจะใช้งานพิธีสำคัญต่างๆ แสดงถึงเขตที่มีความเป็นสิริมงคล ผู้ได้ร่วมกันสร้างจึงเกิดความเป็นมงคล ความสุข ความเจริญ ต่อตนเองและแผ่บุญกุศลไปยังผู้อื่นอีกด้วย

วันอังคารที่ 12 มีนาคม พ.ศ.2500 เชิญมหาสันติ์ดูสถานที่ก่อสร้างพระธาตุ ปูนขาว 2 ลำลื้อ ของนายมล มาส่งที่พระธาตุ ศรีท้าววัดวังช้างमारาว 10 คน ก่อพระธาตุ นายรส ทำโครงการยอดเยี่ยม กลางคืนประชุมคณะกรรมการการศึกษาและครู รวมทั้งผู้ช่วย มอบเงิน ส่วนโรงเรียนให้ไปทั้งหมด และยืมไว้สำหรับพระธาตุ 1,000 บาท

วันเสาร์ที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2500 นายศรีทธา สกุลเวช ปูแผ่นทองเหลืองสำหรับ ฉัตรยอดพระธาตุด้วยตัวเอง วันอังคารที่ 29 สลักดอกฉัตรในโรงสี สลักดอกฉัตรชั้นที่ 2 เสร็จ พระสงฆ์ 5 รูป มาแห่หาปรึกษาเรื่องพระธาตุ ตกลงนัดวันทำบุญโรงสี วันแรม 14 ค่ำ เพื่อประชุมกรรมการสร้างพระธาตุด้วย วันศุกร์ที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2500 จารึกประวัติ พระธาตุลงบนกระดานชนวน

วันศุกร์ที่ 29 มีนาคม พ.ศ.2500 จัดสถานที่และอาสนสงฆ์ พระสงฆ์มาพร้อมกันรวม 13 รูป และเณรอีก 1 ถวายภัตตาหารเพลและเลี้ยงแขกเที่ยง พระครูพรหมาลังการเทศน์ บนอัมพจารย์สูง 1 กัณฑ์ และมีแหล่เพิ่มเติม³⁷

พระครูพรหมาลังการ (ครูบาจักร) อดีตเจ้าอาวาสวัดศรีทรายมูล, อดีตเจ้าคณะตำบลสันทราย เป็นประธาน
ภาพ : ศรีทธา สกุลเวช

³⁷ แหล่ น่าจะหมายถึง ภาพยนตร์ล้านนา คือ คำร้อยกรองที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระธรรมเทศนาที่จะแสดง นิยมกล่าวก่อนที่จะเข้าถึงเนื้อหาของพระธรรมเทศนา

พระครูพรหมลังการ (ครูบาจักร) อดีตเจ้าอาวาสวัดศรีทรายมูล, อดีตเจ้าคณะตำบลสันทราย เป็นประธาน
ภาพ : ศรัทธา สกุลเวช

วันจันทร์ที่ 8 เมษายน พ.ศ.2500 พระสงฆ์ทำพิธีบรรจุของลงในใจกลางพระธาตุ และบอกแก่หมื่น (ป่าบงขวาง) เรื่องอิฐวัดร้างที่ต้องการ กลับมาวัด (วัดไชยราษฎร์สำราญ) ดูการเตรียมเสาวิหาร

จัดขบวนแห่ยอดฉัตรพระธาตุ เพื่อหาปัจจัยในการก่อสร้าง

วันเสาร์ที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ.2500 จัดขบวนแห่ยอดฉัตรในเมืองเชียงาย นายศรัทธา สกุลเวช ได้ประสานรถเทศบาลเมืองเชียงายไว้ ท่านบันทึกว่า ไปเวียงกับแก้อื่น, อินตา เอารถจักรยานฝากบ้านนายตีบ ตัดผม รยนต์ของเทศบาลฯ มาถึง 8 น. ประดับรถ โดยเอาฉัตรตั้งบนหลังคาหน้า กวารถจะเคลื่อนออกจากวัด (วัดศรีทรายมูล) เกือบ 10 น. เคลื่อนไปตามถนนหน้าสำนักงานไธยาสูบ เลี้ยวหน้า ป.ณ. ผ่านข้างจวนฯ ไปตามถนน ธาราลัย เลี้ยวไปข้างเทศบาลฯ เลี้ยวไปหน้าบ้านหมอบริบูรณ์ หยุดกินข้าวกลางวันที่ประตู เชียงใหม่ บ่ายออกไปทางรอบเวียง ผ่านหน้าวัดศรีเกิด มาห้าแยกฯ ผ่านหน้าร้านงามศิลป์ เลี้ยวหน้าวัดกลางเวียง ตรงออกไปถึงหน้าบ้านมหาจุญ สันทรายหลวง กลับถึงวัด-ศรีทรายมูลค่าพอดี ได้เงิน 748.75 บาท หักแล้วคงเหลือ 496.75 บาท นอนในวิหาร วัดศรีทรายมูล

วันอาทิตย์ที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2500 เข้าไปตลาดกับแก้อื่น, อินตา กินอาหารในตลาดแล้วรถไธยาสูบมาถึงก่อน 8 น. จัดแต่งรถแล้วออกไปห้าแยกฯ ถึงบ้านนางแลเที่ยงกว่า หยุดกินข้าวแล้วไปวัดลำเปียง ยอดฉัตรครดเสียหายบ้าง ท่านชาว³⁸ ช่วยแต่งให้ ช่างฟ้อนแสดงในวัดอยู่นาน กลับแวะวัดบ้านดู่ ท่านสมบุญ³⁹ เจ้าคณะตำบลอยู่ที่นั่น กลับถึงวัด-ศรีทรายมูล 5 โมงกว่า เอาเครื่องเงินไปส่งบ้านหล้าศรีคำเบา รายรับวันนี้ 302.75 บาท หักแล้วคงเหลือ 3.25 บาท เหลือกลับมาในนามของท่านพระครูส่งมาช่วยค่าก่อสร้าง 500 บาท กลับพร้อมกับแก้อื่น เมื่อ 20 น. ถึงบ้านเกือบ 22 น.

ฉัตรยอดพระเจดีย์เวียงชัย ขณะที่ออกทำการแห่

³⁸ ศุภชลา พระครูพิศาลกัลยาณคุณ อดีตเจ้าอาวาสวัดลำเปียง ต.บ้านดู่ (ปัจจุบัน ตำบลนางแล) อ.เมือง จ.เชียงราย พ.ศ.2497-2539

³⁹ พระครูสมบุญศีลขันธ์ อดีตเจ้าอาวาสวัดบ้านดู่ ต.บ้านดู่ อ.เมือง จ.เชียงราย พ.ศ.2484-2519

อุปสมบทที่วัดบ้านท่าล้อ “ราษฎร์ชุมพล” เนื่องในงานฉลองพุทธศตวรรษที่ 25 และสมโภชพระเจดีย์เวียงชัย

งานอุปสมบท นายศรัทธา สกุลเวช และ นายอิน พรหมจินดา เนื่องในงานฉลองพุทธศตวรรษที่ 25 ณ วัดบ้านท่าล้อ “ราษฎร์ชุมพล” ต.สันทราย อ.เมือง จ.เชียงราย (ปัจจุบัน วัดราษฎร์ชุมพล ต.เวียงชัย อ.เวียงชัย จ.เชียงราย) โดยมี นายบุญทา ประมรณ นายบุญยืน แก้วบุญมา ร่วมเป็นเจ้าภาพจัดงาน

วันพฤหัสบดีที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2500 บันทึกว่า จดหมายให้อ้ายห้อยไปเอาผ้าเหลืองจากนายบุญทา อ้ายลพไปซื้อกับข้าวเมืองชุม กินข้าวเช้าแล้ว สาและเมียแก่อื่นไปช่วยทำกับข้าวเลี้ยงแขกที่บ้านด้าย เราไปต้อนรับแขกที่มาขออุปบอย มีกำนันและผู้ใหญ่บ้านหลายคนมาร่วมด้วย บ่ายโกนหัวนุ่งขาว นายบุญทาโกนหัวและอาบน้ำให้ นุ่งขาวแล้วนั่งให้หมอขวัญมาสู่ขวัญและคนเฒ่าคนแก่มาผูกมือให้ เช้ามาถึงราวบ่าย 5 มีเงินที่ผู้บริจาคในเวียงร่วมมาให้และค่าถ่ายรูปอีก 120 บาท ถ่ายรูปหมู่แล้วแห่มาวัด ฝนลงมาถูกระหว่างแห่ 2-3 เม็ด ถ่ายรูปที่หน้าวิหารอีก พอเข้าวิหารแล้วทั้งฝนทั้งลม กลางคืนพระสงฆ์ทำพิธีให้เรา กับแก่อื่น เข้าวงกลมสายสิญจน์ แล้วสวดชัยมงคลประพรมให้

ที่บ้านนายบุญทา ประมรณ

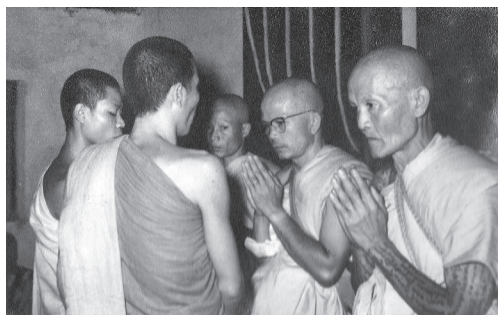
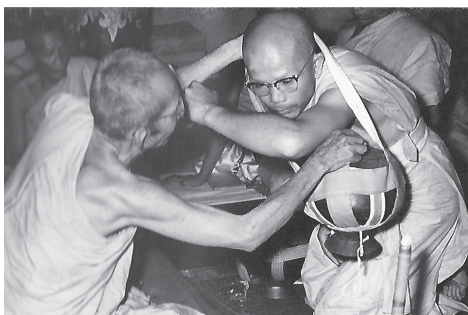

เย็นวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2500 ณ วัดบ้านท่าล้อ “ราษฎร์ชุมพล”

วันศุกร์ที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2500 ก่อนจ้งหันทำพิธีบรรพชาด้วยกัน 3 รูป รอท่านพระครูพรหมลังการอยู่จนจนเพล ท่านมาถึงฉันเพลแล้วเข้าพิธีอุปสมบทฯ แล้วเกือบเที่ยง ในระหว่างพิธีแข่งถ่ายรูป เมื่อเสร็จพิธีแล้วถ่ายรูปหมู่อีกหลายรูป บ่ายประมาณ 2 โมง เดินตามล้อท่านพระครูถึงพระธาตุ ราวบ่าย 3 แวะกราบท่านต่นแล้วอาบน้ำเข้าประจำกุฏิ

ขอบรรพชา ขอนิสัย ขออุปสมบท รับเป็นภาระ

อินทจกโก ภิกขุ ผู้เป็นอุปัชฌายะ กำลังสวมบิหารให้แก่ สหุสาสมปนโน เมื่อวันศุกร์ ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 6
ปีระกา ตรงกับวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2500 เวลา 11.30 น. ณ อุโบสถวัดราชวรานุชชุมพล
พระอรุณ ฐานาโร วัดไตรแก้ว, พระพส วัดมุงเมือง เป็นพระกรรมวาจาจารย์

ภิกษุและสามเณรที่บวชในวันเดียวกัน พระอุปัชฌายะ พระคู่สวด และพระอันดับ

ถ่ายรูปหมู่ภิกษุ สามเณร คณะศรัทธา และยอดคณิตรพระธาตุเจดีย์ “เวียงชัย” ณ วัดบ้านท่าล้อ (ราชวรานุชชุมพล)

ร่วมกับครูบาอาจารย์ ญาติโยม มิตรสหายที่ใกล้ชิด

วันเสาร์ที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ.2500 เข้าออกไปบิณฑบาตกับพระอันถึงเขตบ้าน สันทราย ข้าวล้นบาตร ต้องให้นายเป้ง กาบุตร แบกขามว่างคอยถ่ายออก ฉ้นเช้าแล้วรับ การอบรมทางวิปัสสนาประมาณ 1 ชม. มานอนอ่านหนังสือการพระศาสนาภาค 5 กลาง วันและบ่ายท่านตุ่นมานั่งคุยและสั่งสอนไปด้วย เย็นออกไปเดินที่บริเวณพระธาตุ กลางคืน ไปนมัสการพระธาตุและเขียนคำปาฐกถาให้ท่านอื่น

พระศรัทธา สทฐาสมปนโน ญาติโยมสร้างอาศรมปฏิบัติธรรมที่ดงเวียงชัย บริเวณป่าต้นยางใหญ่

วันจันทร์ที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ.2500 เข้าออกไปนั่งในปะรำเพื่อรับอาหารบิณฑบาต สวดมนต์แล้วกลับฉ้นข้าวต้ม บ่าย เสียนุช, แก่กอง และนายรส จากป่าซางมาถวายของ ออกไปตีส่วนที่บกพร่องเล็กน้อยของพระเจดีย์ แล้วรื้อนั่งร้านออกหมด ปลุกต้นโพธิ์ กลางคืน ออกไปเวียนเทียนและเทศนา 1 กัณฑ์ เป็นครั้งแรกในชีวิตที่แสดงพระธรรมเทศนา ไม่มีการ เก้อเจินอย่างใด แต่ตอนให้พรญาติไม่คล่องต้องให้ท่านอินทวันบอก

พระธาตุเจดีย์เวียงชัยขณะทำการก่อสร้าง

ภาพ : ศรัทธา สกุละเวช

วันพุธที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2500 เข้าไปบิณฑบาตแยกไปทางถนนปงเย็นจนเลยเขตบ้าน ขากลับมีนายเป็ง, นายเฮือน ช่วยแบ่งข้าวสุกและอาหารออกจากบาตรตามมาส่งจนถึง คูณงานที่มัลลอมรั้วเจดีย์และย้ายต้นโพธิ์ด้านใต้

วันพฤหัสบดีที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ.2500 เข้าอำเภามาใส่บาตร หมอสมมาถ่ายรูปแล้วออกมาเดินบิณฑบาตทางดินแดงจนสุด ย้อนไปบวกฮ้างจนสุด ท้องพระปรตต์บางอย่างจนป่วยตุ้ลงตื้นกลับมา ขึ้นไปกราบลาตุ้ลงตื้น ท่านอินทวัน พร้อมกับท่านอินแล้วเก็บของกลับที่วัดบ้านเวียงชัย ตุ้ลงไชยวรรณไม่อยู่เลยไปวัดไชยปราการ จนเย็น ขอลาสึกขาบทกับท่านอินแก้ว พลบค่ำจึงกลับถึงบ้าน เลยไปเมืองชุม

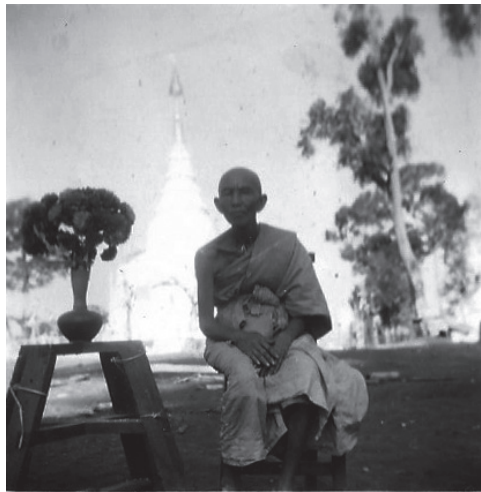

ออกบิณฑบาต เข้าวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ.2500

วันศุกร์ที่ 16 สิงหาคม พ.ศ.2500 กลางคืนมีดาวหางให้เห็นเบื้องต้นตะวันตกเฉียงเหนือ ชาวบ้านเห็นกันมา 3-4 คืนแล้ว

ตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นมา ช่วงนี้ปกติจะเริ่มเข้าสู่ฤดูฝน แต่ปีนี้ฝนตกน้อย ไม่เป็นไปตามฤดูกาล วันเสาร์ที่ 17 สิงหาคม นายศรัทธา สกุลเวช ได้เขียนจดหมายแจ้งเรื่องจะทำพิธีขอฝนไปตามวัดต่างๆ วันต่อมาแจ้งข่าวจะทำพิธีขอฝนในตลาด

วันจันทร์ที่ 19 สิงหาคม พ.ศ.2500 คุณคนแฉ่วป่าที่พระธาตุ บ่ายพระสงฆ์และสามเณร 18 รูป มาร่วมพิธีสงฆ์น้ำพระธาตุ สวดมนต์ ฟังเทศน์ในพิธีขอฝน

พระธาตุเจดีย์เวียงชัยขณะทำพิธียกฉัตร พระครูพรหมลังการ ประธานฝ่ายสงฆ์ ถ่ายรูปเป็นที่ระลึก

ภาพ : ศรัทธา สกุลเวช

ขบวนแห่พิธีสงฆ์นำพระธาตุเจดีย์เวียงชัยและพิธีขอฝน

วันอังคารที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2500 ฝนที่แล้งไปร่วมเดือนเริ่มตกหนักไปตั้งแต่นั้นนี้ จากนั้นฝนตกหนักทุกวัน กระทั่งวันจันทร์ที่ 2 กันยายน นายชื่น คำเป็ก มาปรึกษาเรื่องน้ำท่วม ฝนยังตกหนักต่อเนื่อง วันพุธที่ 4 กันยายน ได้รับแจ้งว่า นายมูล คำเป็ก ถูกฟ้าผ่าตาย เข้าอีกวันให้แก่แบ่งไปส่งรายงานเรื่องฟ้าผ่าที่อำเภอฯ ปลัดสนั่น หมอจันทร์ สอบถามเรื่องการตายแทนการพลิกศพ

เจดีย์เวียงชัยพัง ครั้งแรก

วันพฤหัสบดีที่ 19 กันยายน พ.ศ.2500 เจดีย์เวียงชัยพังไป 1/3 ทางทิศเหนือ เขียนจดหมายไปบอกนายบุญทา ท่านกิ่งแก้ว ไม้คมๆ บาดเท้าข้างขวาเหวหะไป (นายศรัทธา) ต้องนอนพักและทำงานในโรงสี

ช่วงนี้เนื่องจากฝนตกหนักน้ำท่วม การสัญจรไปมาไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นล้อวัว รถถีบ หรือการข้ามแม่น้ำลาว แม่น้ำกรณ์ จากเวียงชัยไปเมืองชุมก็ข้ามน้ำไม่ได้

ปรึกษาเรื่องบูรณะพระธาตุเวียงชัยและเขารุกขมุล ดงเวียงชัย

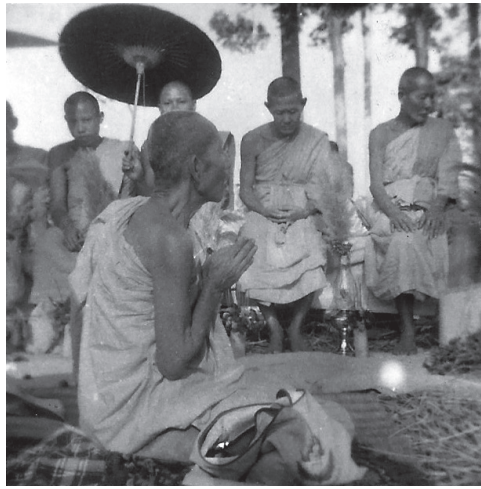
วันพฤหัสบดีที่ 9 มกราคม พ.ศ.2501 พระครูพรหมลังการ เป็นประธาน พระสงฆ์ สามเณร 15 วัด ร่วมปรึกษาเรื่องการบูรณะพระธาตุ ตกลงจะแผ้วถางพื้นที่วันแรม 8 ค่ำ เขารุกขมุลตั้งแต่วันที่ 15 คือวันแรม 10 ค่ำ ออกรุกขมุลวันขึ้น 1 ค่ำ ระหว่างนี้ตัดบาตร ทำบุญทุกวัน แต่วันแรม 15 ค่ำ มีเทศน์มหาชาติ มีการตัดบาตรข้าวสาร ระหว่างที่สงฆ์เขารุกขมุลจะเก็บอิฐที่พังทลายลงมาแล้วจะก่อโดยท่านพระครูพรหมลังการจะเป็นช่างไปก่อน ใช้เงินทุนเดิมซึ่งมีอยู่พินกว่า และรายได้ระหว่างรุกขมุลรวมทำไปตามกำลังทุน

วันอังคารที่ 21 มกราคม พ.ศ.2501 เข้าไปลานพระธาตุ รับศีล ถ่ายรูป ฝากจักรยาน ไปให้อำภา กลับมาเร่งงานท่อโรงสี สาย ตีบซ้าย หนานชาญ และพวกผู้หญิงเอาข้าวเปลือก มาร่วมทำบุญและช่วยประดับดอกไม้ รวมเงินในขันผูกมือ สายไปให้ร่ำทำท่อสังกะสีเลยไป พระธาตุ พวกผู้ใหญ่บ้านที่มาร่วมพิธี มี แฉล้ม, ก้อน, เรือง รับศีล พระสวดชัยมงคล พิณพาทย์บรรเลง ช้องประโคมเป็นระยะๆ เสร็จเที่ยงพอดี แล้วพระสงฆ์ทั้ง 9 รูป ทำพิธี เสริมพระธาตุ กลับมาผูกข้อมือให้ เป็นพิธีสู่ขวัญมัดมือครั้งใหญ่ในชีวิตที่เคยทำมา รีบกลับมาเร่งงานทางโรงสี บ่าย 3 กว่าๆ พระสงฆ์ 7 รูป รวมทั้งท่านพระครูพรหมลังการมาถึง ก่อนกำหนดที่นิมนต์ไว้ ต้องรีบเร่งจัดที่บูชา อาสนะ ประมาณ 1 ชั่วโมงพิธีทำบุญเรือนประจำ ปีและเปิดโรงสีใหม่ก็เสร็จ เย็นทดลองสีข้าวและสีข้าวที่ชาวบ้านนำมารวมกันถวายพระได้ ค่อนกระสอบ กลางคืนไปไร่และไปพระธาตุ ทำบุญเรือนและเปิดโรงสีวันนี้มีฝนปรอยลงมานิดหน่อย เป็นนิมิตที่ดีที่น่าอัศจรรย์

ดงเวียงชัย สถานที่รูกขมูล พ.ศ.2501

ภาพ : ศรัทธา สกุลเวช

ดงเวียงชัย สถานที่รุกขมูล พ.ศ.2501

ภาพ : ศรัทธา สกุลเวช

ระหว่างนี้มีการบูรณะก่อเสริมพระธาตุตามกำลัง จากบันทึกฯ นายศรัทธา สกุลเวช ได้ใส่ใจเข้าไปดูพระธาตุอย่างสม่ำเสมอ วันอาทิตย์ที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ.2501 ได้แวะคุยกับช่างก่อพระธาตุอยู่นาน หลังจากเดินทางไปป่าบางขวางพบนายบุญตัน หนองกิจ เลือกตั้งที่วัดราษฎร์เจริญ แล้วมากินข้าวบ้านแก่มั่น และมาเลือกตั้งที่วัดพนาลัยเกษม ข้ามทุ่งทางถนนเวียงเหนือถึงเวียงชัยก่อนเที่ยง บ่าย 4 กว่า ไปเลือกตั้งร่องกุ่ม

เจดีย์เวียงชัยพัง ครั้งที่ 2

วันศุกร์ที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2501 เข้า ลุงอ้าย ใจคำ มาบอกเรื่องเจดีย์พังเมื่อคืนนี้ (บันทึกสั้นๆ ไม่มีรายละเอียดต่อ และข้ามไปบันทึกเรื่องอื่น)

ดงเวียงชัยหลวง ดงเวียงชัยน้อย

น่าสนใจว่า สถานที่นี้มีทั้ง **ดงเวียงชัยหลวง** และ **ดงเวียงชัยน้อย** จากบันทึกวันจันทร์ที่ 8 กันยายน พ.ศ.2501 เข้าไปบ้านลุ่มครู่หนึ่ง สายไปดงเวียงชัยหลวง กับ นายแปง มาละ ตรวจสอบสภาพที่ดินและไร่ข้าว ฯลฯ กลับบ่ยไปดู่ที่**ดงเวียงชัยน้อย** กับ คุณเผด็จ คุณเลื่อน ถึงบ้านบวกร้างแล้วกลับ กลางคืนไปส่องอิเหนาที่เครือกล้วยสุก 2 ครั้ง ไม่พบ

วัดถนนเนินพระธาตุ

วันพุธที่ 17 กันยายน พ.ศ.2501 วัดถนนเนินพระธาตุ ปักหลักไม้จริงทุกๆ 50 เมตร และวัดถนนซอยเหนือ, ซอยใต้ คุณพิน, เลื่อน, แก่แปง, แปง มาละ, ต้น ราชคม มาช่วย จนบ่ยโมงครึ่งจึงเสร็จ

ประชุมเรื่องปลูกศาลาสามแยก (ศาลาดอกกรัก)

วันพฤหัสบดีที่ 18 กันยายน พ.ศ.2501 เข้า ไปบ้านลุ่มเลยไปบ้านแก่อื่น กลางวัน นอนครู่ใหญ่ บ่ยสี่ข้าว ค่ำไปเยี่ยมครอบครัวคุณสุพจน์ซึ่งจากกรุงเทพฯ มาถึงวันนี้ เลยไป **ประชุมเรื่องปลูกศาลาสามแยก** กลับมาบ้านไร่ก่อนเที่ยงคืนนอนไม่หลับ จนจวนตี 3 จึงหลับได้

ประเพณีพระธาตุ

วันจันทร์ที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ.2502 บ่ย ประชุมร่วมกับคณะสงฆ์ เรื่อง ประเพณี พระธาตุ แล้วพิมพ์บันทึกการประชุมให้ 21 แผ่น

วันพฤหัสบดีที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2502 เย็นไปไร่ดูประรำที่พระธาตุ พบนายบุญทา กับพวกที่มาจากพระธาตุทุ่งก้อ กลางคืนประชุม เข้านอนเมื่อเที่ยงคืน

วันศุกร์ที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2502 ไปสงฆ์น้ำพระธาตุและจุดบอกไป เย็นไปเมือง ชุมกับสุมิตรพร้อมพวกคุณสันต์เลิกงานจากไร่ กลางคืนกินข้าวบ้านน้อยเสาร์

วันจันทร์ที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2503 ไปเจดีย์เวียงชัย ชาวบ้านแผ้วถางและทำปะรำ ไม่มื่อต้องมาขอแรงชาวบ้านและล้อที่ผ่านมาบรรทุกไปให้อีก

วันอังคารที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2503 เย็นไปร่วมพิธีเวียนเทียนเจดีย์เวียงชัย กลางคืนประชุมผู้ช่วย 4 คน ไปเยี่ยมศพอีเขียวที่บ้านลุ่มน้อยต้น

วันอังคารที่ 4 เมษายน พ.ศ.2504 พิมพ์หนังสือถึงเจ้าคณะตำบล เรื่องบรรจุพระ เครื่องเจดีย์เวียงชัย ประชุมผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่ 11 น. จนบ่ย 3

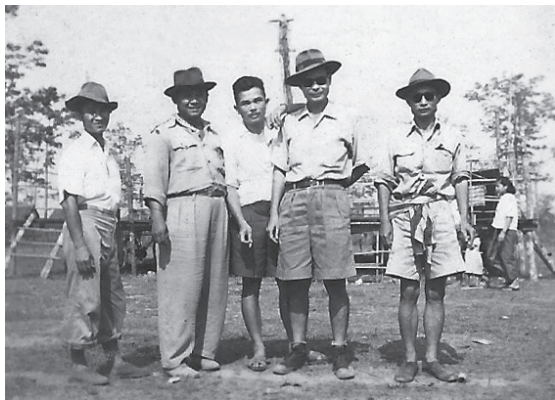
ผังเวียงเก่า เวียงชัย

วันเสาร์ที่ 8 เมษายน พ.ศ.2504 มหาแสง มนวิฑูร, นายจรูญ สุวรรณมาศ, นายมะลิ โคกสันเทียะ, นายวิทยา อินทโกศัย มาจากกรมศิลปากร กับ พันธุ์พา และครูชายอีก 1 คน ข้าวกลางวันด้วยกัน แล้วพาไปดูผังเวียงเก่า แวะไร่ จากไปเมื่อ 6 น. กลางคืนไปประชุม พวกล้อและคนที่ไม่ได้ไปตีหิน ลากหิน

งานเอื้องปง (งานสงกรานต์และประกวดนางงาม)

วันอาทิตย์ที่ 16 เมษายน พ.ศ.2504 เข้าไปตรวจหมู่บ้านต่างๆ กับ อินตา, อิน พรหม-จินดา แะบ้านครูสวัสดิ์ เวียงเหนือ ขวนแก่อื่นไปด้วย แะป่าบางขวาง ขวนแก่อื่นด้วย แะวังช้างขวนแก่อื่นไปด้วย แะเมืองชุมขวนแก่อื่นด้วย ไปสันชีเหล็กกลับมาก ถึงเวียงชัยเมื่อบ่าย 3 พิมพ์จดหมายถึงกอบแก้ว พิมพ์วงศ์ เรื่องขอมาช่วยงานเอื้องปง จัดระเบียบประกวดเอื้องปง เย็นๆ ชาวบ้านมาค้าหัวจากบ้านด้ายมาด้วย

วันจันทร์ที่ 17 เมษายน พ.ศ.2504 เตรียมทำความสะอาดบริเวณบ้าน ตักน้ำใส่โอ่ง เตรียมไว้ ชื้อน้ำแข็ง 1 ลูก เพราะวันนี้เป็นวันที่หมู่บ้านต่างๆ จะมาค้าหัว จวนเที่ยงผู้เข้า ประกวดเอื้องปง 10 คน วัดตัวและตัดเบอร์ที่หน้าอก คนยึดเยียดกันในตลาดและในร้าน มากเกินไป ต้องให้ผู้เข้าประกวดออกจากที่ไปพักต่างหาก แก่บุญทากล่าวในนามประชาชน ขอมาคารวะ เรากล่าวตอบ เสร็จแล้วนำผู้เข้าประกวดไปนั่งบนศาลา เริ่มกีฬา ท่องอินทร์ เอาเครื่องกระจายเสียงมาช่วยตั้งแต่เมื่อสาย ช่วยถ่ายรูป กีฬาเสร็จเมื่อบ่าย 4 โมงกว่า ครูใหญ่ก็มีฝนตกลมแรงและฟ้าลั่น

พิธีค้าหัวที่บ้าน และเวทีประกวดนางงามเอื้องปง

ภาพ : ศรีธธา สกฤเวช

เหล่าบรรดาผู้เข้าประกวดนางงาม “เอื้องปง” เดินเข้าพิธี ประชาชนที่ร่วมงานแต่งตัวอย่างสวยงาม

ประชุมปรึกษาเรื่องบรรจุพระเครื่องเจดีย์เวียงชัย

วันศุกร์ที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ.2504 ทำสุติบัตร มรณบัตร ทะเบียนราษฎร และเรื่องอื่นๆ ของชาวบ้านจากปงหลวง, ร่องบัวลอย คุณอุดม มโนเรือง มาถึง หนานกิ่งแก้ว มาตามคำเชิญ ปรึกษาเรื่องบรรจุพระเครื่องที่เจดีย์เวียงชัย ประชุมกลุ่มชาวนา

วันอาทิตย์ที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ.2504 บ่ายไปไร่และไปดูคนวัดทำปะรำเตรียมบรรจุพระเครื่องพຸ່ງนี้

วันจันทร์ที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ.2504 พิธีถอนหลักบ้าน, ถวายศาลากลางบ้าน, บ่อน้ำกินข้าวที่ศาลากลางบ้าน ฟังเทศน์ บ่ายพิธีบรรจุพระเครื่องที่เจดีย์เวียงชัย กลางคืนพาสุม, สุมิตร ไปเวียนเทียนที่วัด กลับมาเขียนจดหมายถึงมหาแสง, ฉวี, บุญช่วย

พิธีบรรจุพระเครื่องพระธาตุเจดีย์เวียงชัย

ภาพ : ศรัทธา สกุลเวช

พัฒนาพื้นที่พระธาตุเจดีย์เวียงชัย

วันศุกร์ที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ.2504 (เทศกาลเข้าพรรษา) กรรมการหมู่บ้านต่างๆ ปลุกต้นไม้ในที่สุขศาลา, เจดีย์, และโรงเรียนมัธยม ฝนตกหนักหลังจากที่ขาดไป 10 กว่าวัน

วันอาทิตย์ที่ 22 ตุลาคม พ.ศ.2504 เข้าไปไร่ครูหนึ่ง กลับมาดูระเบียบในวัดที่จัดเตรียมคอยรับสลาภกัต ทำสูติบัตร แล้วไปถ่ายรูปในวัด บ่ายแจ้งการพัฒนาวัดและการสร้างศาลาประชาคมที่เจดีย์เวียงชัยให้พุทธศาสนิกชนที่มาประชุมฟัง ของไทยทานได้แก่พระสงฆ์ วัดวังช้าง, ดอนมูล, ท่าบันได, บ้านด้าย

วันพุธที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2504 ไปวัดถนนเนินพระธาตุเจดีย์เวียงชัย ให้ผู้ช่วย 4 หมวด ถอนหญ้าทางทิศตะวันตก

วันพฤหัสบดีที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ.2504 ไปดูการขุดเนินพระธาตุ วันนี้มีหมวด 4 และหมวด 1 ลงมือ

วันอาทิตย์ที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ.2504 เอาคนงานมาถางป่าบริเวณสุขศาลา เจดีย์ และ รร.มัธยม ประมาณ 130 คน เข้าไปดูทั้งเช้าและบ่าย เสร็จแล้วชวนแก่อื่น ผัด บุญกัน ไปบ้านด้ายแล้วกลับมากินเหล้าที่บ้าน โดยมี ทองอินทร์ แก่บุญทา สารวัตรอ่อน ครูดวงทิพย์ มาร่วมด้วย

นำเสียดายที่สมุดบันทึกรายวัน (Diary) ปี พ.ศ.2505-2506 สูญหายไป จึงไม่ทราบว่ามียกกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระธาตุเจดีย์เวียงชัยอย่างไรบ้าง

บรรยายประวัติศาสตร์ที่เจดีย์เวียงชัย

วันพฤหัสบดีที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2507 พิมพ์หนังสือแจ้งเรื่องบรรยายประวัติศาสตร์ที่เจดีย์เวียงชัย ถึงกำนันทุ่งก่อ, ห้วยสัก, ครู, เจ้าคณะ และผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน

วันเสาร์ที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2507 เข้าแจ้งข่าวปลูกฝัสดาข, บรรยายประวัติศาสตร์ในตลาด แล้วไปตลาดเมืองชุม เยี่ยมหนานโหม้และเก็บเงินค่าวิทยุ ไปพบแก่เรื่องกลับแวะดูปะรำที่ศาลาประชาคมที่เจดีย์เวียงชัย

วันอาทิตย์ที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2507 ไปดูปะรำที่พระธาตุเพราะคนมามาก รอคุน สงวน โชติสุขรัตน์ จนสาย ถวายอาหารเพลพระแล้ว เมื่อเที่ยงจึงลงมือชี้แจงถึงความประสงค์ที่เชิญมา ชี้แจงถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์มีประโยชน์อย่างไร, พระเทศน์ 1 กัณฑ์ ชี้แจงถึงเหตุผลที่ชาวเชียงใหม่เจริญกว่าชาวเชียงราย ผู้มาฟังบริจาคเงินรวม 120 บาท 50 สตางค์ กราบพระๆ มอบให้เป็นทุนเจดีย์เวียงชัยทั้งหมด จ่ายค่าเครื่องกระจายเสียง 50 บาท

เรื่องราวของพระธาตุเจดีย์เวียงชัย ขาดหายไปจากบันทึก

หลังจากการจัดงานบรรยายประวัติศาสตร์ที่พระธาตุเจดีย์เวียงชัย โดย คุณสงวน โชติสุวรรณ์ นักเขียนสารคดีด้านประวัติศาสตร์ล้านนา ในวันอาทิตย์ที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2507 มีการบันทึกกล่าวถึงพระธาตุอีกครั้งในวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ.2507 ไปดูพวกเวียงเดิมเลื้อยไม้ที่ถนนเนินพระธาตุ กลับมาบ้านมาทำ ภาท.4

ทั้งปีบันทึกเพียง 2 ครั้งนี้

วันอังคารที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ.2508 ไปเวียงเดิมแต่เช้า แวะตลาดค้าขายเจริญ กินข้าวเข้าบ้านแก๊ซ 10 น. ประชุมที่วัดท่าบันได กินกลางวันบ้านแก๊สม บ่ายกลับ แก๊ทอง อินตา กลับพร้อมกัน แวะบ้านแก๊ลวันครู่หนึ่ง ถึงเวียงชัย แวะสวนเหนือ ค้างเลื่อยอิน เชื้อน-เพ็ชร แก๊ซกับแก๊สมมาถึงเมื่อเย็น พาไปดูสวนไร่เจดีย์งาม กลางคืนไปประชุมวัด-ไชยนาทรายณ์

วันพฤหัสบดีที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ.2508 วันนี้อรไปไถหวางต้นส้มสวนเหนือ เจดีย์โรงเรียนฯ กลางคือไปไถซ้ำ

ทั้ง 2 บันทึกของปี พ.ศ.2508 ไม่มีเรื่องราวกิจกรรมใดเกี่ยวข้องกับพระธาตุเจดีย์เวียงชัยเลย

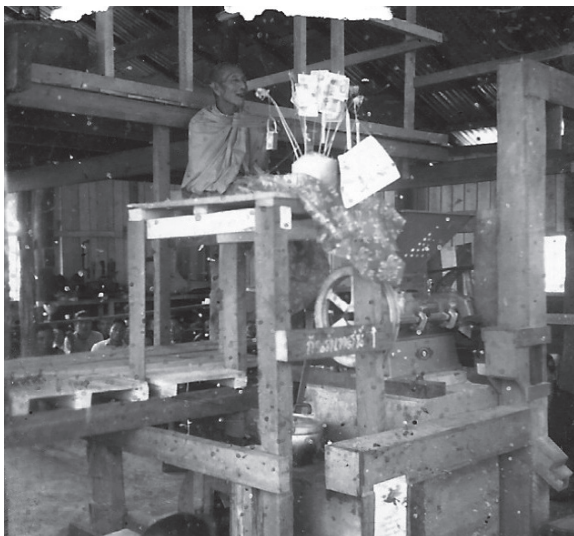
พ.ศ.2509 ไม่มีบันทึกเกี่ยวกับพระธาตุเจดีย์เวียงชัยเลย ผู้เขียนไล่อ่านไปจนถึงเล่ม พ.ศ.2516 ไม่ปรากฏการเขียนถึงพระธาตุเจดีย์เวียงชัยอีกเลย จึงหยุดการอ่านไว้ก่อนเพื่อสรุปการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ของพระธาตุเจดีย์เวียงชัย

เนื่องจากบันทึกเล่ม พ.ศ.2505, 2506, 2517 สูญหาย จึงไม่อาจทราบได้ว่า พ.ศ. 2505-2506 เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นกับพระธาตุฯ แต่จากการอ่านบันทึกในช่วง พ.ศ.2498-2504 หน้าที่ของกำนันศรัทธา สกุลเวช ยังไม่มาก ส่วนใหญ่เป็นการเดินทางเข้าเวียง ตลาด ทำสวน งานสาธารณะในพื้นที่ แต่ช่วงหลังเนื่องจากท่านต้องได้ดูแลพื้นที่กว้างขึ้นและมีประชากรเพิ่มขึ้น มีการตั้งหมู่บ้าน เขตปกครองเพิ่มขึ้น การตัดถนนหนทางงานพัฒนาต่างๆ ได้รับตำแหน่งกลุ่มชาวนา สมาคมชลประทานราษฎร งานทำสุติบัตร มรณบัตร รับรองทะเบียนราษฎร ประชุมหน่วยงานราชการ เดินทางไปต่างจังหวัดและต่างประเทศ (ได้ห้วน) งานรับแจ้งเหตุร้ายต่างๆ ปล้น ฆ่า ข่มขืน ทะเลาะวิวาท ลักควาย ด่าทอ ยิงกันตาย ฯลฯ จนท่านต้องเขียนใบลาออกจากผู้ใหญ่บ้าน ในวันที่ 28 กันยายน พ.ศ.2509 โดยให้เหตุผลว่า เพราะเป็นผู้ใหญ่บ้านมาตั้งแต่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2498 นานพอสมควรแล้วในการที่ได้รับใช้ทางราชการ ลาออกเพราะจะได้สะดวกในการสร้างฐานะให้มั่นคง ให้เป็นหลักประกัน แก่ครอบครัวในอนาคตต่อไป วันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ.2509 ประชุมผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกับครูใหญ่

ร.ร.ต่างๆ มีการขอร้องให้ถอนใบลาออก โดยมีบัญชีทางว่าของผู้ใหญ่บ้าน ครู หัวหน้าเหมืองฝาย ประมาณ 30 คน เซ็นมาด้วย ทองอินทร์, แก่บุญทา อยู่จนคำจึงกลับไป กลางคืนลัพธุ์ มาคุยด้วยครูใหญ่

ด้วยภาระหน้าที่ที่หนักหน่วงเหล่านี้ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ท่านไม่มีเวลาดูแลและจัดกิจกรรมพระธาตุเจดีย์เวียงชัยจึงถูกละเลยลตบทาหลง ประกอบกับโครงสร้างองค์เจดีย์อาจไม่แข็งแรงนัก ดังที่บันทึกข้างต้นหลังการก่อสร้างเพียง 6 เดือนก็พังทลายลงบางส่วนจึงต้องบูรณะขึ้นอีกครั้ง และพังทลายลงอีกครั้งที่ 2 ไม่แน่ว่าหลังจากนั้นช่วง พ.ศ.2505-2506 เล่มบันทึกที่สูญหายไปอาจมีเหตุการณ์เจดีย์พังทลายด้วยหรือไม่ สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์พ่อหลวงลัพธุ์ สุวรรณประภา ว่าหลังปี 2507 เห็นเพียงซากเจดีย์ที่พังแล้ว

อีกทั้ง พระครูพรหมลังการ ได้มรณภาพลงเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ.2508 พระเถระชั้นผู้ใหญ่ที่มีบทบาทร่วมกับท่านนัศรัทธา สกุลเวช ในการก่อสร้างพระธาตุเจดีย์เวียงชัยตั้งแต่เริ่มแรก ทำให้ขวัญกำลังใจของศรัทธาสาธุชนเสียสละหลักในการบูรณะไปด้วย

พระครูพรหมลังการ (บุญสม อินทกโก) อดีตเจ้าอาวาสวัดศรียายมูล, อดีตเจ้าคณะตำบลสันทราย อ.เมืองเชียงราย ศรัทธาเรียก “**ครูบาจักร**” ฉายา **ครูบาชาเหล็ก** เดินเท้าสอนหนังสือและปกครองสงฆ์เมื่อตอนไม่ได้ใช้ไม้เป็นพาหนะ พอมีไม้เป็นพาหนะ ท่านชี้ไม้ตระเวนตรวจงานทั่วพื้นที่จนไม้เหนียวหอบ จึงได้ฉายาอีกว่า **ครูบาม้าหว**

พระครูพรหมลังการ นามเดิม บุญสม ดอนชัย ชาตะ 20 มิถุนายน พ.ศ.2436 ที่บ้านดอนชัย ต.บัวสลี อ.เมืองเชียงราย (ปัจจุบัน บ้านสันสลี ต.ป่าอ้อดอนชัย อ.เมืองเชียงราย) บิดา พ่อหนานปัญญา มารดา แม่กองแสง ดอนชัย มรณภาพ 4 ตุลาคม พ.ศ.2508 สิริอายุ 72 ปี พรรษา 52

ริเริ่มแรกสร้าง กิ่งอำเภอเวียงชัย

เกริ่นนำ ปัจจัยหนึ่งของการก่อตั้ง กิ่งอำเภอเวียงชัย

สถานการณ์ความมั่นคงของชาติ ในปี พ.ศ.2497 เริ่มเกิดเหตุการณ์ก่อการร้ายใน จังหวัดเชียงราย พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ได้ส่งผู้ปฏิบัติงานจำนวนหนึ่ง เข้ามาทางภาคเหนือของประเทศไทย เพื่อแสวงหาแนวร่วมพื้นฐาน เป็นชาวไทยภูเขาที่ อาศัยอยู่ตามแนวชายแดน จ.เชียงราย และมีการปลุกระดมเพื่อเป็นแนวร่วมให้เข้ามาปฏิบัติ การในพื้นที่ พคท. เปิดฉากการต่อสู้ด้วยอาวุธกับเจ้าหน้าที่ในภาคเหนือขึ้นเป็นครั้งแรกที่ บ้านน้ำป่าน ต.นาไร่หลวง อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2510 ซึ่งถือว่าเป็นวัน “เสียงปืนแตก” ของ พคท. ในเขตภาคเหนือ ต่อจากนั้นได้มีการต่อสู้เรื่อยมา โดย ในวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2510 ได้มีการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลที่บ้านห้วยชมภู ต.ยางฮอม อ.เทิง จ.เชียงราย (ในขณะนั้น) พคท. สามารถจัดตั้งฐานที่มั่นในภาคเหนือได้ถึง 9 แห่ง และฐานที่มั่นที่สำคัญแห่งหนึ่งคือ “ฐานที่มั่นดอยยาว-ดอยผาหม่น” จ.เชียงราย กองกำลังติดอาวุธของ พคท. คอยเคลื่อนไหวขัดขวางการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการสร้าง ทางและการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคง การสู้รบเกิดขึ้นหลายครั้ง⁴⁰

เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.2510 ทางราชการจัดตั้ง “หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 23 เชียงราย” เป็นหน่วยขึ้นตรงของ กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ หรือ “กรป.กลาง” ตั้งอยู่ที่บ้านเหล่า ต.ทุ่งก่อ อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย (ในขณะนั้น) โดยมี พ.อ.วิเชียร ภูเจริญยศ เป็นผู้บังคับบัญชา (ดำรงตำแหน่ง พ.ย. 2510 - มี.ค. 2514) ภารกิจหลักของหน่วยงานคือ พัฒนาประเทศเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ⁴¹ ปัจจุบัน คือ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 35 สำนักงานพัฒนาภาค 3 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

⁴⁰ ออนไลน์ : www.museumthailand.com/th/1149/storytelling/รอยพระบาทพ่อ

⁴¹ ประวัติหน่วย นพค.35 สนภ.3 นทพ. ออนไลน์ : <https://mdu35.rtarf.mi.th/uru/>

เมื่อจัดตั้งหน่วยพัฒนาเคลื่อนที่ 23 เชียงราย ได้สร้างถนนเพื่อความสะดวกในการลำเลียงยุทโธปกรณ์และเส้นทางยานพาหนะทางทหาร ปัจจุบันคือ **ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1173 ถนน กรป.กลาง (ศรีเวียง - แม่เลียบ)**

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1173 [แยกทางหลวงหมายเลข 1152 (ศรีเวียง) - บรรจบทางหลวงหมายเลข 1098 (แม่เลียบ)] เป็นถนนที่แยกมาจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1152 (บ้านหัวดอย-บ้านด้าตลาด) หรือทางหลวงเอเชียสาย 3 (AH3) ที่บ้านศรีเวียง ตำบลเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงที่จะสร้างทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1173 พ.ศ. 2527⁴² ในสมัยที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นหนึ่งในถนนสายสำคัญในยุทธศาสตร์การปราบปรามคอมมิวนิสต์ในเขตดอยหลวง จังหวัดเชียงราย นอกจากนี้แล้ว ทางหลวงสายนี้ยังถูกประกาศให้เป็นทางหลวงที่จำเป็นต้องก่อสร้างโดยเร่งด่วน⁴³ ในสมัยที่ นายสมัคร สุนทรเวช เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในปัจจุบันเริ่มต้นจากแยกบ้านด้าย ตำบลเวียงชัย อำเภอเวียงชัย ส่วนช่วงบ้านศรีเวียงจนถึงบ้านด้าย บางส่วนเป็นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1410 ในช่วงบ้านด้าย-บ้านไชยเจริญ ทั้งนี้แนวทางหลวงที่บ้านศรีเวียง-บ้านไชยเจริญเดิมเป็นทางหลวงที่ใช้สัญจรภายในหมู่บ้านแทน

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1173 ถนน กรป.กลาง (ศรีเวียง - แม่เลียบ) ความยาว 47.133 กิโลเมตร
ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข_1173

⁴² ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 10 เล่มที่ 101 ตอนที่ 200, 31 ธันวาคม 2527.

⁴³ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 102 ตอนที่ 65, 28 พฤษภาคม 2528.

นอกจากภารกิจหลักของหน่วยพัฒนาเคลื่อนที่ 23 เชียงราย การติดต่อประสานงานกับส่วนราชการอื่นๆ ในขณะนั้นที่ตั้งหน่วยงานพัฒนาฯ อยู่ในพื้นที่ตำบลทุ่งก่อ อำเภอเมืองเชียงราย ทำให้ต้องเดินทางไกลไม่สะดวกต่อการประสานงาน อีกทั้งท้องที่อำเภอเมืองเชียงรายมีพื้นที่กว้างขวางซึ่งจะตรวจตราให้ตลอดท้องที่ได้โดยยาก ในปี พ.ศ.2512 ภาคส่วนราชการและปกครองท้องที่จึงมีแนวทางแยกพื้นที่ตั้งเป็นอีกอำเภอหนึ่ง อีกทั้งเข้าหลักเกณฑ์จำนวนประชากรที่จะจัดตั้งได้ โดยครั้งนั้นกำนันศรัทธา สกุลเวช (ขณะนั้นเป็น สจ.) มีส่วนสำคัญมากที่มีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ได้ปรึกษาหารือกับ นายชูสง่า ฤทธิประศาสน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย (ขณะนั้น) ในปี พ.ศ.2516 จัดการเกณฑ์ชาวบ้านร่วมกันแผ้วถางจัดเตรียมพื้นที่ที่กำนันศรัทธา สกุลเวช ได้สงวนที่ดินไว้เมื่อครั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านเวียงชัย ได้เลือกพื้นที่ “ดงเวียงชัย” เพื่อเสนอให้ทางการพิจารณา ถึงแม้ว่าทางหน่วยพัฒนาเคลื่อนที่ 23 เชียงราย ได้เสนอให้ใช้พื้นที่ที่ตั้งหน่วยงานฯ จัดสรรให้เป็นสถานที่ก่อสร้างที่ว่าการกิ่งอำเภอฯ ก็ตาม โดยให้เหตุผลว่าจะได้สะดวกต่อการประสานงานทั้งส่วนราชการและประชาชน อีกทั้งหน่วยงานฯ มีไฟฟ้าใช้ตั้งแต่ต้นไม่ต้องขอทำเรื่องขยายเขตไฟฟ้าอีก แต่ด้วยการผลักดันและความตั้งใจของกำนันศรัทธา สกุลเวช พ.ศ.2517 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง แบ่งท้องที่อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ตั้งเป็น กิ่งอำเภอเวียงชัย มีเขตการปกครอง 3 ตำบล คือ ตำบลเวียงชัย ตำบลทุ่งก่อ และตำบลผางาม พิจารณานุมัติให้สถานที่ก่อสร้างที่ว่าการกิ่งอำเภอฯ อยู่ที่ “ดงเวียงชัย” ตั้งแต่นั้น

สจ.ศรัทธา สกุลเวช และชาวบ้านร่วมกันแผ้วถางสถานที่เพื่อจัดสร้างที่ว่าการกิ่งอำเภอฯ พ.ศ.2516

การตัดต้นยางเพื่อปรับเตรียมพื้นที่และพิธีสวดถอนเพื่อความเป็นสิริมงคล

ภาพ : ศรัทธา สกุลเวช

ที่ว่าการกิ่งอำเภอเวียงชัย พ.ศ.2519
เอื้อเฟื้อภาพ : รัตนา คำต๋อ

ที่ว่าการกิ่งอำเภอเวียงชัย พ.ศ.2521
เอื้อเฟื้อภาพ : ไปรยา สกุลเวช

แหล่งโบราณคดี
ในพื้นที่ "อำเภอเวียงชัย"

โบราณคดีเชียงราย : กรมศิลปากร พ.ศ.2533
เอกสารกองโบราณคดี หมายเลข 9/2533

1. บ้านทุ่งยั้ง 1 ต.ผางาม อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

สภาพภูมิประเทศโดยรอบ : เป็นที่ราบลุ่ม ล้อมรอบทุกด้านด้วยเทือกเขาหินปูน มีลำห้วยไหลผ่านทางด้านเหนือ

2. บ้านทุ่งยั้ง 2 ต.ผางาม อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

สภาพภูมิประเทศโดยรอบ : ใกล้เคียงแหล่งบ้านทุ่งยั้ง 1 ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่ม มีเทือกเขาหินปูนล้อมรอบ มีลำห้วยไหลผ่านทางด้านเหนือ

3. บ้านสันจ๋อนไถ ต.ผางาม อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

สภาพภูมิประเทศโดยรอบ : ล้อมรอบด้วยที่ราบลุ่มขนาดเล็กที่อยู่ระหว่างเทือกเขาและเนินเขาสลับกัน มีลำห้วยไหลผ่านทางด้านใต้

4. บ้านหนองบัว ต.ผางาม อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

สภาพภูมิประเทศโดยรอบ : ล้อมรอบด้วยที่ราบลุ่ม ถัดจากที่ราบลุ่มไปเป็นเทือกเขาและเนินเขา มีลำห้วยอยู่ทางด้านตะวันออก

5. สันเวียง บ้านป่าบง ต.ผางาม อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

สภาพภูมิประเทศโดยรอบ : ด้านเหนือเป็นแนวเทือกเขาขนาดใหญ่ ด้านตะวันตกและตะวันตกเฉียงใต้เป็นที่ราบลุ่ม มีลำห้วยไหลผ่าน

6. บ้านร่องห้า ต.ผางาม อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

สภาพภูมิประเทศโดยรอบ : ด้านเหนือเป็นที่ราบลุ่มสลับกับเนินดินเตี้ยๆ ด้านใต้เป็นแนวเทือกเขาขนาดใหญ่

7. บ้านร่องค้อ ต.ผางาม อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

สภาพภูมิประเทศโดยรอบ : เป็นที่ราบลุ่มวางตัวในแนวยาวเหนือ-ใต้ ขนาบข้างด้วยแนวเทือกเขาขนาดใหญ่ มีลำห้วยไหลผ่านทางด้านตะวันตก

8. บ้านท่าบันได ต.เวียงเหนือ อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

สภาพภูมิประเทศโดยรอบ : ล้อมรอบด้วยที่ราบลุ่มขนาดใหญ่ มีลำน้ำแม่ลาวและลำน้ำกกไหลผ่านทางด้านตะวันออก, เหนือและใต้

9. ดอยเวียงฮ่อ บ้านใหม่โพธิ์งาม ต.เวียงชัย อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

สภาพภูมิประเทศโดยรอบ : ล้อมรอบด้วยที่ราบลุ่ม (ทุ่งนา) มีเทือกเขาใหญ่อยู่ทางด้านตะวันออก แต่อยู่ไกลจากแหล่งมาก มีลำห้วยขนาดใหญ่ไหลผ่านทางด้านใต้

10. บ้านใหม่โพธิ์งาม 1 ต.เวียงชัย อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

สภาพภูมิประเทศโดยรอบ : ล้อมรอบด้วยที่ราบลุ่มทางด้านตะวันตก ด้านตะวันออกเป็นแนวเนินเขาสลับกับที่ราบลุ่ม ด้านใต้ใกล้ลำห้วยขนาดใหญ่ เป็นเนินเขาเดียวกับดอยเวียงฮ่อ มีแนวต่อเนื่องกัน พบแนวคูคันดินล้อมรอบเป็นรูปกลม

11. บ้านใหม่โพธิ์งาม 2 ต.เวียงชัย อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

สภาพภูมิประเทศโดยรอบ : ล้อมรอบด้วยที่ราบลุ่ม ด้านใต้มีลำน้ำไหลผ่าน และมีหนองน้ำขนาดเล็ก

12. บ้านศรีเวียง ต.เวียงชัย อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

สภาพภูมิประเทศโดยรอบ : ด้านเหนือเป็นที่ราบลุ่ม มีลำน้ำไหลผ่านทางด้านใต้ พื้นที่รอบนอกเป็นแนวเทือกเขาและเนินดินเตี้ยๆ

13. บ้านปงเย็น (บ้านเวียงชัย) ต.เวียงชัย อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

สภาพภูมิประเทศโดยรอบ : ล้อมรอบด้วยที่ราบลุ่ม มีลำน้ำไหลผ่านทางด้านใต้ พื้นที่รอบนอกเป็นแนวเทือกเขาและเนินดินเตี้ยๆ

14. บ้านดอนแก้ว ต.เมืองชุม อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

สภาพภูมิประเทศโดยรอบ : ด้านเหนือล้อมรอบด้วยที่ราบลุ่มสลับกับเนินเขาและเนินดินเตี้ยๆ ทางด้านใต้อยู่ใกล้แนวเทือกเขาขนาดใหญ่ มีลำน้ำอยู่ใกล้ๆ

15. บ้านดอยงาม ต.ดอนศิลา อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

จากการลงพื้นที่ตรวจสอบ บันทึกภาพ และนำมาศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ สำนักศิลปากรที่ 8 เชียงใหม่ พบว่าโบราณวัตถุที่พบในพื้นที่บ้านดอยงาม ตำบลดอนศิลา อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย สามารถจำแนกประเภทได้ 2 กลุ่ม ตามพัฒนาการทางวัฒนธรรม ดังนี้

1. โบราณวัตถุในวัฒนธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์-สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ จากการตรวจสอบพบรายการโบราณวัตถุดังต่อไปนี้

1.1 ขวานหินขัด พบทั้งขวานหินขัดชนิดมีบ่า และขวานหินขัดประเภท ไม่มีบ่า

1.2 เครื่องมือหิน มีลักษณะแบน การศึกษาทางโบราณคดีเรียกเครื่องมือ ลักษณะนี้ว่าระนาดหิน

1.3 ลูกปัดแก้ว สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มลูกปัดก้อนกลม และ กลุ่มลูกปัดเกลียวและเชื่อมต่อแถว

1.4 ลูกปัดดินเผา

1.5 แวดินเผา

1.6 สากหรือหินบด

1.7 ขวานสำริดมีป้อง และ

1.8 แหวนหิน

ภาพถ่ายดาวเทียมแสดงตำแหน่งที่ตั้งและสภาพพื้นที่ของแหล่งโบราณคดีวัดดอยงาม

ที่มา : ปรับปรุงจากโปรแกรม Google Earth Pro

สภาพโดยทั่วไปของแหล่งโบราณคดีวัดดอยงาม ปัจจุบันเป็นสระเก็บน้ำของหมู่บ้าน

2. โบราณวัตถุในวัฒนธรรมสมัยประวัติศาสตร์ ร่วมสมัยล้านนา อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20 - 22 จากการตรวจสอบพบรายการโบราณวัตถุดังต่อไปนี้

2.1 กล้องยาสูบดินเผา (มูยา) สามารถแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่มหลัก คือ กล้องยาสูบกลุ่มที่มีก้าน ใช้แม่พิมพ์ในการขึ้นรูป และ กล้องยาสูบกลุ่มที่ไม่มีก้าน ใช้กรรมวิธีปั้นขึ้นรูปด้วยมือ

2.2 กระปุกดินเผาเนื้อแกร่ง (Stone Ware) เคลือบ จากแหล่งเตาเวียงกาหลง จังหวัดเชียงราย

2.3 กระปุกดินเผาเนื้อแกร่ง (Stone Ware) เคลือบสีน้ำตาลเข้ม จากแหล่งเตาอินทขีล จังหวัดเชียงใหม่

2.4 เซิงเทียนดินเผาเนื้อแกร่ง (Stone Ware) เคลือบ น้ำเคลือบสีเขียวอ่อนแตกราน จากแหล่งเตาเวียงกาหลง จังหวัดเชียงราย

2.5 ชิ้นส่วนตุ๊กตาดินเผารูปสัตว์ เนื้อดิน (Earthen Ware)

2.6 ลูกกระสุนเหล็ก เป็นวัตถุทรงกลมหล่อด้วยเหล็กตัน

2.7 ลูกปั้ง ทำจากโลหะสำริดหล่อตัน ลักษณะภายนอกคล้ายตลับกลม

2.8 ลูกปัดสำริด ทำจากโลหะสำริดหล่อตันเจาะรูตรงกลาง และ

2.9 แสงพระว่อง มีลักษณะเป็นห่วงโลหะวงกลม ทำจากโลหะสำริดหล่อตัน

ขวานหินขัดแบบมีป้า ชั้นที่ 5

ขวานหินขัดแบบมีป้า ชั้นที่ 6

แวนดินเผา

หินบด ทำจากวัสดุหินทราย

ลูกปัดโลหะสำริด

ห่วงโลหะสำริด (แสงพระว่อง)

ก้อนแร่กำมะถัน
พบปะปนอยู่ในกลุ่มดินและก้อนหินสีดำ

ก้อนหินปรากฏสีน้ำตาลมีน้ำหนักร้อนข้างมาก
สันนิษฐานเป็นแร่เหล็ก

เสียมมีบ้อง

แหวนหิน

ข้อมูล / ภาพ : สำนักศิลปากรที่ 8 เชียงใหม่

จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏในพื้นที่แหล่งข่างตัน สามารถสันนิษฐานได้ว่าพื้นที่แหล่งโบราณคดีบ้านดอยงาม สันนิษฐานว่าพื้นที่ดังกล่าวน่าจะมีการเข้ามาใช้พื้นที่ของมนุษย์ใน 2 ช่วงเวลา คือ

ระยะที่ 1 สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในช่วงวัฒนธรรมยุคหินใหม่-ยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์ และ

ระยะที่ 2 สมัยล้านนา ราวพุทธศตวรรษที่ 20 - 22 เมื่อวิเคราะห์ร่วมกับชั้นดินที่พบโบราณวัตถุพบว่าโบราณวัตถุแต่ละยุคสมัยมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับลำดับขั้นชั้นดินทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามเพื่อความชัดเจนด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีของพื้นที่บ้านดอยงาม ควรมีการสำรวจเพิ่มเติมและขุดค้นทางโบราณคดีต่อไปในอนาคต ในส่วนของแนวทางดูแลรักษาและบริหารจัดการแหล่ง เนื่องจากแหล่งโบราณคดีบ้านดอยงามถือเป็นร่องรอยหลักฐานของบรรพชนที่ทรงคุณค่า ทั้งยังเป็นพื้นที่ตัวแทนที่ยืนยันถึงการอยู่อาศัยทับซ้อนตั้งแต่ยุคสมัยสมัยก่อนประวัติศาสตร์ (หินใหม่) - สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ และสมัยล้านนา ราวพุทธศตวรรษที่ 20 - 22 ของชุมชนโบราณในพื้นที่อำเภอเวียงชัย จึงควรรักษาสภาพแหล่งดังกล่าวที่ยังคงเหลือให้คงสภาพดั้งเดิม ไม่ให้มีการบุกรุก เปลี่ยนแปลงหรือทำลาย อันจะส่งผลให้พื้นที่แหล่งสูญสิ้นสภาพและหมดความสำคัญลงไป ทั้งนี้ในส่วนของโบราณวัตถุที่พบภายในพื้นที่แหล่งซึ่งปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่วัดดอยงาม โบราณวัตถุชุดดังกล่าวมีความสำคัญสามารถนำมาบอกเล่าเรื่องราวพัฒนาการของชุมชนในพื้นที่อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงรายได้เป็นอย่างดี หากในอนาคตทางหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือชุมชนมีความประสงค์ที่จะนำมาจัดแสดงเป็นแหล่งเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์ ทางสำนักศิลปากรที่ 8 เชียงใหม่ มีความยินดีที่จะสนับสนุนทางวิชาการในการแนะแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ดังกล่าวให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืน

โบราณวัตถุที่ขุดพบเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์โบราณของเก่า วัดดอยงาม ต.ดอนศิลา อ.เวียงชัย จ.เชียงราย
ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

ที่มา : ที่ วธ ๐๔๒๒/ ๒๐๐๐ สำนักศิลปากรที่ ๘ เชียงใหม่ เรื่อง ผลการตรวจสอบโบราณวัตถุที่พบในพื้นที่บ้านดอยงาม, ตุลาคม 2559

โบราณสถาน
ในพื้นที่ "อำเภอเวียงชัย"

วัดป่ายางน้อย

โบราณสถานพระพุทธรูปวัดป่ายางน้อย หมู่ที่ 10 แยกมาจากบ้านโพธิ์ชัย หมู่ที่ 7 ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เดิมพระพุทธรูปองค์นี้กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็น พระพุทธรูปบ้านโพธิ์ชัย ตามทะเบียนเลขที่ 0003720 ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2523 ประกาศในเล่ม 97 ตอนที่ 163 (ซึ่งต่อจากทะเบียนของพระพุทธรูปวัดโบราณเวียงเดิม 0003719) ในเล่มเดียวกัน พุทธสถานพระพุทธรูปโบราณโพธิ์ชัย ปัจจุบันเป็นสำนักสงฆ์บ้านป่ายางน้อย หมู่ที่ 10 ซึ่งอยู่ห่างวัดโพธิ์ชัยไปทางทิศเหนือประมาณ 200 เมตร ชาวบ้านได้ขุดพบเมื่อ พ.ศ.2518 (ขุดได้หลังจากพบพระพุทธรูปวัดโบราณเวียงเดิม 3 ปี) แต่มีพุทธลักษณะแตกต่างกัน

พระพุทธรูปวัดป่ายางน้อย พ.ศ.2518

ภาพ : โกเมศ ขุนศรี

ต่อมาปี พ.ศ.2530 ถูกกลุ่มมิจฉาชีพลักตัดเศียรเพื่อหาของมีค่าที่อยู่ในองค์พระพุทธรูป ทำให้เศียรพระเสียหายทั้งหมด ชาวบ้านจึงได้จ้างช่างไฟบุลย์ กาวีวงศ์ บ้านโพธิ์ชัย ปั่นเศียรขึ้นใหม่ให้องค์พระพุทธรูปสมบูรณ์เหมือนเดิม พ.ศ.2531 คุณกิตติ จงพิพัฒน์มงคล ไร่กิตติลักษณ์ เชียงราย ได้มีจิตศรัทธามาสั่งสร้างวิหารครอบองค์พระพุทธรูป กว้าง 8 เมตร ยาว 14.50 เมตร แล้วได้ร่วมกันตั้งชื่อแก่พระพุทธรูปองค์นี้ใหม่ว่า “พระศรีศากยมนิสมณโคดม” แล้วให้มีประเพณีสรงน้ำ พระพุทธรูปในวันขึ้น 8 ค่ำ เดือน 8 เหนือ (เดือน 6) ทุกปี

พระพุทธรูปวัดป่ายางน้อย พ.ศ.2518

ภาพ : โกเมศ ชุนศรี

ลวดลายปูนปั้นที่พบภายในบริเวณใกล้ๆ พระพุทธรูป
ภาพ : โกเมศ ชุนศรี

พระพุทธรูปถูกตัดเศียรเสียหาย พ.ศ.2530
ภาพ : โกเมศ ชุนศรี

ต่อมาทางหมู่บ้านโพธิ์ชัยได้แยกหมู่บ้านทำให้พุทธสถานพระพุทธรูปโบราณอยู่ในเขตหมู่บ้านปายางน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย และองค์พระพุทธรูปก็ชำรุดทรุดโทรมมาก ทางวัดจึงได้ทำการบูรณะปฏิสังขรณ์ใหม่ทั้งองค์ แต่การบูรณะไม่ได้ขออนุญาตจากกรมศิลปากรตามระเบียบกฎหมาย และได้ทำการเคลื่อนย้ายโบราณวัตถุโดยพลการ ผลการเคลื่อนย้ายพระพุทธรูปโบราณจนเสียหาย จึงเป็นเหตุให้กรมศิลปากรฟ้องร้องผู้ดำเนินการทั้งหมด ซึ่งดำเนินการโดยไม่ได้ขออนุญาตจากกรมศิลปากรก่อน ขณะนี้เรื่องกำลังอยู่ในชั้นศาล

พระพุทธรูปที่ถูกปรับปรุงและเคลื่อนย้ายไว้บนวิหารที่สร้างใหม่

ชั้นล่างใต้วิหารด้านหลังเป็นจุดที่พบพระพุทธรูปโบราณมีทางเข้าสร้างไว้เป็นอนุสรณ์

ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

พระพุทธรูปโบราณ วัดเวียงเดิม

พระรูปโบราณ วัดเวียงเดิม ต.เวียงเหนือ อ.เวียงชัย จ.เชียงราย เป็นพระพุทธรูป ปูนปั้นขนาดใหญ่ ปางมารวิชัย ประทับขัดสมาธิราบ ศิลปะล้านนา พระพักตร์กลม เม็ดพระศกใหญ่ พระขนงโก่งโค้งต่อนพระนาสิก พระโอษฐ์เป็นกระจับ พระหนุเป็นต่อม พระวรกาย อวบอ้วน พระอุระนูน นิ้วพระหัตถ์ทั้ง 4 เสมอกัน ชายสังฆาฏิปลายตัดยาวเหนือพระนาภี คล้ายกับพระแบบสิงห์ 1

พระพุทธรูปโบราณ ขุดพบเมื่อ พ.ศ.2515

ภาพ : โกเมศ ขุนศรี

ประวัติความเป็นมา ประมาณ พ.ศ. 2497 ชาวบ้านจากแม่ทะ จ.ลำปาง ได้อพยพ มาตั้งถิ่นฐานแถบนี้ ตั้งชื่อบ้านว่า **บ้านสันผักอี** และสร้างวัดราษฎร์บูรณะ (ร้องหมาโน) เป็น วัดประจำบ้าน ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น **บ้านเวียงเดิม** เมื่อ พ.ศ.2507 เนื่องจากการขุดค้น พบพระพุทธรูปและซากโบราณสถานที่มีมาแต่เดิม⁴⁴

⁴⁴ ประวัติวัดโบราณเวียงเดิม ต.เวียงเหนือ อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

วันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ.2515 นายวงศ์ มโวรณ ผู้ใหญ่บ้าน ได้นำชาวบ้านมา ขนดินและอิฐจากบริเวณวัดร้างไปถมถนนในหมู่บ้าน ในระหว่างขุด พ่อฟอง สุธา ได้เห็น ส่วนเศียรของพระพุทธรูป จึงช่วยกันขุดดินจนองค์พระโผล่พื้นดินออกมา ชาวบ้านได้ทำ เรื่องแจ้งหน่วยศิลปากรที่ 4 อำเภอเชียงแสน (ในขณะนั้น) ให้เข้ามาตรวจสอบ เป็นชาวโด้ง ดังในช่วงนั้น ต่อมาชาวบ้านจึงยุบและย้ายวัดราษฎร์บูรณะ (ร่องหมาใน) มาตั้งที่บริเวณวัด ร้างแห่งนี้ เรียกว่า **วัดพระโบราณ** ต่อมากรมการศาสนาได้อนุญาตให้ยกวัดร้างเป็นวัดที่มี พระสงฆ์และตั้งชื่อว่า **วัดโบราณเวียงเดิม** นิมนต์พระทองจันทร์ ขนติสาโร มาเป็นเจ้าอาวาส รูปแรก วัดโบราณเวียงเดิมจึงฟื้นฟูกลับมามีพระสงฆ์จำพรรษาอีกครั้ง

ปัจจุบันภายในวัดมีวิหารจัตุรมุขประดิษฐานพระโบราณและซุ้มโขงพระเจ้าซึ่งเหลือ เพียงส่วนด้านขวา ลายปูนปั้นที่เคยประดับซุ้ม แนวฐานกำแพงแก้วและซุ้มประตูทางเข้า ทางวัดสร้างพิพิธภัณฑที่จัดเก็บรักษาเครื่องถ้วยและวัตถุโบราณต่างๆ ซึ่งขุดได้จากบริเวณ วัดด้วย

ซากโบราณสถานซุ้มประตูทางเข้าที่ขุดพบ ถ่ายเมื่อ 28 พฤษภาคม พ.ศ.2557

ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

ซากโบราณสถานขุมประตู่ทางเข้าและแนวกำแพงแก้วที่ขุดพบ ถ่ายเมื่อ 3 มิถุนายน พ.ศ.2556
ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

ลักษณะพระพุทธรูปโบราณปางมารวิชัย ประทับนั่งขัดสมาธิเพชร นิ้วพระหัตถ์ยาวเสมอกัน
 เชื่อว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีอายุเก่าไปถึงยุคทวารวดี อยุธยา ถ่ายเมื่อ 29 ตุลาคม พ.ศ.2567
 ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

ศ.ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิเคราะห์หลักฐานสำคัญที่เป็นข้อสังเกตประการหนึ่งคือ การทำพระพุทธรูปมีนิ้วพระหัตถ์ยาวเสมอกัน ซึ่งความเห็นส่วนใหญ่เชื่อว่าเกิดขึ้นในศิลปะสุโขทัยหมวดพระชินราช แต่ได้พบว่าการทำพระพุทธรูปนิ้วพระหัตถ์เสมอกันนั้น มีปรากฏแล้วในสมัยทวารวดี ตัวอย่างเช่น พระพุทธรูปดินเผา จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงใหม่ เป็นพระพุทธรูปดินเผา แสดงปางมารวิชัย ประทับนั่งขัดสมาธิเพชร นิ้วพระหัตถ์ยาวเสมอกัน น่าจะเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญของการสร้างพระพุทธรูปหินทรายสกุลช่างพะเยาในระยะเริ่มแรกได้ คือ พระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ที่วัดร้างกลางทุ่งนา (วัดเวียงเดิม) ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เชื่อว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีอายุเก่าไปถึงยุคทวารวดี⁴⁵

⁴⁵ ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ศิลปะเมืองเชียงแสน, กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1997), 2551, หน้า 156.

พระพุทธชินทราญ วัดสันสลิต

บ้านสันสลิต เดิมเรียกว่า บ้านบวกครก ซึ่งชาวบ้านอพยพมาจากหลายถิ่นฐาน อาทิเช่น จังหวัดลำปาง จังหวัดพะเยา จังหวัดลำพูน อำเภอมะจัน อำเภอบ้าน จังหวัด เชียงราย ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเป็น บ้านสันสลิต ตามสภาพพื้นที่ที่มีดอกสลิด (ผักพื้นบ้านชนิดหนึ่ง) ภาษากลางเรียกว่า ดอกขจร ที่ขึ้นชุกชุมทั่วไปบริเวณนี้ที่เป็นเนินดิน ภาษาพื้นถิ่นเรียกว่า สัน รวมเรียกเป็น บ้านสันสลิต ตั้งแต่นั้นมา ปัจจุบันหมู่บ้านสันสลิตมี ประชากรประมาณ 150 หลังคาเรือน วัดสันสลิตสร้างเมื่อ พ.ศ.2514

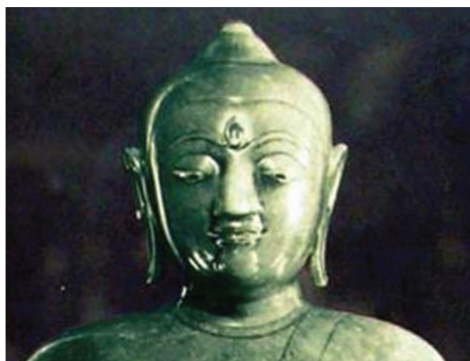
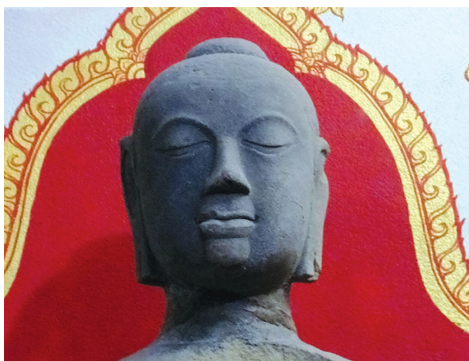
พระเจ้าหินทราญ วัดสันสลิต ต.เวียงเหนือ อ.เวียงชัย จ.เชียงราย เป็นกลุ่มชิ้นส่วนเศียรและพระองค์ของพระพุทธรูปหินทรายหลายองค์ องค์หนึ่งมีพระเศียรกลมรี พระเศียรโล้นเรียบเกลี้ยง พระอุษณียะนูน ไม่ทำเม็ดพระศกและเกศโมลี มีแนวเส้นขอบโรพระศก พระขนงโค้งโค้งต่อกับสันพระนาสิก พระเนตรยาวเรียว พระหูเป็นปม

ส่วนพระองค์ผอมเพรียว ปางมารวิชัย ชายสังฆาฏียาวถึงพระนาภี ศิลปะล้านนา สกุลช่างพะเยา ซึ่งส่วนพระเศียรนั้นมีพุทธลักษณะที่คล้ายคลึงกับองค์พระแก้วมรกตอย่างมาก จึงเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าพระแก้วมรกตควรเป็นพระพุทธรูปในศิลปะล้านนา มิใช่สร้างในลังกาตามที่จีนกาลมาลีปกรณ์และรัตนพิมพวงศ์ได้กล่าวอ้างไว้

กลุ่มพระพุทธรูปหินทราย วัดสันสลิต

ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

ภาพเปรียบเทียบลักษณะพระพักตร์พระแก้วมรกต

พระพุทธรูปหินทรายและพระพุทธรูปปูนปั้น ที่พบได้ในพื้นที่ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย มีความสำคัญอย่างมากในการพิจารณาการเข้ามาของ พระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงรายได้เป็นอย่างดี เนื่องด้วยพุทธลักษณะของพระพุทธรูป หินทรายโบราณที่พบนี้ มีข้อสันนิษฐานในการกำหนดอายุได้ นอกจากนี้บริเวณใกล้เคียงกัน พบพระพุทธรูปลักษณะนี้อีกจำนวนมากด้วย

พระพุทธรูปหินทราย งานศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพะเยา นอกจากเมือง พะเยาแล้วยังพบหลักฐานพระพุทธรูปหินทรายสกุลช่างพะเยาในพื้นที่เวียงลอ เเทง ที่มีการ สร้างศาสนสถานและมีการสร้างพระพุทธรูปขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งรูปแบบการสร้างในแต่ละ ยุคสมัยนั้นอาจจะได้รับอิทธิพลมาจากการสถานการณ์หรือเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นใน แต่ละช่วงเวลา และจากพุทธลักษณะดังที่ปรากฏนี้ยังทำให้เห็นได้ถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยง กันในแต่ละช่วงเวลาของพื้นที่อื่นๆ และดินแดนแห่งนี้

ชิ้นส่วนพระพุทธรูปหินทรายที่ชำรุดและหินทรายที่เป็นแท่นสวมตันฉัตรหรือเรียกว่า "ดินเสา"

ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

พระพุทธรูปหินทรายวัดสันสลิต ซึ่งขุดพบได้บริเวณวัด ทุ่งนา และหมู่บ้าน สันนิษฐานว่าเป็นผลมาจากพระญาคำฟู รัชกาลที่ 4 ราชวงศ์มังราย (พ.ศ.1877-1879) ทรงขยายอำนาจเข้ายึดครองเมืองพะเยา ได้ร่วมกับเมืองปัว-น่าน ช่วยกันปล้นเมืองพะเยา จากท้าวคำลือ เมืองพะเยาจึงถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านนา⁴⁶ สันนิษฐานว่า ในครั้งนั้นพระญาคำฟูอาจกวาดต้อนผู้คนไพร่พลจากเมืองพะเยาที่มีฝีมือทางด้านช่างสกุล พะเยามาส่วนหนึ่ง ให้อยู่ในพื้นที่บริเวณพันนาก่อ (ทุ่งก่อ) ทำให้ต่อมาเกิดมีพุทธปฏิมา หินทรายศิลปะพะเยาเกิดขึ้นเฉพาะพื้นที่บริเวณนี้

ลักษณะพระพุทธรูปหินทรายวัดสันสลิต ที่มีพระพักตร์คล้ายกับพระแก้วมรกต ซึ่งพระแก้วมรกตนั้น นักวิชาการส่วนใหญ่เชื่อว่าพระแก้วมรกตเป็นพระพุทธรูปที่สร้างขึ้น ในอาณาจักรล้านนา ช่วงที่ล้านนาเริ่มรับอิทธิพลของศิลปะสุโขทัย สันนิษฐานว่าพระแก้ว มรกตน่าจะสร้างระหว่าง พ.ศ.1913-1979⁴⁷

พระพุทธรูปหินทรายที่ค้นพบเหล่านี้อยู่ในสภาพชำรุด บางองค์ไม่พบเศียร บาง องค์พบเศียรหัก สำหรับองค์ที่เศียรหักได้รับการบูรณะซ่อมแซมต่อพระเศียรเข้ากับองค์พระ โดยเป็นผลงานของ อ.ถวัลย์ ดัชนี ได้กรุณาสร้างอานิสงส์สืบศาสนาไว้เมื่อปี พ.ศ.2534

⁴⁶ คำนานพื้นเมืองเชียงใหม่, เชียงใหม่ : โรงพิมพ์มิ่งเมือง, 2538, หน้า 48.

⁴⁷ ศักดิ์ชัย สายสิงห์, พระพุทธรูปสำคัญและพุทธศิลป์ในดินแดนไทย, กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, 2554, หน้า 142.

โบราณสถานพระเจ้ากือนา (วัดเขตตะอาราม)

โบราณสถานพระเจ้ากือนา (วัดเขตตะอาราม) บ้านไทรแก้ว ต.เวียงเหนือ อ.เวียงชัย จ.เชียงราย ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งน้ำแม่กก สร้างเมื่อ พ.ศ.1906 โดยพระญาเกือนา กษัตริย์-ล้านนา รัชกาลที่ 6 ราชวงศ์มังราย ระหว่างเสด็จจากเมืองเชียงแสนเพื่อไปปราบราชสมบัติที่เมืองเชียงใหม่ เมื่อถึงบริเวณเขตแดนระหว่างเมืองเชียงรายและเมืองเชียงแสนต่อกัน จึงโปรดให้สร้างวัดและพระพุทธรูปองค์ใหญ่ขึ้น เรียกว่าเขตตะอาราม เพื่อให้เป็นที่จำหนาย (ที่หมาย) ไว้ 1 หลังสร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ไว้ 1 องค์ ให้ชื่อว่า “เขตตะอาราม” ในปี พ.ศ.1906 (อย่างไรก็ตาม ปีขึ้นครองราชย์ของพระญาเกือนาในพื้นที่เมืองเชียงแสนไม่ตรงกับหลักฐานอื่น) พื้นที่เมืองเชียงแสน กล่าวว่า

“...ที่นี้จักกล่าวด้วยพระราชเจ้ากือนาตนพี่หื้อแจ้งก่อนแล ท่านสระได้จออกจาก เวียงเหรียญนครเงินยางเชียงแสนลงไปเมืองพิงไชยเชียงใหม่ ค้นว่าไปถึงน้ำแม่กุนที่ฝ่าย หน้าที่หว่างกลางเขตเมืองเงินยางในกับเขตเชียงรายแคว้นได้ต่อกันนั้น ท่านก็ไปสร้างพระ มหาวีหารไว้หื้อเป็นจำหนายไว้หันหลัง 1 สร้างวิหารกว้าง 7 วา ยาว 12 วาแล สร้างพระพุทธรูปเจ้าองค์ 1 หวางเพลใหญ่ 7 สอกแล ใส่ชื่อว่า เขตตะอาราม ว่าอัน แล้วบอรวมล คัฉลอง หื้อทานในสกราชได้ 725 ตัว ปีเก่าเป้า เดือน 6 เพ็ง วัน 7 นี้ แล้วท่านก็ลวดลงไปกินเมือง นพบุรีพิงไชยเชียงใหม่คัฉในสกราชได้ 725 ตัวนี้แล ตั้งแต่นั้นมาชาติเชื่อมหากระสัตรในเมือง เงินยางเชียงแสนที่นี้ขาดเสียนี้เป้นห้องนึ่งแล...”⁴⁸

ปัจจุบันคือ พุทธสถานพระเจ้ากือนา (โบราณสถานเวียงกือนา) บ้านไทรแก้ว ต.เวียงเหนือ อ.เวียงชัย จ.เชียงราย จะพบพระพุทธรูปที่ถูกห่อหุ้มด้วยเถารากไม้โอบล้อม องค์พระไว้ทั้งหมด แต่ยังสามารถเห็นองค์พระลอดผ่านโพรงไม้นั้นได้ นั่นคือผลงานชิ้น สุดท้ายของพระองค์ที่ทิ้งไว้ให้ลูกหลานชาวเชียงราย-เชียงแสน ได้กราบไว้และระลึกถึง พระองค์ (อันที่จริงควรสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ให้พระองค์ด้วย)

พระญาเกือนาครองราชสมบัติในเมืองเชียงใหม่ได้ 22 ปี สวรรคต ท้าวแสนเมืองมา ราชบุตรขึ้นเสวยราชสมบัติในเมืองเชียงใหม่สืบแทน เมืองเชียงแสนถูกลดบทบาทความ สำคัญลง ไม่มีเชื้อสายกษัตริย์มาปกครองอีกต่อไป

⁴⁸ สรัสวดี อ๋องสกุล ปรีวรรต. พื้นเมืองเชียงแสน. กรุงเทพฯ: อมรินทร์, 2546, หน้า 93.

สันนิษฐานว่า "เขตตะอาราม" คงจะมีความสำคัญและได้รับการดูแลในยุคล้านนา จนยุคพม่า เนื่องจากเป็นวัดที่จำหมายเขตแดนเมืองเชียงราย-เมืองเชียงใหม่ ภายหลังคงร้างลงด้วยสงครามความไม่สงบในช่วงยุคพม่าตอนปลาย ถือเป็นโบราณสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของเชียงราย

พระเจ้าตนหลวง เวียงกือนา พ.ศ.2498

ภาพ : ศรัทธา สกุลเวช

เวียงกือนา พ.ศ.2512 (พนักงานอีเขียนว่า ส.ชปร.ชัยสมบัติ ย่อมมาจาก สมาคมการชลประทานราษฎร)

ภาพ : โกเมศ ชุนศรี

พระพุทธรูปปูนปั้น พระประธานวัดเขตตะอาราม ถูกโอบหุ้มด้วยต้นไม้แต่สามารถเห็นได้บางส่วน

ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

ส่วนด้านหลังและด้านข้างของพระพุทธรูปปูนปั้น

ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

โบราณวัตถุเรือไม้ตะเคียนโบราณ ค้นพบเมื่อวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ.2552 โดย นายนอง ยาวิชัย และนายณัฐพงษ์ ศิริชัย ได้พบเรือไม้ตะเคียนโบราณบริเวณน้ำตก บ้านไทรแก้ว หมู่ที่ 8 ต.เวียงเหนือ อ.เวียงชัย จ.เชียงราย ห่างจากพุทธสถานเวียงกือนาประมาณ 700 เมตร และได้แจ้งให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ (ในขณะนั้น) ได้แก่ นายปฐมพงษ์ ฤทธิผล และนายไฉ ขจรคำ ส.อบต.เวียงเหนือ หมู่ที่ 8, 9 เข้ามาตรวจสอบ เพื่อดำเนินการขุดเรือจากแม่น้ำกก ในวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2552 เวลา 10.00-13.00 น. นายปฐมพงษ์ ฤทธิผล และนายไฉ ขจรคำ พร้อมด้วยชาวบ้านจำนวน 20 คน จึงช่วยกัน ขุดเรือไม้ตะเคียนโบราณขึ้นมาจากแม่น้ำกก และนำมาเก็บไว้ให้ประชาชนชื่นชมความงาม และสักการบูชา เรือไม้ตะเคียนดังกล่าวมีความกว้าง 67 เซนติเมตร ความยาว 13 เมตร 46 เซนติเมตร สันนิษฐานอายุประมาณ 100 กว่าปี

ไม้ตะเคียนและเรือไม้โบราณ

ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

ต้นยางนา ได้พบไม้ขนาดใหญ่อายุนับร้อยปีบริเวณน้ำตกใกล้ๆ กับโบราณสถานพระเจ้ากือนา เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ.2547 มีขนาดรอบลำต้น 4.10 เมตร ยาว 29 เมตร โดยขุดออกจากพื้นน้ำตกเมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2547 ปัจจุบันได้มีการนำขึ้นมาตั้งให้ประชาชนได้สักการบูชา ณ โบราณสถานพระเจ้ากือนา นับว่าเป็นโบราณวัตถุประเภทหนึ่ง

ต้นยางนาโบราณ ความยาว 13 เมตร 46 เซนติเมตร

ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

เครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบโบราณ จากการลงพื้นที่ภาคสนามโดยรอบ พบ ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาแบบต่างๆ จากการงมได้ในแม่น้ำกกซึ่งไหลผ่านด้านทิศตะวันตกของวัด ภาชนะดินเผาที่สำคัญ เช่น ชิ้นส่วนกันภาชนะดินเผาเคลือบสีเขียวอ่อน เนื้อดินเผาด้วยความร้อนสูงจนเป็นสีส้ม-ชมพู สันนิษฐานว่ามาจากแหล่งเตาโป่งแดง อ.พาน จ.เชียงราย อายุสมัยราวพุทธศตวรรษที่ 21

ไหกับ หรือ ไหปลาร้า (ไหปากสองชั้น) เนื้อดินสีดำเคลือบสีน้ำตาลไม่สม่ำเสมอ เป็นลักษณะเครื่องปั้นดินเผาที่มีการผลิตทั่วไปในล้านนา พบได้จากแหล่งเตาเผาต่างๆ เช่น แหล่งเตาแช่เลี้ยง (บ่อสวก) จ.น่าน และแหล่งเตาสันกำแพง จ.เชียงใหม่ เป็นต้น กำหนดอายุได้ราวพุทธศตวรรษที่ 21-23 และเครื่องเคลือบจีนเขียนลายใต้เคลือบใส สันนิษฐานว่ามาจากแหล่งเตาเผาแถบมณฑลกว่างตง (กวางตุ้ง) สมัยปลายราชวงศ์ซ่งถึงยุคสาธารณรัฐราวพุทธศตวรรษที่ 24-25

เมื่อพิจารณาจากเครื่องถ้วย แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ในบริเวณนี้มีร่องรอยเก่าสุดไม่น้อยกว่าพุทธศตวรรษที่ 21 หรือในสมัยล้านนา และมีการใช้พื้นที่อย่างต่อเนื่องจนถึงพุทธศตวรรษที่ 25 หรือร่วมสมัยปัจจุบัน

โบราณวัตถุ เครื่องถ้วย ที่พบในบริเวณนี้

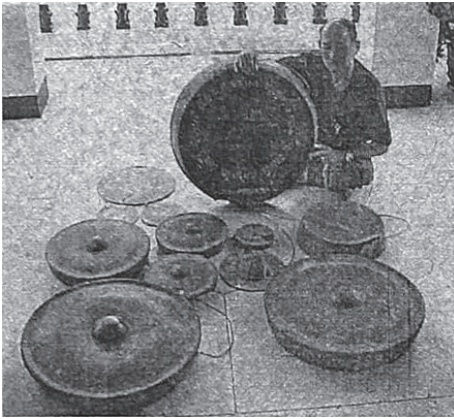
ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

โบราณสถานเวียงกือนาแห่งนี้ ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของคณะสงฆ์อำเภอเวียงชัย และคณะสงฆ์ฯ ได้มอบหมายให้องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ อ.เวียงชัย จ.เชียงราย เป็นผู้ร่วมรับผิดชอบอุปถัมภ์พัฒนา

หม้อโบริก

ค้นพบที่ หนองสะกีน หนองน้ำโบริกที่เป็นส่วนหนึ่งของหนองหลวง ต่อมาตั้งเงินอุกถกมกลบเป็นที่นาไร้สวน สันนิษฐานว่าบริเวณนั้นเป็นโบริกสถานมาก่อน ช้อง เหล่านี้ขุดพบเมื่อ พ.ศ.2487 นำไปเก็บไว้ที่วัดศรีดงไชย บ้านหัวดง ต.หัวยัก อ.เมืองเชียงราย ครุบุญยัง ชุมศรี วัดขนาดทำบันทึกรายละเอียดมอบให้ทางวัดเก็บรักษาไว้และเสนอไปยังกรมศิลปากรฯ

พ.ศ.2512 ปลัดโกเมศ ชุนศรี ได้นำมาจัดแสดงให้ข้าราชการและประชาชนในงานทำบุญหนองหลวง จำนวน 12 ใบ แต่ปัจจุบันพบเพียง 1 ใบ

พระพุทธรูปโบราณ วัดท่าบันไดแก้ว

พระพุทธรูปโบราณ วัดท่าบันไดแก้ว ต.เวียงเหนือ อ.เวียงชัย จ.เชียงราย เป็นชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดชำรุด เหลือเพียงครึ่งองค์ ตั้งแต่บริเวณบั้นพระองค์ถึงฐาน ปางมารวิชัย ประทับขัดสมาธิราบ ศิลปะล้านนา นิ้วพระหัตถ์เรียวยาวทั้ง 4 เสมอกัน บริเวณฝ่าพระบาทมีการทำลวดลายรูปจักร ตามคัมภีร์มหาปุริสลักขณะ ส่วนขอบฐานบนมีรูปวงกลมเล็กๆ ประดับรายรอบฐาน ชุดพบเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2566 บริเวณบ้านของนางเสาร์ทิพย์แก้ว ในหมู่บ้านท่าบันได ขณะที่กำลังขุดหลุมเตเสาบ้าน ภายหลังจึงได้นำมาเก็บรักษาไว้ที่วัดท่าบันไดแก้วจนปัจจุบัน

จารึกอักษรธัมม์ล้านนาผสมกับอักษรฝักขาม รูปอักษรเก่าถึงพุทธศตวรรษที่ 21

ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

บริเวณที่ฐานมีจารึกอักษรธรรมล้านนาผสมกับอักษรฝักขาม อ.ณัฐพงษ์ ปัญจบุรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สันนิษฐานว่ารูปอักษรเก่าถึงพุทธศตวรรษที่ 21 สมัยล้านนาตอนกลาง-ปลาย คำจารึกที่พบเป็นการใช้อักษรฝักขามผสมกับอักษรธรรมล้านนา สำหรับอายุของรูปอักษรคงต้องให้นักจารึกร่วมกันพิจารณา (รูปอักษรที่เก่าและสามารถประมาณอายุไปถึง พ.ศ. ที่ 21 ได้แก่ อักษรธรรมรูป ง ข ท)

(คำถ่ายทอด)

รูปพระพุทธโคตมเจ้าตนนี้ เจ้าภิกขุตนหนึ่งชื่ออุบาลี
สร้างไว้เป็นที่บูชาแก่โลกทั้งมวลตเท้าสิ้นสาสนา
พระศรีเมตเตยยะเจ้าแล

(คำอ่าน)

รูปพระพุทธโคตมเจ้าตนนี้ เจ้าภิกขุตนหนึ่งชื่ออุบาลี
สร้างไว้เป็นที่บูชาแก่โลกทั้งมวลต่อเท้าสิ้นศาสนา
พระศรีเมตไตยเจ้าแล

แต่น่าเสียดายที่ส่วนหน้าได้ชำรุดหายไปเหลือเฉพาะส่วนด้านข้างและหลังความว่า
"...มยหิ... ...ตมฺนา... ...าโท...
...รูปพระพุทธโคตมเจ้าตนนี้ เจ้าภิกขุตนหนึ่งชื่ออุบาลี สร้างไว้เป็นที่บูชาแก่โลก

โบราณสถาน สำนักสงฆ์สันตันແຂນ

โบราณสถานสำนักสงฆ์สันตันແຂນ หมู่ที่ 12 ต.เวียงเหนือ อ.เวียงชัย จ.เชียงราย บนฝั่งแม่น้ำกกฝั่งขวา (ติดกับฝายเชียงราย) พบซากวิหารปรักหักพังเพียงส่วนเดียวที่เหลือจากการพังทลายลงไปในแม่น้ำกกและคงอีกไม่นานคงพังทลายลงทั้งหมดเนื่องจากไม่ได้รับการป้องกันใดๆ จากการลงพื้นที่ภาคสนามพบว่ามีโบราณวัตถุที่ชาวบ้านเก็บได้ในบริเวณนี้ ใส่ตู้กระจกชั่วคราวเก็บไว้ให้สนใจทางโบราณคดีได้เรียนรู้ มีทั้งชิ้นส่วนพระพุทธรูปที่เป็นปูนปั้น หินทราย เครื่องปั้นดินเผาอีกหลายชนิด

ประวัติศาสตร์การรับรู้ของคนในพื้นที่ โดยทั่วไปรับรู้ถึงการมีอยู่ของโบราณสถานแห่งนี้มานานแล้ว โดยเฉพาะกลุ่มนักหาของเก่าโบราณและชาวบ้านหาปลาบริเวณนั้น เนื่องจากมีแนวกำแพงอิฐเห็นเด่นชัด มีรูปลักษณะเป็นแบบก่ออิฐขั้นคว่ำชั้นหงาย สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นฐานวิหารหรือฐานพระธาตุเจดีย์ ก่อนที่ฝายเชียงรายจะมาสร้างที่สบลานั้นยังพอมิให้เห็นสัณฐานมากกว่านี้ แต่เมื่อสร้างฝายขึ้นใกล้ๆ ประมาณ 800 เมตร ทำให้ฝั่งแม่น้ำกกพังทลายลงหลายครั้งในช่วงน้ำหลาก

ซากโบราณสถานที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในน้ำกก

ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

ซากโบราณสถานที่ส่วนใหญ่พังทลายลงในน้ำกก

ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

โบราณวัตถุที่เก็บรักษาไว้ให้ผู้สนใจเข้าเยี่ยมชม

ภาพ : อภิชาติ ศิริชัย

พ.ศ.2556 ชาวบ้านได้สร้างสำนักสงฆ์สันตันทนขึ้น ณ บริเวณโบราณสถาน
แห่งนี้ เพื่อรักษาไว้มิให้พวกมิจฉาชีพเข้าไปขุดเจาะทำลายต่อไป

หลักฐานทางโบราณคดีอื่นนอกเหนือจากซากปรักหักพังทับถมกันอยู่แล้ว ยังมีเครื่องปั้นดินเผา สิ่งของเครื่องใช้โบราณที่เก็บรักษาไว้ในตู้ชั่วคราว แต่ต่อมาพบซากพระพุทธรูปก่ออิฐถือปูนส่วนพระองค์ (ลำตัว) ในลำน้ำกกเมื่อช่วงหน้าแล้งอีกด้วย

จากตำแหน่งที่ตั้งโบราณสถานแห่งนี้บริเวณสบลาว หรือปากแม่น้ำลาวไหลบรรจบแม่น้ำกก อดีตเรียกว่า **วังธาน**⁴⁹ (ธาน มาจาก หินธาน คือ ศิลาแลง) โดยมีบันทึก **ท่าธาน** ในจดหมายเหตุเมืองเชียงรายได้ ฉบับพระครูปัญญาลังการ วัดศรีบุญเรือง ต.เวียง อ.เมือง จ.เชียงราย ความเป็นมาว่า

“สกราชเท่าใดไม่ขาด มีครุบาอินทจักรังสี ได้ลุดจากเชียงใหม่ ขึ้นมาตั้งอารามอยู่ **วัดวังธาน** ก่อน แล้วเจ้านายบ้านเมืองก็จัดเอาราสดอระเข้ามายุ่งในเวียง ท่านค้ำพาเอาสัทธาเข้ามาตั้งอยู่ที่วัดศรีบุญเรือง”⁵⁰ สันนิษฐานว่าโบราณสถานแห่งนี้ คือ **“วัดวังธาน”** ในอดีต

ซากก้อนอิฐและส่วนองค์พระที่พบในลำน้ำกก
ภาพ : ทรงพล บุณยะรัตน์

⁴⁹ สัมภาษณ์ อ.ชินทร์ แจ่มจิตต์ อายุ 83 ปี บ้านเลขที่ 173/2 หมู่ 16 ต.สันโค้งหลวง ต.รอบเวียง อ.เมือง จ.เชียงราย 57000

⁵⁰ อภิชาติ ศิริชัย, จดหมายเหตุเมืองเชียงรายได้ ยุคฟื้นฟู พ.ศ.2386-2446, เชียงราย : สำนักพิมพ์ลือล้านนา, 2558, หน้า 81.

จารึกกู๋บ้านค่ายเจริญ

ชื่อจารึก	จารึกกู๋บ้านค่ายเจริญ
ชื่อจารึกแบบอื่นๆ	ชร. 35, 1.4.1.1 กู๋บ้านค่ายเจริญ, จารึกกู๋บ้านค่ายเจริญ พุทธศตวรรษที่ 21-23
อักษรที่มีในจารึก	ไทยสุโขทัย
ศักราช	พุทธศตวรรษ 21-23
ภาษา	ไทย
ด้าน/บรรทัด	จำนวน 2 ด้านที่ 1 มี 13 บรรทัด ด้านที่ 2 มี 14 บรรทัด
วัตถุจารึก	หินสีเทา
ลักษณะวัตถุ	แผ่นรูปใบเสมา แตกเหลือเพียงด้านขวาส่วนบน
ขนาดวัตถุ	กว้าง 53 ซม. สูง 34 ซม. หนา 5 ซม.

บัญชี/ทะเบียนวัตถุ

- 1) กองหอสมุดแห่งชาติ กำหนดเป็น “ชร. 35”
- 2) ในวารสาร ศิลปากร ปีที่ 28 ฉบับที่ 4 (กันยายน 2527) กำหนดเป็น “1.4.1.1 กู๋บ้านค่ายเจริญ”

3) ในหนังสือ จารึกล้านนา ภาค 1 เล่ม 1 กำหนดเป็น “จารึกกู่บ้านค่ายเจริญ พุทธศตวรรษที่ 21-23”

ปีที่พบจารึก	ไม่ปรากฏหลักฐาน
สถานที่พบ	สันพระเจ้า ปัจจุบันบริเวณโรงเรียนเทศบาลตำบลเวียงเหนือ
ผู้พบ	พระครูสุวรรณฉัตรคุณ (อดีตเจ้าอาวาสวัดราษฎร์เจริญ)

ปัจจุบันอยู่ที่	วัดมิ่งเมือง ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย (สำรวจเมื่อ 30 กรกฎาคม 2557)
-----------------	--

พิมพ์เผยแพร่

- 1) วารสารศิลปากร ปีที่ 28 ฉบับที่ 4 (กันยายน 2527), 81-86.
- 2) จารึกล้านนา ภาค 1 เล่ม 1 (กรุงเทพฯ : มุลนิธิเจมส์ เอช ดับเบิลยู ทอมป์สัน, 2534), 42-43.

ประวัติ

จากการสำรวจของ ดร. ฮันส์ เพนธ์ (พ.ศ. 2525) ทราบว่า ประมาณ พ.ศ. 2496 มีการพบจารึกหลักนี้ในวัดร้าง (ชาวบ้านเรียกกู่) ใกล้หมู่บ้านค่ายเจริญ ตำบลเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ครั้งนั้น ได้นำไปไว้ที่บ้านนายอินคำ ดวงมูล บ้านราษฎร์เจริญ และต่อมานำไปไว้ที่วัดราษฎร์เจริญ กระทั่งถึง พ.ศ. 2515 จึงได้นำไปไว้ที่วัดมิ่งเมือง ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

เนื้อหาโดยสังเขป

ข้อความจารึกเป็นคำอธิษฐานของผู้สร้าง ขอให้ได้เกิดในยุคของพระศรีอารีย์ ด้วยอานิสงส์จากการสร้างพระพุทธรูป 1,000 องค์ นั้น

ผู้สร้าง	ไม่ปรากฏหลักฐาน
การกำหนดอายุ	เนื่องจากจารึกนี้ไม่มีเลขศักราชบอกอายุไว้ กองหอสมุดแห่งชาติจึงกำหนดอายุโดยพิจารณาจากรูปแบบอักษรไทยสุโขทัย

ข้อมูลอ้างอิง

เรียบเรียงข้อมูลโดย : นวพรรณ ภัทรมูล, โครงการฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย, ศมส., 2552, จาก :

1) โครงการวิจัยการปริวรรตและชำระจารึกล้านนา, “จารึกกู๋บ้านค่ายเจริญ พุทธศตวรรษที่ 21-23,” ใน จารึกล้านนา ภาค 1 เล่ม 1 : จารึกจังหวัดเชียงราย น่าน พะเยาแพร่ (กรุงเทพฯ : มุลนิธิเจมส์ เอช ดับเบิลยู ทอมป์สัน, 2534), 42-43.

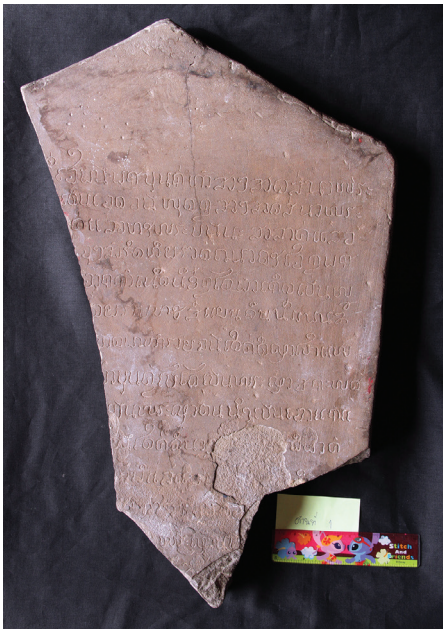
2) ฮันส์ เพนธ์, “การสำรวจและวิจัยจารึก 1.4.1.1 กู๋บ้านค่ายเจริญ,” ศิลปากร 28, 4 (กันยายน 2527), 81-86.

ภาพประกอบ

1) ภาพสำเนาจารึกจาก : ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545 (เลขทะเบียน CD; INS-TH-18, ไฟล์; ChR_3501_c และ ChR_3502_c)

2) ภาพถ่ายจารึกจากการสำรวจภาคสนาม : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), สำรวจเมื่อ 28 กรกฎาคม-1 สิงหาคม 2557

3) ภาพถ่ายความละเอียดสูงจากการสำรวจภาคสนาม : ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, สำรวจเมื่อ 8 กันยายน 2566

ภาพถ่ายจารึกจากการสำรวจภาคสนาม : วัดมิ่งเมือง อ.เมือง จ.เชียงราย
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

คำอ่านจารึก

คำจารึก	คำปริวรรต
คำอ่าน : ฮันส์ เทนธ์ (พ.ศ. ๒๕๒๗) ๑. ... ใจน้มนักบุญนักทำสงาสถาสนาพระ ๒. ... เติ้นเจดวนันพุตกุสางสาตสนาพระ ๓. ... ค่แลวท้พระบ้นะสาละค่แลว ๔. ... จงสำริตที่ผรวตถนาตงใจกูมกั ๕. ... จากก่าเนตนี้ขกูไคมาเกิตเปนพ ๖. ... ตผวาทงสีเณตดินนี้เณนซี ๗. ... [อ]าตมาทำรายอนไคคตียาไหแพ ๘. ... [ท]าบุญกุไปไคเปนพระญาจ้กะพัต ๙. ... เปนพระญาดนนิ่งเณนเจ้าแก แ ๑๐. ... นไคคตีนาง ตี [ม]า ค ๑๑. ... มีแล ๑๒. ... ๑๓. ... พระญา . . . ๑๔. ...	คำปริวรรต : ฮันส์ เทนธ์ (พ.ศ. ๒๕๒๗) ๑. ... ใจน้มนัก^(๑)บุญ กระทำสร้างศาสนาพระ ๒. ... เติ้น ๗ วันพุธ กุสสร้างศาสนาพระ ๓. ... ก็แลว ทั้งพระบรรณศาลา^(๒) ก็แลว ๔. ... จงสำริตที่ปวารณา ตังใจกูมก ๕. ... จากก่าเนตนี้ ขอญไคมาเกิต เปนพ ๖. (ระมหาจักรพรรดิ)ปราบทั้ง ๔ แผ่นดินนี้ เณน . ๗. ... อาจมาทำลาย อนไคก็ตี อย่าไหแพ ๘. ... ทำบุญกุไป^(๓) ไคเป้นพญาจักรพรรดิ ๙. ... เป้นพญาดนหนึ่ง เป้นเจ้าแก . ๑๐. ... (ฉ)นไคก็ตี ๑๑. ... ๑๒. ... ๑๓. ... พญา . . . ๑๔. ...
คำอ่าน : โครงการวิจัยการปริวรรตและชำระจารึกล้านนา (พ.ศ. ๒๕๓๔) ๑. _____ ใจน้มนักบุญนักทำสงาสถาสนาพระ ๒. _____ เติ้นเจดวนันพุตกุสางสาตสนาพระ ๓. _____ ค่แลวท้พระบ้นะสาละค่แลว ๔. _____ จงสำริตที่ผรวตถนาตงใจกูมกั ๕. _____ จากก่าเนตนี้ขกูไคมาเกิตเปนพ ๖. _____ จผวาทงสีเณตดินนี้เณนซี ๗. _____ าดมาทำรายอนไคคตียาไหแพ ๘. _____ ำบุญกุไปไคเปนพระญาจ้กะพัต ๙. _____ เปนพระญาดนนิ่งเณนเจ้าแก แ ๑๐. _____ นไคคตีนาง ตีมา ค ๑๑. _____ มีแล แล ๑๒. _____ ว _____ ๑๓. _____ พระญา(นิ) _____	คำปริวรรต : โครงการวิจัยการปริวรรตและชำระจารึกล้านนา (พ.ศ. ๒๕๓๔) ๑. _____ ใจน้มนักบุญกระทำสร้างศาสนาพระ ๒. _____ เติ้นเจ็ด^(๔)วันพุธ กุสสร้างศาสนาพระ ๓. _____ ก็แลว ทั้งพระบรรณศาลาก็แลว ๔. _____ จง^(๕)สัมฤทธิ์ที่ปวารณา ตังใจกูมก ๕. _____ จากก่าเนตนี้ ขอญไคมาเกิต เปนพ- ๖. _____ จผวาท^(๖) ทั้งสี่แผ่นดินนี้เณนซี ๗. _____ าดมาทำรายอนไคก็ตี อย่าไหแพ ๘. _____ ำบุญกุไปไคเป้นพญาจักรพรรดิ ๙. _____ เป้นพระญาดน^(๗)หนึ่ง เป้นเจ้าแก แ ๑๐. _____ นไคก็ตีนาง ตีมา ค ๑๑. _____ มีแล แล ๑๒. _____ ว _____ ๑๓. _____ พระญา(นิ) _____

ผู้อ่าน

- 1) ฮันส์ เพนธ์ (พ.ศ. 2527)
- 2) โครงการวิจัยการปริวรรตและชำระจารึกล้านนา (พ.ศ. 2534)

ผู้ปริวรรต

- 1) ฮันส์ เพนธ์ (พ.ศ. 2527)
- 2) โครงการวิจัยการปริวรรตและชำระจารึกล้านนา (พ.ศ. 2534)

ผู้ตรวจ

โครงการวิจัยการปริวรรตและชำระจารึกล้านนา (พ.ศ. 2534)

เชิงอรรถอธิบาย

1. โครงการวิจัยฯ (2534) : มัก = ชอบ, ประรณนา
2. ฮันส์ เพนธ์ : บรรณศาลา = ศาลาที่มุงด้วยใบไม้ หรือหญ้าคา
3. ฮันส์ เพนธ์ : ไป = ไม่
4. โครงการวิจัยฯ (2534) : เติ้นเจ็ด = เดือน 7 ภาคเหนือ ตรงกับเดือน 5 ภาคกลาง
5. โครงการวิจัยฯ (2534) : จุ่ง = จง, จึ่ง
6. โครงการวิจัยฯ (2534) : ผาบ = ปราบ
7. โครงการวิจัยฯ (2534) : ตน = รูป (ลักษณะนามของพระสงฆ์), องค์, พระองค์

คำอ่านจารึก

คำจารึก	คำปริวรรต
คำอ่าน : ฮันส์ เพนธ์ (พ.ศ. ๒๕๒๗) ๑. [เ]ไม่ตรเปนเจาเมื่อจลงมาเกิด... (แ) ๒. ผนดินนี้เมื่อใดขงูไคมาเก[ิต]... ๓. เจาตนนิงแดแต่ฝูงลูกแลเม [ย]... ๔. [น]อนึ่งเหาแต่ฝูงมาไคก[ะ]... ๕. สก[ะ]เทือเพื่อผนอนักทำน[ะ]... ๖. วังด้วยพระเจาพนันนี้กู... ๗. ของพระเจาดายอย่าหือ... ๘. แด ๙. ปี[ด]บ[ไ]สเดินสามแรม[บ]... ๑๐... [จ]ึงเจาหือจ[ะ]... ๑๑... าบมาแตง... ๑๒... ไวหือเรา... ๑๓... เขา[เล]... ๑๔...	คำปริวรรต : ฮันส์ เพนธ์ (พ.ศ. ๒๕๒๗) ๑. . ไม่ตรี^(๑) เป็นเจ้า เมื่อจะลงมาเกิด(เป็น) ... (แ) ๒. ผ่นดินนี้เมื่อใด ขอกูไคมาเกิด ... ๓. เจ้าตนหนึ่งแด แต่ฝูงลูกและเมีย ... ๔. . อันเหง้า^(๓) แต่ฝูง^(๔) มาได้กระทำ ... ๕. สักเทือ^(๕) เพื่อผลอันถูกกระทำนี้ ... (สร) ๖. วังด้วยพระเจ้าพันตน^(๖) นี้ กู ... ๗. ของพระเจ้าด้าย^(๗) อย่าหือ^(๘) เอา(ออก) ... ๘. แด ๙. ปีดับไล่^(๙) เดิน ๓ แรม ... ๑๐... .. ๑๑... .. ๑๒... ไวหือเขา ๑๓... เขา... ๑๔... ..
คำอ่าน : โครงการวิจัยการปริวรรตและชำระจารึกล้านนา (พ.ศ. ๒๕๓๔) ๑. (ยะ)ไม่ตรีเปนเจาเมื่อจลงมาเกิด _____ ๒. ผนดินนี้เมื่อใดขงูไคมาเก _____ ๓. เจาตนนิงแดแต่ฝูงลูกแล เม _____ ๔. นอนึ่งเหาแต่ฝูงมาไคก _____ ๕. สก[ะ]เทือเพื่อผนอนักทำน _____ ๖. วังด้วยพระเจาพนันนี้กู _____ ๗. ของพระเจาดายอย่าหือ _____ ๘. แด ๙. (ปีดับไล่)เดินสามแรม _____ ๑๐. _____ ัวลึงเจาหือจ _____ ๑๑. _____ าบมาแตง _____ ๑๒. _____ ไวหือเรา _____ ๑๓. _____ เขา เล _____ ๑๔. _____	คำปริวรรต : โครงการวิจัยการปริวรรตและชำระจารึกล้านนา (พ.ศ. ๒๕๓๔) ๑. (ยะ)ไม่ตรีเป็นเจ้าเมื่อจลงมาเกิด _____ (แ-) ๒. ผ่นดินนี้เมื่อใด ขอกูไคมาเก(ิต) _____ ๓. เจ้าตนหนึ่งแด แต่ฝูงลูกแล เม _____ ๔. . อันเหง้าแต่ฝูงมาได้กระทำ(า) _____ ๕. สักเทือเพื่อผลอันถูกกระทำนี้ _____ ๖. วังด้วยพระเจ้าพันตนนี้กู _____ ๗. ของพระเจ้าด้าย^(๑๐) อย่าหือเอ _____ ๘. แด ๙. (ปีดับไล่) เดินสาม แรม _____ ๑๐. _____ ัวลึงเจ้าหือจ _____ ๑๑. _____ าบมาแตง _____ ๑๒. _____ ไวหือเขา _____ ๑๓. _____ เขาเล _____ ๑๔. _____

ผู้อ่าน

- 1) ฮันส์ เพนธ์ (พ.ศ. 2527)
- 2) โครงการวิจัยการปริวรรตและชำระจารึกล้านนา (พ.ศ. 2534)

ผู้ปริวรรต

- 1) ฮันส์ เพนธ์ (พ.ศ. 2527)
- 2) โครงการวิจัยการปริวรรตและชำระจารึกล้านนา (พ.ศ. 2534)

ผู้ตรวจ

โครงการวิจัยการปริวรรตและชำระจารึกล้านนา (พ.ศ. 2534)

เชิงอรรถอธิบาย

1. ฮันส์ เพนธ์ : ไมตรี = พระอริยมตไตรย คงจะปรารถนาให้เกิดใกล้พระอริยมตไตรย
2. ฮันส์ เพนธ์ : แด = คำจบประโยค
3. ฮันส์ เพนธ์ : เहां = ตัวยกสระ
4. โครงการวิจัยฯ (2534) : ผู่ = พวก, หมู่
5. ฮันส์ เพนธ์ : เพื่อ = ครึ่ง
6. ฮันส์ เพนธ์ : พระเจ้าพันตน = พระพุทธรูป 1,000 องค์
7. ฮันส์ เพนธ์ : ด่าย = เพียง โดยเฉพาะเท่านั้น
8. โครงการวิจัยฯ (2534) : หื้อ = ให้
9. โครงการวิจัยฯ (2534) : ปีดับไส้ = ชื่อปีไทยแบบโบราณ ตรงกับปีมะเส็ง สัตตศก

ตามจุลศักราช

10. โครงการวิจัยฯ (2534) : ดาย = เป็นคำลงท้ายบอกให้ทราบว่าสิ้นประโยค เช่นเดียวกับคำว่า แล

รายชื่อเจ้าภาพพิมพ์หนังสือ "ร้อยเรียงเวียงชัย"

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ที่อยู่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	จำนวน เล่ม	
๑	พระครูสุตีสุนทร, ดร.	พอกพูน	วัดพระแก้ว	เวียง	เมืองเชียงราย	เชียงราย	๑๐	
๒	คุณบัวจันทร์	โพธิวงศ์	บ้านดู่	บ้านดู่	เมืองเชียงราย	เชียงราย	๒	
๓	คุณจาวรรณ	เหมืองจา			ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	๒	
๔	คุณบุญส่ง	เวียงโอสถ			เมืองเชียงราย	เชียงราย	๑	
๕	คุณสุทธิชัย	นุตโร					๑	
๖	คุณมานิตย์ คุณอมลนัฐ	กันทะลัก	ร่องเมียว	ห้วยสัก	เมืองเชียงราย	เชียงราย	๑	
๗	คุณบุญเสริม คุณแสงเพียร	เสียงดี	ค่ายเจริญ	เวียงเหนือ	เวียงชัย	เชียงราย	๑	
๘	คุณพอสุนทร	กันพาวงค์	ค่ายเจริญ	เวียงเหนือ	เวียงชัย	เชียงราย	๑	
๙	คุณแม่สม	กันพาวงค์	ค่ายเจริญ	เวียงเหนือ	เวียงชัย	เชียงราย	๑	
๑๐	คุณพอบั่น	ยุทธโท	ค่ายเจริญ	เวียงเหนือ	เวียงชัย	เชียงราย	๑	
๑๑	คุณณิภา	กันพาวงค์	ค่ายเจริญ	เวียงเหนือ	เวียงชัย	เชียงราย	๑	
๑๒	คุณไมเคิล	เรทเทอร์	ค่ายเจริญ	เวียงเหนือ	เวียงชัย	เชียงราย	๑	
๑๓	คุณยุพิน	เรทเทอร์	ค่ายเจริญ	เวียงเหนือ	เวียงชัย	เชียงราย	๑	
๑๔	ด.ช.ปิเตอร์	เรทเทอร์	ค่ายเจริญ	เวียงเหนือ	เวียงชัย	เชียงราย	๑	
๑๕	พุทธสมาคมแห่งจังหวัดเชียงราย สาขาอำเภอเวียงชัย โดย คุณวันดี ราชขมภู และคณะ						เชียงราย	๒๓
๑๖	ชมรมผู้ว่ารรณกรรมล้านนาเจียงฮาย โดยพระครูวิมลศิลป์กิจ, รศ.ดร. ประธานชมรมฯ						เชียงราย	๒๖
๑๗	คุณแม่อุทัย	ดวงไชย	บ้านท่าฮ่อ	ทรายขาว	พาน	เชียงราย	๓	
๑๘	น.ส.วัชรพร	มณีนรัตน์	(พระครูสิริต แฉ่งมาทางอินบ็อก)				๒	
๑๙	พก.จรัญ คุณดลสีไล	ไชยวงศ์	วัดชัยพร	ดอนศิลา	เวียงชัย	เชียงราย	๓	
๒๐	คุณแม่สุดา	โอคุโบ (สกุลเวช)	กลางเวียง	เวียงชัย	เวียงชัย	เชียงราย	๒๐	
๒๑	พระครูธิดานพพัฒนคุณ	วิสัยพงษ์	พนาลัยเกษม	เวียงเหนือ	เวียงชัย	เชียงราย	๒๐	
๒๒	วัดในอำเภอเวียงชัย ๕๓ วัด ๆ ละ ๑ เล่ม							๕๓
๒๓	น.ส.เอ็นดู	สกุลเวช	เวียงชัย	เวียงชัย	เวียงชัย	เชียงราย	๓	
๒๔	นายพิระศักดิ์	สกุลเวช	เวียงชัย	เวียงชัย	เวียงชัย	เชียงราย	๓	
๒๕	วัฒนธรรมอำเภอเวียงชัย โดยคุณวัง นอร์ตัน						๓	
๒๖	ครอบครัวกาดก้าน	หมู่ ๑๙	เวียงชัยทอง	เวียงชัย	เวียงชัย	เชียงราย	๓	
๒๗	น.ส.โยษิตา	สกุลเวช	เวียงชัยทอง	เวียงชัย	เวียงชัย	เชียงราย	๔	
๒๘	คุณยายพินิจดา	แก้วประเสริฐ	เวียงชัยทอง	เวียงชัย	เวียงชัย	เชียงราย		
๒๙	คุณอดุลย์ คุณอำพร	เถียรทอง	เวียงชัยทอง	เวียงชัย	เวียงชัย	เชียงราย		
๓๐	นางรัตนทิพร นายสุวัฒน์ชัย	สกุลเวช	เวียงชัยทอง	เวียงชัย	เวียงชัย	เชียงราย	๑	
๓๑	ครอบครัวฟิสิฐบัณฑิต	ฟิสิฐบัณฑิต			อ.เมืองเชียงราย			
๓๒	คุณแม่สุธี						๕	
๓๓	คุณแม่วิภา						๕	
๓๔	คุณแม่ยุพิน						๕	
๓๕	น.ส.ธนาพร	ฟิสิฐบัณฑิต			อ.เมืองเชียงราย		๕	
๓๖	ด.ญ.ผดุงพร	ฟิสิฐบัณฑิต					๕	
๓๗	ด.ญ.ฐิติพร	ฟิสิฐบัณฑิต		อ.เมืองเชียงราย			๕	
๓๘	พ่อครูคำตัน	ปันโพธิ์	ป่าซาง	ป่าซาง	เวียงเชียงรุ้ง	เชียงราย	๓	
๓๙	คุณครูเทพิน	มณีนรัตน์	สังโค้งหลวง	รอบเวียง	เมืองเชียงราย	เชียงราย	๓	
๔๐	ส่วนราชการที่ทางอำเภอเวียงชัย รวบรวมได้ ๓๑๐ เล่ม							๓๑๐
๔๑	พระครูวิมลศิลป์กิจ, รศ.ดร.							๖๕
	รวม						๖๐๐	

บันทึก

ผู้ร่วมจัดทำหนังสือ

พระครูวิมลศิลป์กิจ, รศ.ดร. ผู้จัดการโรงเรียนเวียงชัยพิทยฯ

คณะครู นักเรียน โรงเรียนเวียงชัยพิทยฯ

รศ.ดร.ชนรรณภรณ์ วรพิทยาภิรักษ์ ผอ.สถาบันพัฒนาบัณฑิตเพื่ออนาคต

สถาบันสมทบ ม.โพธิศาสตร์ภาคเหนือตอนบน

ผอ.สุชาติ วงศ์เขียว พร้อมครอบครัว

นางสาวสุนิดา เครือสาร

นายบุญเสริม นางแสงเพียร เสี่ยงดี พร้อมครอบครัว

นางสาวกฤษฎิยากร เครือสาร

แม่สุดา โอคุโบ พร้อมครอบครัว